Radicale Jaren

Een mixed-methods onderzoek naar de rol van leeftijd bij radicalisering, extremisme en terrorisme

Eindrapport

Dr. Elanie Rodermond
Lys van de Voorde MSc
Merel de Nijs MSc
Prof. dr. mr. Bram Sizoo
Prof. dr. Gary Lafree

Amsterdam, juli 2026

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving

Radicale Jaren

Een mixed-methods onderzoek naar de rol van leeftijd bij radicalisering, extremisme en terrorisme

Eindrapport

Amsterdam, juli 2026

Dr. Elanie Rodermond	NSCR, Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling Criminologie
Lys van de Voorde MSc	NSCR, Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling Criminologie
Merel de Nijs MSc	NSCR, NIFP
Prof. dr. mr. Bram Sizoo	Universiteit van Amsterdam
Prof. dr. Gary Lafree	Maryland University (VS)

Colofon

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC).
Projectnummer 3552

© 2026; Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Amsterdam. Auteursrechten voorbehouden.

Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

UNIVERSITY OF MARYLAND 18 56

Inhoud

1. Inleiding 4

1.1 Aanleiding en doelstelling 4

1.2 Onderzoeksvragen 5

2. Wetenschappelijk kader 7

2.1 Radicalisering 7

2.2 De rol van leeftijd bij probleemgedrag 8

2.3 Leeftijd, radicalisering en betrokkenheid bij extremisme en terrorisme 9

2.4 Naar een leeftijdsspecifieke aanpak? 11

3. Methode 12

3.1 Systematic scoping review 12

3.2 Analyses van databases 14

3.3 Overige databronnen 18

3.4 Privacy en Ethiek 19

4. Resultaten 21

4.1 Systematic scoping review 21

4.2 Analyses EDT en PIRUS 31

4.3 Trendanalyses EDT en PIRUS 36

4.4 Vergelijkende analyses risico- en beschermende factoren tussen de leeftijdsgroepen in de EDT en PIRUS 39

4.5 Aanvullende analyse: HOMALS (EDT) 49

4.6 Aanvullende analyse (PIRUS): 14-17-jarigen vergeleken met 18-jarigen 52

4.7 Resultaten overige databronnen 52

5. Conclusie en discussie 55

5.1 Belangrijkste bevindingen 55

5.2 Beperkingen van het onderzoek 60

5.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek 62

5.4 Aanbevelingen voor beleid en praktijk 64

5.5 Tot slot 68

Dankwoord 70

Referenties 71

Bijlage 1. Flow diagram 84

Bijlage 2. Overzichtstabel geïncludeerde studies 85
Bijlage 3. Analysevariabelen EDT en PIRUS 91
Bijlage 4. Beschrijvende statistieken EDT en PIRUS 95
Bijlage 5. Statistische resultaten EDT-analyses 98
Bijlage 6. Statistische resultaten PIRUS-analyses 113
Bijlage 7. Resultaten HOMALS-analyse (EDT) 130

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

“Minderjarige vast voor deelname aan terroristische organisatie The Base” (OM, 2024). “Vier Belgische tieners gearresteerd voor beramen terroristische aanslag” (Van Bekkum, 2024). “Minderjarige veroordeeld voor voorbereiden terroristische aanslag Brussel” (OM, 2026). De afgelopen jaren lijkt in Nederland en de ons omringende landen een groeiende trend van adolescenten en zelfs kinderen die betrokken zijn bij gewelddadig extremisme of worden beschuldigd van terrorisme-gerelateerde misdrijven (ICSR, 2023). Vaak is echter onduidelijk of bij deze jonge verdachten sprake is van een ideologisch motief en ontbreekt inzicht in hun achtergronden en aanloop naar het (verijdelde) delict, waardoor vragen blijven bestaan over hun drijfveren. Deze ontwikkelingen benadrukken het belang van een leeftijdsspecifieke benadering voor het begrijpen van radicalisering. Psychologische, sociale en omgevingsfactoren verschillen immers per levensfase en beïnvloeden vermoedelijk ook radicaliseringsprocessen, wat vraagt om leeftijdsspecifieke preventie en interventie.

In de criminologie wordt vaak aandacht besteed aan leeftijd in relatie tot crimineel, antisociaal en ander ongewenst gedrag. De vaak vastgestelde *age-crime curve* laat zien dat crimineel gedrag meestal een piek bereikt in de late adolescentie en vervolgens afneemt met de leeftijd (Le Blanc, 2020). Diverse (klassieke) criminologische theorieën verklaren deze trend vanuit bepaalde leeftijdsspecifieke kenmerken. Opeenvolgende levensfasen brengen verschillende risico- en beschermende factoren mee, die vervolgens een grote invloed uitoefenen op het gedrag. Er zijn verschillende aanwijzingen dat ook paden naar radicalisering, deelname aan extremistische organisaties en het plegen van terroristische misdrijven worden gevormd door leeftijdsspecifieke risico- en beschermende factoren. De meeste aandacht gaat uit naar de adolescentie en jongvolwassenheid, waarin identiteitsvorming, zingeving en de zoektocht naar waarden centraal staan. Jongeren zijn daardoor ontvankelijker voor ideologieën die duidelijke antwoorden bieden (Borum, 2011), en gevoeliger voor groepsdruk en de behoefte aan sociale acceptatie (Hoeben & Thomas, 2019), wat het overnemen van radicale ideeën kan versnellen (Doosje et al., 2016). Daarnaast kan een neiging tot zwart-wit denken en een sterke behoefte aan rechtvaardigheid bijdragen aan radicalisering (Kruglanski et al., 2014). Ook in latere levensfasen spelen echter specifieke dynamieken. Zo blijkt dat bepaalde extremistische stromingen relatief veel aanhang kennen onder middelbare en oudere leeftijdsgroepen (AIVD et al., 2024), en signaleren studies een mogelijke toename van oudere (zelfs hoogbejaarde) daders binnen rechts-extremistisch terrorisme (Wells, 2023). Dit wijst erop dat radicalisering zich niet beperkt tot jongeren, maar zich in verschillende levensfasen op uiteenlopende manieren kan manifesteren.

De kennis hierover is echter gefragmenteerd en een samenhangend overzicht van wetenschappelijke bevindingen ontbreekt. Daardoor is de evidence-base voor leeftijdsspecifieke preventie- en interventieprogramma’s beperkt. Een complicerende factor is dat terminologie en de onderzochte uitkomsten tussen studies verschillen. Sommige onderzoeken richten zich op radicalisering als proces, terwijl andere zich focussen op individuen die in beeld komen vanwege extremistisch of terroristisch gedrag. Hoewel radicalisering een voorloper kan zijn van dergelijk handelen, geldt dat de meeste mensen met radicale ideeën nooit overgaan tot geweld

(Schuurman & Carthy, 2024; Thijs et al., 2025). Meer empirisch inzicht in de relatie tussen leeftijd en specifieke uitkomsten (radicalisering, extremisme, terrorisme) is daarom essentieel.

1.2 Onderzoeksvragen

Het huidige onderzoek beoogt inzicht te bieden in leeftijdsspecifieke paden naar radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven via verschillende onderzoeksmethoden: een systematic scoping review van wetenschappelijke literatuur, secundaire analyses van de European Database of Terrorist Offenders (EDT) en de Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS)-database, een samenvatting van informatie uit een recente politiepublicatie (Nationale Politie, 2026) en twee expertmeetings met wetenschappers en professionals uit beleid en praktijk. Hierbij zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1) Wat is bekend over de huidige leeftijdsverdeling onder individuen die radicaliseren, participeren in extremistische groepen en betrokken zijn bij terroristische misdrijven?

a. Wat is bekend over de leeftijdsverdeling onder individuen die radicaliseren en/of zich aansluiten bij extremistische organisaties?
b. Wat is bekend over de leeftijdsverdeling onder individuen die verdacht zijn van of veroordeeld zijn voor terroristische misdrijven?
c. Welke ontwikkelingen zijn de laatste tien jaar waarneembaar als het gaat om deze leeftijdsverdeling en welke verklaringen zijn er voor deze ontwikkelingen?
d. In hoeverre verschillen de antwoorden op vraag a t/m c tussen verschillende ideologische stromingen (jihadisme, rechts-extremisme, anti-institutioneel extremisme)?
e. Welke kennislacunes zijn er nog en hoe kunnen deze worden gedicht?

2) Wat volgt uit de literatuur, bestaande data en inzichten van professionals over de wijze waarop leeftijd een rol speelt bij radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven, alsmede bij de bescherming daartegen?

a. Hoe hangt leeftijd samen met psychologische, sociale en situationele factoren die volgens theoretische modellen kunnen bijdragen aan radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven, alsmede bij de bescherming daartegen?
b. Hoe sterk is het verband tussen leeftijd-gerelateerde factoren en radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven gestratificeerd naar de leeftijdsgroepen kinderen (8-12 jaar), adolescenten (12-18 jaar) en jongvolwassenen (18-23 jaar), of anderszins in leeftijd verdeeld?
c. Via welke onderliggende mechanismen (o.a. psychiatrische problematiek, ontwikkelingspsychologische factoren, sociale- en omgevingsfactoren) werken deze leeftijd-gerelateerde factoren door in de genoemde uitkomsten?
d. Welke rol speelt het online domein bij radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven in de verschillende leeftijdsgroepen?

e. In hoeverre verschillen de antwoorden op vraag a t/m e tussen verschillende ideologische stromingen (jihadisme, rechts-extremisme, anti-institutioneel extremisme)?
f. Welke kennislacunes zijn er nog en hoe kunnen deze worden gedicht?

3) Wat zijn op basis van het bovenstaande aanknopingspunten voor een (preventieve) leeftijdsspecifieke aanpak van radicalisering en het voorkomen van betrokkenheid bij extremistische organisaties en terroristische misdrijven?

2. Wetenschappelijk kader

2.1 Radicalisering

Radicalisering wordt door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (hierna: NCTV) gedefinieerd als een proces van toenemende bereidheid om de uiterste consequenties van een denkwijze te aanvaarden en deze eventueel in daden om te zetten (NCTV, 2020). In de wetenschappelijke literatuur wordt radicalisering doorgaans begrepen als een dynamisch, contextafhankelijk proces waarin cognitieve, sociale en gedragsmatige componenten zich in onderlinge samenhang ontwikkelen. Binnen het onderzoek naar radicalisering bestaan verschillende theoretische stromingen. Cognitief georiënteerde benaderingen leggen de nadruk op overtuigingen, percepties van onrecht en morele rechtvaardigingen voor geweld (King & Taylor, 2011; McCauley & Moskalenko, 2008). Sociaalpsychologische benaderingen richten zich daarentegen op groepsprocessen, sociale identiteit en intergroepsdynamiek (Doosje et al., 2016). Daarnaast zijn er benaderingen die radicalisering situeren binnen bredere structurele en contextuele omstandigheden, zoals maatschappelijke spanningen en politieke grieven (Feddes et al., 2012).

In toenemende mate worden deze perspectieven geïntegreerd in modellen die radicalisering beschouwen als een proces dat voortkomt uit de interactie tussen individu en omgeving (Wolfowicz et al., 2020). Binnen dergelijke integratieve benaderingen spelen zowel individuele kwetsbaarheden (zoals identiteitsvragen of morele overtuigingen) als blootstelling aan specifieke sociale contexten (zoals netwerken en ideologische narratieven) een rol. Veel theoretische modellen conceptualiseren radicalisering als een proces met verschillende fasen of dimensies. Het zogenoemde ‘staircase model’ van Moghaddam (2005) beschrijft radicalisering bijvoorbeeld als een proces van oplopende betrokkenheid, waarbij individuen zich stapsgewijs verder verwijderen van de maatschappelijke mainstream. Meer recente overzichten onderscheiden doorgaans een fase van ontvankelijkheid, een fase van sociale inbedding en een fase van gedragsmatige betrokkenheid (Doosje et al., 2016; Nickelson et al., 2021). Belangrijk is dat deze fasen niet noodzakelijk lineair verlopen en dat de overgang naar geweld geen vanzelfsprekend eindpunt is (Thijs et al., 2022).

Naast cognitieve en sociale processen is er toenemende aandacht voor motivationele en affectieve dimensies van radicalisering. Het 3-N model van Kruglanski en collega’s stelt dat radicalisering kan worden begrepen vanuit de interactie tussen behoeften (needs), narratieven (narratives) en netwerken (networks), waarbij de zoektocht naar betekenis (quest for significance) een centrale drijfveer vormt (Kruglanski et al., 2019; Kruglanski et al., 2022). Deze benadering benadrukt dat radicalisering niet alleen voortkomt uit ideologische overtuiging, maar ook uit fundamentele menselijke behoeften aan erkenning, identiteit en doelgerichtheid. Aanvullend hierop bieden concepten zoals ‘sacred values’ en ‘identity fusion’ inzicht in de wijze waarop individuen zich sterk kunnen verbinden aan groepen en overtuigingen (Atran & Gómez, 2018; Atran, 2020; Pretus et al., 2018; Swann et al., 2012). Wanneer overtuigingen worden ervaren als niet-onderhandelbaar en sterk verweven raken met de persoonlijke identiteit, kan dit bijdragen aan een verhoogde bereidheid tot het verdedigen van deze waarden, ook onder extreme omstandigheden.

Daarnaast benadrukken verschillende auteurs dat radicalisering niet uitsluitend moet worden begrepen vanuit ideologie, maar ook vanuit sociale relaties, groepsprocessen en contextuele omstandigheden. Berger (2018) beschrijft extremisme bijvoorbeeld als een sociaal proces waarin groepen betekenis, cohesie en vijandbeelden ontwikkelen. Sociale media en digitale platforms bieden daarbij mogelijkheden voor propaganda, rekrutering, groepsvorming en voortdurende interactie met gelijkgestemden (Conway et al., 2019; Koehler, 2021). Online en offline processen raken daarbij steeds sterker verweven.

Gezamenlijk beschrijven deze benaderingen radicalisering als een dynamisch proces waarin cognitieve, sociale, motivationele en contextuele factoren op elkaar inwerken. Leeftijd wordt binnen deze modellen doorgaans niet beschouwd als een directe oorzaak van radicalisering, maar kan wel invloed hebben op de wijze waarop onderliggende mechanismen zich manifesteren.

2.2 De rol van leeftijd bij probleemgedrag

De wisselwerking tussen individu en omgeving, zoals die in de bovenstaande modellen van radicalisering naar voren komt, is sterk gebonden aan de verschillende levensfasen. Een van de meest turbulente fasen in de ontwikkeling, is de adolescentie. De adolescentie omvat de periode tussen het 12e en 21e levensjaar (± 3 jaar) en wordt gekenmerkt door belangrijke veranderingen in de fysieke, cognitieve, sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling. Daarnaast speelt de vorming van de eigen identiteit en het zelfbeeld een belangrijke rol (Backes & Bonnie, 2019; Steinberg, 2005). Tijdens een normatief verlopende adolescentie ontwikkelt op hersenniveau het (subcorticale) gebied voor emotie en beloning zich sneller dan het (frontale) gebied voor redeneren en impulscontrole. Dit heeft grote gevolgen voor veerkracht en risicovol gedrag. Daarbij is de invloed van leeftijdgenoten (peers) op besluitvorming juist in de leeftijd 13 tot 16 jaar groot, waarbij zij veel meer risicovol gedrag laten zien in de aanwezigheid van peers vergeleken bij hun afwezigheid (Hoeben & Thomas, 2019; Konrad et al., 2013). Kortom, de adolescentie is een intrinsiek kwetsbare periode voor negatieve invloeden. De adolescentie kan daarmee worden beschouwd als een fase waarin individuen relatief ontvankelijk zijn voor sociale invloeden en omgevingsprikkels.

Deze nadruk op de interactie tussen individuele kenmerken en omgevingsinvloeden sluit aan bij de Situational Action Theory (hierna: SAT; Wikström, 2006; Wikström & Bouhana, 2016). Binnen deze theorie wordt delinquent gedrag verklaard vanuit de wisselwerking tussen persoonlijke disposities (zoals morele overtuigingen en zelfcontrole) en de kenmerken van de omgeving waarin iemand zich bevindt. Gedrag ontstaat volgens de SAT in concrete situaties, waarin individuen bepaalde handelingsalternatieven waarnemen en evalueren op basis van hun morele referentiekader en de aanwezige prikkels en beperkingen. Daarmee biedt de SAT een belangrijk kader om te begrijpen hoe leeftijdsgebonden verschillen in zowel individuele ontwikkeling als blootstelling aan bepaalde omgevingen kunnen leiden tot variatie in gedrag.

Zoals eerder genoemd is er veel onderzoek naar leeftijd in relatie tot algemeen delinquent en crimineel gedrag. Dergelijk onderzoek biedt inzichten die in beginsel ook relevant zijn voor het begrijpen van radicalisering binnen verschillende levensfasen. Studies naar de zogenoemde ‘age-crime curve’ laten zien dat betrokkenheid bij delinquent gedrag samenhangt met specifieke levensfasen, met een piek in de adolescentie en een afname daarna (Blumstein et al., 1988; Laub

& Sampson, 2003). Binnen de criminologie wordt delinquent gedrag doorgaans verklaard vanuit een samenspel van risicofactoren die zich uitstrekken over meerdere domeinen, waaronder individuele kenmerken, sociale relaties en bredere contextuele omstandigheden. In invloedrijke theoretische modellen, zoals het Risk-Need-Responsivity (RNR) model, worden deze factoren systematisch geordend in verschillende risicodomeinen, waarbij met name zogenoemde 'criminogene behoeften' centraal staan (Andrews & Bonta, 2010). Meta-analytisch onderzoek laat zien dat deze risicofactoren niet gelijk verdeeld zijn in hun voorspellende kracht. Zo blijken met name factoren gerelateerd aan eerder antisociaal gedrag, agressieve gedragskenmerken en middelengebruik relatief sterk samen te hangen met persisterende delinquentie, terwijl andere domeinen, zoals gezins- en omgevingsfactoren, gemiddeld kleinere effecten laten zien (Assink et al., 2015). Tegelijkertijd benadrukt dit type onderzoek dat delinquent gedrag niet kan worden herleid tot één enkele factor, maar het resultaat is van een cumulatie van risico's over meerdere domeinen. Belangrijk hierbij is het onderscheid tussen statische en dynamische risicofactoren. Statische factoren, zoals een geschiedenis van antisociaal gedrag of bepaalde individuele kenmerken, worden doorgaans beschouwd als relatief sterke voorspellers van toekomstig gedrag, maar zijn moeilijk veranderbaar. Dynamische factoren, zoals sociale relaties, schoolbinding en gezinsomstandigheden, zijn daarentegen beter beïnvloedbaar en vormen daarmee belangrijke aangrijpingspunten voor interventie (Andrews & Bonta, 2010; Gottfredson & Hirschi, 2017).

Vanuit een ontwikkelingsperspectief wordt daarnaast benadrukt dat de relevantie en impact van verschillende risicofactoren kunnen variëren over de levensloop. Factoren die in de kindertijd of adolescentie een rol spelen, kunnen op latere leeftijd een andere betekenis krijgen of in wisselwerking treden met nieuwe omstandigheden. Dit onderstreept het belang van een levensloopperspectief, waarin zowel individuele kenmerken als sociale en contextuele invloeden in samenhang worden beschouwd. Gezamenlijk laten deze theoretische inzichten zien dat delinquent gedrag het best begrepen kan worden als het resultaat van een complexe interactie tussen factoren op verschillende niveaus, waarbij zowel individuele disposities als sociale en omgevingsinvloeden een rol spelen. Deze benadering biedt een relevant uitgangspunt voor het analyseren van radicalisering, waarin vergelijkbare mechanismen een rol kunnen spelen, maar waarin ideologische en identiteitsprocessen een aanvullende dimensie vormen.

2.3 Leeftijd, radicalisering en betrokkenheid bij extremisme en terrorisme

De in de voorgaande paragrafen besproken theoretische modellen suggereren dat leeftijd vooral relevant is omdat onderliggende mechanismen van radicalisering zich verschillend kunnen manifesteren over de levensloop. Radicalisering en gerelateerde gedragingen kunnen, net als andere vormen van normoverschrijdend gedrag, worden begrepen als processen die voortkomen uit de interactie tussen individuele kenmerken, sociale contexten en situationele omstandigheden. Daarbij is het van belang onderscheid te maken tussen verschillende dimensies van betrokkenheid, waaronder cognitieve radicalisering (overtuigingen), sociale inbedding (groepsbetrokkenheid) en gedragsmatige participatie (handelen). Deze dimensies kunnen samenhangen, maar hoeven niet noodzakelijk gelijktijdig of lineair te verlopen.

Verschillende theoretische benaderingen wijzen erop dat processen rond identiteitsvorming, sociale verbondenheid, erkenning en betekenisverlening vooral relevant kunnen zijn tijdens adolescentie en jongvolwassenheid. In deze levensfasen kunnen ideologische narratieven en

sociale netwerken behoeften aan belonging, richting en status structureren en versterken. De invulling en intensiteit van deze processen kunnen verschillen afhankelijk van ontwikkelingsopgaven en sociale positie. Groepsprocessen vormen daarbij een belangrijke schakel tussen individuele overtuigingen en gedragsmatige betrokkenheid. Individuen stemmen hun gedrag mede af op normen en verwachtingen binnen groepen waarmee zij zich identificeren, waardoor de drempel voor gedragsmatige betrokkenheid verder kan worden verlaagd.

De vraag hoe individuen daadwerkelijk betrokken raken bij extremistische netwerken en activiteiten kan daarnaast worden begrepen vanuit bredere criminologische inzichten over groepsdeelname. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen processen van sociale beïnvloeding enerzijds en zelfselectie anderzijds (Decker et al., 2013; Densley, 2015; Weerman et al., 2015). Individuen kunnen worden aangetrokken tot groepen via bestaande sociale relaties, maar ook actief op zoek gaan naar groepen die aansluiten bij hun overtuigingen of behoeften. De relatieve rol van deze mechanismen kan verschillen over de levensloop, afhankelijk van factoren zoals identiteitsontwikkeling, sociale bindingen en levensgebeurtenissen (Borum, 2011; Simi et al., 2016). Het online domein kan in dit verband worden begrepen als een specifieke sociale context waarin deze processen samenkomen. Digitale omgevingen fungeren als ruimtes waarin blootstelling aan ideologische narratieven, sociale interactie en groepsvorming plaatsvinden. De betekenis van dergelijke online contexten kan echter verschillen tussen leeftijdsgroepen en levensfasen. Jongeren lijken online omgevingen relatief vaker te gebruiken voor identiteitsvorming, sociale erkenning en groepsbinding, terwijl online processen bij volwassenen vaker verweven lijken met reeds bestaande overtuigingen, grieven of offline netwerken (Avci et al., 2025).

Naast deze gedragswetenschappelijke perspectieven is het van belang rekening te houden met de juridische dimensie van betrokkenheid bij extremisme en terrorisme. Binnen het strafrecht wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van betrokkenheid, zoals deelname aan een terroristische organisatie, voorbereiding van terroristische misdrijven en het daadwerkelijk plegen daarvan. Dit impliceert dat niet elke vorm van radicalisering of groepsbetrokkenheid strafrechtelijk relevant is, en dat de overgang van overtuiging naar strafbaar handelen een cruciale, maar moeilijk af te bakenen stap vormt. Een bijkomende complexiteit is dat definities van terrorisme en extremisme, evenals de leeftijdsgrenzen voor strafrechtelijke aansprakelijkheid, verschillen tussen landen. Voor extremisme bestaat in veel rechtsstelsels geen eenduidige juridische definitie, terwijl ook de operationalisatie van terrorisme varieert. Daarnaast lopen de leeftijden waarop individuen strafrechtelijk verantwoordelijk worden gehouden uiteen. Deze variatie beïnvloedt de wijze waarop betrokkenheid bij extremisme en terrorisme wordt geregistreerd en geanalyseerd, en maakt internationale vergelijkingen niet vanzelfsprekend. Dergelijke verschillen maken dat de aard van de beschikbare informatie over jongeren die zich inlaten met extremisme en terrorisme verschilt tussen en soms ook binnen landen. In het huidige onderzoek zal rekening worden gehouden met dergelijke verschillen wanneer de literatuur systematisch wordt geanalyseerd.

Gezamenlijk wijzen deze perspectieven erop dat radicalisering en betrokkenheid bij extremisme en terrorisme moeten worden begrepen als processen waarin individuele ontwikkeling, sociale contexten, situationele blootstelling en institutionele kaders samenkomen. Leeftijd fungeert daarbij niet als op zichzelf staande verklarende factor, maar als een lens die inzicht biedt in hoe deze onderliggende processen zich in verschillende levensfasen manifesteren.

2.4 Naar een leeftijdsspecifieke aanpak?

De besproken theoretische modellen bieden verschillende aanknopingspunten om na te denken over de rol van leeftijd in radicaliseringsprocessen en betrokkenheid bij extremisme en terrorisme. Zij maken inzichtelijk via welke mechanismen leeftijdsgebonden factoren van invloed kunnen zijn, maar zeggen op zichzelf nog weinig over de mate waarin deze aannames ook empirisch worden ondersteund. Het is daarom van belang om systematisch te onderzoeken in hoeverre deze theoretische verwachtingen terugkomen in bestaand onderzoek en in primaire data, en waar eventuele discrepanties of hiaten liggen. Op basis van deze kennis kan vervolgens een bijdrage worden geleverd aan de verdere ontwikkeling en onderbouwing van programma's die rekening houden met leeftijdsspecifieke verschillen in radicalisering en betrokkenheid bij extremisme en terrorisme.

3. Methode

Om de bovengenoemde onderzoeksvragen te beantwoorden is een systematic scoping review van wetenschappelijke literatuur uitgevoerd, alsmede een secundaire analyse van data uit de 'European Database of Terrorist Offenders' (hierna: EDT) en 'Profiles of Individual Radicalization in the United States' (hierna: PIRUS). Daarnaast zijn twee aanvullende databronnen gebruikt. Allereerst zijn gegevens uit een recente publicatie van de Nationale Politie samengevat om een beeld te schetsen van de meer actuele stand van radicalisering onder minderjarigen (Nationale Politie, 2026). Daarnaast zijn twee expertmeetings georganiseerd met professionals uit het werkveld en wetenschappers. In de onderstaande paragrafen worden de verschillende databronnen en methoden besproken. Tot slot wordt ingegaan op enkele ethische overwegingen en privacyaspecten.

3.1 Systematic scoping review

Gedurende de eerste fase van het onderzoek is een systematic scoping review verricht van de literatuur over radicaliseringsprocessen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven in de diverse leeftijdsfases. Hiervoor werden de richtlijnen van de *Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses extension for Scoping Reviews* (PRISMA-ScR) *Checklist* gehandhaafd. Hierbij wordt op een systematische wijze kennis over een bepaald topic, concept, of probleem, in een gegeven context, verzameld en weergegeven (Munn et al., 2022). Op deze manier kunnen kerneigenschappen, en/of factoren die in relatie staan tot een bepaald concept, geïdentificeerd worden. Bovendien laat het toe om hiaten in de literatuur te belichten (Munn et al., 2022). Voor de huidige review is rekening gehouden met de gevarieerde terminologie die wordt gebruikt in de literatuur over radicalisering, extremisme en terrorisme. Omwille van deze reden is in eerste instantie specifiek gezocht in 'Web of Science' (hierna: WoS) met een zoekstring opgesteld die synoniemen in het Nederlands en Engels voor de termen 'leeftijd' en 'radicalisering' combineerde aan de hand van de booleaanse operatoren 'AND' en 'OR':

> Radicali?ation OR terrorism OR "violent extremism" OR "pathways into radicalization" OR "recruitment to terrorism: OR extremis* OR radicali* OR "involvement in extremis*" OR "involvement in terroris*" OR "gewelddadig extremis*"
>
> AND
>
> "Age-crime curve" OR "younger radicali?ed persons" OR "young extremists" OR development* OR age OR phase OR youth OR adult* OR child* OR young* OR old* OR leeftijd OR age OR jeugd OR adolescen* OR jongeren

In de specifieke zoekstring zijn relevante domeinen (o.a. sociologie, criminologie), review artikelen, abstract, taal en periode (2001-2025) aangevinkt om gerichter te zoeken. De zoekstring leverde 1.275 hits op. Daarnaast werd een meer algemene zoekstring opgesteld in de databank 'Google Scholar' om mogelijk relevante en meer recente studies te includeren die risicofactoren en/of drijfveren en beschermende factoren duiden voor 'radicalisering', 'extremisme' en 'terrorisme'. De zoekstring maakt geen gebruik van wildcards, zoals '*', daar Google Scholar truncatiezoekopdrachten niet ondersteunt:

Terrorism OR terrorisme OR terror OR extremism OR extremisme OR “violent extremism” OR “violent radical” OR "gewelddadig extremisme"

AND

"Political radicalization" OR "politieke radicalisering" OR recruitment OR recruiting OR recruiters OR “radicalization processes” OR "radicalization process" OR radicaliseringspaden OR radicaliseringsprocessen OR radicaliseringspad OR pathways OR pathway OR driver OR drivers OR drijfveren OR drijfveer OR "driving force" OR motivation OR motivations OR motivator OR "key events" OR "key event" OR "turning point" OR "turning points" OR predictor OR predictors OR belong OR belonging OR need OR needs OR quest OR "pull factor" OR "pull factors" OR "push factor" OR "push factors" OR risicofactor OR risicofactoren OR risk OR risks OR "risk factor" OR "risk factors" OR pull OR push OR engaging OR engagement OR radicalization OR radicalisation OR radicalizer OR radicalisering OR geradicaliseerd OR radicalising OR radicale OR radical

Deze zoekstring leverde 19.500 hits op in Google Scholar, met wederom specificaties naar review artikelen en periode (2001-2025). De volgende selectiecriteria waren leidend in het zoekproces. Allereerst werden alleen studies uit de periode 2001-2025 geïncludeerd, daar onderzoek naar terrorisme een enorme toename kende sinds de aanslagen van 9/11 in de Verenigde Staten. In lijn met de centrale onderzoeksvraag focust het huidige onderzoek op de drie centrale uitkomstvariabelen, namelijk radicalisering, deelname aan (gewelddadig) extremisme en/of terrorisme. Studies dienden te zijn gericht op één van deze uitkomstvariabelen. Tevens dienden studies duidelijk melding te maken van de leeftijd(sfase) van de onderzochte populatie. Daarnaast zijn alleen empirische en reviewed studies (kwalitatief, kwantitatief of mixed-methods design) opgenomen. Reviews, waaronder systematische literatuurstudies en meta-analyses, zijn meegenomen in het onderzoek, mits deze een specifieke leeftijdsafbakening hebben en empirische studies includeren. Deze review hanteert geen leeftijdsgrens, daar getracht wordt het radicaliseringsproces in de diverse leeftijdsfases in kaart te brengen. Grijze literatuur, zoals dissertaties en rapporten (reviewed) werden tevens opgenomen in onderhavig onderzoek. Enkel onderzoeken in het Nederlands of Engels zijn geïncludeerd in de review.

Het zoekproces vond plaats van april tot mei 2025, en werd gefaciliteerd door Mendeley Reference Manager en ASReview. ASReview maakt gebruik van artificiële intelligentie (AI) en promoot een zogenaamd ‘sensitief’ zoeken, waarbij minder zoektermen en strengere restricties gebruikt worden om ruis te verminderen. Verder is er een ‘priority’ screening, zodat de meest relevante zoekresultaten bovenaan verschijnen, wat de kwaliteit van de review ten goede komt. De titel- en abstract screening, alsook de full-text screening, werden door twee onafhankelijke onderzoekers uitgevoerd om bias te minimaliseren. Een backward search of sneeuwbalsteekproef werd toegepast op de referentielijsten van de resterende artikelen. De methode heeft uiteindelijk 93 studies opgeleverd. Een PRISMA-flowchart is te raadplegen in Bijlage 1.

3.2 Analyses van databases

In de tweede fase van het onderzoek naar leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden, zijn data van twee databases geanalyseerd: de European Database of Terrorist Offenders (hierna: EDT) en de Profiles of Individual Radicalization in the United States database (hierna: PIRUS).

3.2.1 De databases

European Database of Terrorist Offenders (EDT)

De EDT[1] bevat informatie over levensloopgerelateerde, individuele en contextuele factoren die mogelijk samenhangen met betrokkenheid bij gewelddadig extremisme en terrorisme (Alberda et al., 2021). De database is opgebouwd op basis van gecodeerde dossierinformatie van individuen die in verschillende Europese landen, te weten Nederland, België, Duitsland, Zweden en Oostenrijk, zijn veroordeeld voor een terroristisch misdrijf (of zijn overleden bij het plegen van een terroristisch misdrijf), aan de hand van het EDT-codeboek. Door het gebruik van primaire databronnen biedt de EDT een unieke empirische basis voor onderzoek naar een dadergroep die tot op heden beperkt systematisch is bestudeerd.

Voor het huidige onderzoek werd een subset van de EDT geanalyseerd, bestaande uit individuen die in Nederland en België tussen 2012 en 2023 zijn veroordeeld. De dataset bevat zowel persoonskenmerken als delictgerelateerde informatie, waaronder demografische variabelen, omstandigheden in de kindertijd, ideologische kenmerken, motieven, geestelijke gezondheidsproblematiek en kenmerken van het gepleegde terroristische misdrijf. Deze variabelen zijn geordend volgens de domeinen van het EDT-codeboek, waaronder ook factoren uit het risicobeoordelingsinstrument *Violent Extremism Risk Assessment-2 Revised* (hierna: VERA-2R). De analyses in dit onderzoek richtten zich specifiek op verschillen in risico- en beschermende factoren tussen leeftijdsgroepen. De domeinen van het EDT-codeboek zijn weergegeven in Tabel 1 in Bijlage 3. Aangezien de EDT is gebaseerd op gerechtelijke dossiers, bevatten sommige variabelen ontbrekende waarden als gevolg van onvolledige documentatie. Dossiers zijn om deze reden niet uitgesloten van de analyses, waardoor het aantal geldige observaties per variabele kan verschillen.

Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS)

De PIRUS-database is onderdeel van de 'Global Terrorism Database' en bevat geanonimiseerde open source informatie op individueel niveau over de achtergronden, kenmerken en radicaliseringsprocessen van meer dan 3.500 gewelddadige en niet-gewelddadige extremisten in de Verenigde Staten, die aanhangers zijn van extreemrechtse, extreemlinkse, Islamitische of 'single issue' ideologieën (in de periode 1948-2022). De database is ontwikkeld door het 'Nationaal Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism' (START) en vormt een systematisch samengestelde en veelgebruikte bron voor empirisch onderzoek naar terrorisme. Dankzij de samenwerking ten behoeve van het huidige onderzoek kon toegang

[1] De EDT werd ontwikkeld door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) in het kader van een Europese samenwerking tussen justitiële organisaties en wetenschappelijke instellingen (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.). Voor het huidige onderzoek is een data-aanvraag door het NIFP goedgekeurd, waarna een pseudonieme dataset met het NSCR is gedeeld. Doordat het gaat om een pseudonieme dataset en de identificatienummers niet zijn meegeleverd, is het voor dit onderzoek niet mogelijk om de informatie tot een persoon terug te herleiden. De dataset is door het NSCR ontvangen in de vorm van een SPSS-bestand.

verkregen worden tot meer recente data (t.e.m. 2023). De PIRUS-database omvat niet alleen personen die veroordeeld zijn voor terroristische misdrijven, maar ook individuen die gelinkt zijn aan extremistische organisaties of extremistische activiteiten. In vergelijking met de EDT, die uitsluitend informatie over individuen met een terrorisme-veroordeling omvat, bestrijkt PIRUS dus een bredere populatie van personen die verdacht zijn van of aangeklaagd of veroordeeld zijn voor terrorisme- of extremismegerelateerde feiten.

Om geïncludeerd te worden in deze databank, moet voldaan worden aan drie voorwaarden: de persoon moet geradicaliseerd zijn in de V.S.; de persoon moet duidelijke ideologische motieven hebben (of hebben gehad); het gedrag of handelingen moeten gekoppeld zijn aan de ideologische motieven. Daarnaast moet minstens een van de volgende vijf criteria aanwezig zijn: de persoon is gearresteerd voor een ideologisch gemotiveerde misdaad; de persoon is aangeklaagd voor zo'n misdaad; de persoon is gedood als gevolg van ideologisch gemotiveerde activiteiten, bijvoorbeeld tijdens een aanval, bij arrestatie, of door veiligheidstroepen; de persoon is lid (of lid geweest) van een officieel aangeduide terroristische organisatie volgens de Amerikaanse overheid; de persoon was geassocieerd met een extremistische organisatie waarvan de leider(s) of oprichter(s) door de autoriteiten zijn aangeklaagd voor ideologisch gemotiveerd geweld (zie START, z.d.). Voor het huidige onderzoek is een subset gebruikt met gegevens over de periode 1990–2023 (*N* = 3377). De periode 1948–1990 is buiten beschouwing gelaten vanwege beperkte aantallen en mogelijke heterogeniteit in casustypen. In het vervolg van deze publicatie wordt de term 'extremisme-gerelateerde feiten' gebruikt als verzamelbegrip voor de verschillende redenen die aanleiding gaven tot opname van individuen in de PIRUS-database.

3.2.2. Analyses

Leeftijdsgroepen

Voor het huidige onderzoek naar leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden zijn analyses uitgevoerd op een subset van de EDT en een subset van de PIRUS-database, waarbij op basis van praktische en wetenschappelijke overwegingen leeftijdsgroepen zijn geconstrueerd. Binnen zowel de EDT als de PIRUS zijn de volgende leeftijdsgroepen gehanteerd: ≤18 jaar, 19–25 jaar en 26–35 jaar. In de EDT is daarnaast één oudste leeftijdscategorie van 36 jaar en ouder gehanteerd, terwijl deze categorie in de PIRUS-dataset nader is gespecificeerd in de leeftijdsgroepen 36–49 jaar en 50 jaar en ouder.

De eerste leeftijdsgroep betreft individuen tot en met 18 jaar. Deze afbakening is primair gebaseerd op de EDT, waar het beperkte aantal cases in de EDT verdere onderverdeling binnen deze groep statistisch minder betrouwbaar maakt. Daarnaast sluit de grens van 18 jaar aan bij de wettelijke definitie van meerderjarigheid in Nederland en België. Om de vergelijkbaarheid tussen de EDT- en PIRUS-analyses te waarborgen, is deze leeftijdsindeling ook toegepast op de PIRUS-database. De tweede leeftijdsgroepen betreft individuen van 19 tot en met 25 jaar. De bovengrens van 25 jaar is gebaseerd op de literatuur; medisch en neurologisch onderzoek laat zien dat de hersenen zich tot circa 25 jaar oud blijven ontwikkelen, waarbij deze ontwikkeling onder andere van invloed is op cognitieve functies zoals besluitvorming (Arain et al., 2013). De derde leeftijdsgroep bevat individuen van 26 tot en met 35 jaar. De bovengrens van 35 jaar is vastgesteld op basis van bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, waaruit blijkt dat het risico op gewelddadig extremisme vanaf deze leeftijd aanzienlijk afneemt (Klausen et al., 2016). Deze afname heeft specifiek betrekking op het islamitisch extremisme, een ideologie die binnen

de EDT een substantieel deel van de onderzoekspopulatie vormt. Voor de EDT wordt een vierde leeftijdsgroep gehanteerd die individuen van 36 jaar en ouder omvat. Het aantal personen in deze leeftijdscategorie is relatief beperkt, waardoor verdere onderverdeling zou leiden tot te kleine groepen voor betrouwbare analyses. In de PIRUS-dataset zijn daarnaast een vierde en vijfde leeftijdsgroep onderscheiden, namelijk 36–49 jaar en 50 jaar en ouder. Deze verdere onderverdeling is mogelijk vanwege de grotere aantallen oudere individuen binnen deze dataset en maakt een meer gedetailleerde analyse van oudere leeftijdsgroepen mogelijk.

Operationalisatie van variabelen

Om te onderzoeken of jongere individuen (veroordeelden en geradicaliseerde personen) mogelijk andere radicaliseringspaden vertonen dan oudere individuen, zijn diverse risicofactoren uit zowel de EDT als de PIRUS in de analyses meegenomen. Daarnaast zijn ook de beschermende factoren uit de EDT opgenomen; de PIRUS bevat geen informatie over beschermende factoren. De risico- en beschermende factoren uit de EDT en de risicofactoren uit de PIRUS zijn afzonderlijk weergegeven in Bijlage 5 en 6.

De risico- en beschermende factoren in de EDT zijn voor een groot deel geoperationaliseerd met vier antwoordcategorieën: *no documented, no unlikely, yes likely* en *yes documented*. Daarnaast kunnen ontbrekende waarden worden gecodeerd als: informatie niet bekend, item niet van toepassing of missende waarde door het systeem. Voor het huidige onderzoek zijn deze items gehercodeerd naar binaire variabelen, waarbij de negatieve categorieën zijn samengevoegd tot ‘afwezig’, de positieve categorieën tot ‘aanwezig’, en de verschillende vormen van ontbrekende waarden tot ‘missing’. Enkele risico- en beschermende factoren zijn reeds binair (*no/yes*) gecodeerd, waardoor hercodering voor deze items niet nodig was.

De risicofactoren uit de PIRUS-database beslaan verschillende domeinen, variërend van individuele tot contextuele factoren. De items binnen de PIRUS-database zijn voor een groot deel geoperationaliseerd met twee antwoordcategorieën (*no/yes).* Variabelen, die meerdere categorieën omvatten, werden evenzeer gehercodeerd naar binaire variabelen, net zoals dit voor de EDT-variabelen werd gedaan. Daarnaast kunnen ontbrekende waarden worden gecodeerd als ‘informatie niet bekend’ of ‘informatie niet van toepassing’. Voor het huidige onderzoek zijn deze items uitsluitend gehercodeerd met betrekking tot ontbrekende waarden, die zijn samengevoegd tot de categorie ‘missing’. De PIRUS-database bevat daarnaast enkele ordinale items. Deze items zijn niet gedichotomiseerd, maar afzonderlijk geanalyseerd met behulp van de Kruskal–Wallis test, zodat geen informatie verloren ging.

Statistische analyses

Voor het huidige onderzoek naar de rol van leeftijd bij radicalisering, deelname aan extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven zijn op zowel de EDT- als de PIRUS-dataset de volgende analyses uitgevoerd: trendanalyses en vergelijkende analyses tussen leeftijdsgroepen met behulp van chi-kwadraattoetsen, binaire logistische regressies en Kruskal–Wallis toetsen. Op de EDT-dataset is daarnaast een *Homogeneity Analysis by Alternating Least Squares* (HOMALS) uitgevoerd. De PIRUS-database liet daarenboven toe om aanvullende analyses uit te voeren op een erg jonge daderpopulatie, met name individuen tussen de 14 en 17 jaar oud. In tegenstelling tot de EDT, was de leeftijdsgroep ‘tot en met 18 jaar’, wel voldoende groot, waardoor vergelijkende analyses konden worden uitgevoerd tussen de groep 14-17 jaar en 18 jaar oud. Deze analyses bieden mogelijk meer inzicht in de beweegredenen van jonge daders

voor radicalisering, deelname aan extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven.

Trendanalyse

De trendanalyse op de dataset van de EDT onderzoekt de ontwikkeling van de leeftijd ten tijde van het delict over de jaren van veroordeling (2012–2023), op basis van leeftijd ten tijde van het delict en jaar van veroordeling. Voor elk jaar is de gemiddelde leeftijd berekend en weergegeven in een lijndiagram in SPSS (jaar van veroordeling op de x-as, gemiddelde leeftijd op de y-as). Ontbrekende waarden zijn listwise uitgesloten en één extreme waarde (81 jaar) is verwijderd vanwege een disproportioneel effect op de trend. Daarnaast is de trend statistisch getoetst met een lineaire regressieanalyse (OLS), waarbij individuele leeftijden zijn gebruikt als afhankelijke variabele en jaar van veroordeling als onafhankelijke variabele.

De trendanalyse op de PIRUS-database onderzoekt de ontwikkeling van de leeftijd ten tijde van het eerste extremisme-gerelateerde feit over de jaren (1990–2023). Hiervoor zijn de variabelen ‘age at exposure’ en ‘year of exposure’ gebruikt. Voor elk jaar is de gemiddelde leeftijd berekend en in SPSS weergegeven in een lijndiagram. Ontbrekende waarden zijn listwise uitgesloten. Daarnaast is de trend statistisch getoetst met een lineaire regressieanalyse (OLS), waarbij leeftijd ten tijde van eerste extremisme-gerelateerde feit als afhankelijke variabele is gebruikt en jaar van eerste extremisme-gerelateerde feit als onafhankelijke variabele.

Vergelijkende analyses

De vergelijkende analyses bieden inzicht in welke factoren relatief vaker voorkomen binnen het radicaliseringsproces in verschillende leeftijdsgroepen. Voor de EDT zijn vier leeftijdsgroepen, en voor de PIRUS-database vijf leeftijdsgroepen, gehanteerd.

De meeste variabelen zijn binair van aard (eventueel na dichotomisering). Om de associatie tussen deze factoren en leeftijdsgroepen te toetsen zijn kruistabellen opgesteld en is de chi-kwadraattoets toegepast. Vooraf is gecontroleerd of de verwachte frequenties voldeden aan de assumpties van de chi-kwadraattoets. Indien meer dan 20% van de cellen een verwachte frequentie lager dan 5 had, of wanneer één of meer cellen een verwachte frequentie van 0 bevatte, is in plaats daarvan Fisher’s Exact Test gebruikt (Bewick et al., 2003). Resultaten zijn gerapporteerd als percentages binnen leeftijdsgroepen. Daarnaast zijn voor de binaire variabelen (uit de EDT en PIRUS-database) logistische regressieanalyses uitgevoerd om te onderzoeken in welke mate de kans op aanwezigheid van een risico- of beschermende factor verschilt tussen leeftijdsgroepen. Deze methode is geschikt voor dichotome uitkomstvariabelen en maakt het mogelijk om relatieve verschillen tussen groepen te schatten (Harrell, 2015). Voor zowel de EDT als de PIRUS-database is de jongste leeftijdsgroep (≤18 jaar) als referentiegroep gebruikt, mede vanwege de toenemende wetenschappelijk en praktijkgerichte aandacht voor opkomend extremistisch en terroristisch geweld onder jongeren. Voor alle analyses zijn odds ratio’s met 95%-betrouwbaarheidsintervallen berekend. Er is geen correctie toegepast voor covariaten. Gezien het exploratieve karakter van de analyses is geen correctie voor multiple testing toegepast. De resultaten worden daarom geïnterpreteerd als indicatief voor mogelijke patronen binnen de data. In enkele kruistabellen kwamen nulcelwaarden voor, waardoor het niet mogelijk was om odds ratio’s te schatten met de standaard logistische regressie. Om deze reden is een continuïteitscorrectie toegepast waarbij nulwaarden zijn vervangen door 0.1, zodat de schatting

van odds ratio's mogelijk bleef. Deze benadering is beperkt tot descriptieve doeleinden en dient met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

De PIRUS-database bevat echter een aantal ordinale variabelen. Deze variabelen zijn geanalyseerd middels de Kruskal-Wallis toets. Deze niet-parametrische toets laat toe om drie of meer onafhankelijke groepen op een ordinale uitkomstvariabele met elkaar te vergelijken. Hierbij werd verondersteld dat de observaties onafhankelijk waren en dat de verdelingsvormen tussen de leeftijdsgroepen vergelijkbaar waren, zodat verschillen geïnterpreteerd konden worden in termen van medianen.

HOMALS (Homogeneity Analysis by Means of Alternating Least Squares)

Om patronen in radicaliseringspaden tussen leeftijdsgroepen te identificeren, is *een Homogeneity Analysis by Alternating Least Squares* (HOMALS) uitgevoerd op de EDT. Deze methode is toegepast omdat de dataset voldoende categorische variabelen bevat om latente structuren tussen risicofactoren en leeftijdsgroepen te analyseren. HOMALS is geschikt voor categorische data en visualiseert de relatie tussen respondenten en kenmerken door categorieën en onderzoekseenheden in dezelfde ruimte te positioneren (Bijleveld & Commandeur, 2009). In dit onderzoek zijn de coördinaten van leeftijdsgroepen en risico- en beschermende factoren gebruikt om te bepalen welke factoren het meest kenmerkend zijn voor welke leeftijdsgroep.

In de HOMALS-analyse zijn de variabelen opgenomen die in de vergelijkende analyses significant waren (zie Tabel 1, Bijlage 7). Niet alle significante variabelen zijn meegenomen; variabelen met meer dan 30% missende waarden zijn uitgesloten. De leeftijdsgroepen zijn als ordinale variabele in de analyse opgenomen om te onderzoeken welke risicofactoren het meest kenmerkend zijn voor de verschillende groepen.

De analyse is uitgevoerd in SPSS (Optimal Scaling) met *variable principal normalization* en een tweedimensionale oplossing voor optimale interpreteerbaarheid. Missende waarden zijn behandeld met modale imputatie (MODEIMPU), waarbij de meest voorkomende categorie per variabele is toegekend. Dit voorkomt listwise deletion en behoudt alle cases in de analyse. De resultaten zijn visueel weergegeven met een scatterplot op basis van de categoriekwantificaties in Excel. Daarnaast zijn discriminatiematen gebruikt om de bijdrage van afzonderlijke variabelen aan de dimensies te beoordelen.

3.3 Overige databronnen

3.3.1 Informatie publicatie Nationale Politie

Recente Nederlandse politiegegevens zijn meegenomen om een beeld te schetsen van de meer actuele stand van radicalisering onder minderjarigen (Nationale Politie, 2026). Deze gegevens zijn integraal afkomstig uit een publicatie die door medewerkers van de Nationale Politie is opgesteld (Nationale Politie, 2026). De informatie in de publicatie is afkomstig uit zowel de basispolitiezorg als uit CTER-opsporingsonderzoeken die door de politie zijn uitgevoerd naar minderjarigen. Een deel van deze onderzoeken vond plaats in de periode 2019-2023, maar het merendeel liep in 2024 en 2025 of was ten tijde van schrijven nog in uitvoering. De data uit de publicatie van de Nationale Politie zijn uitsluitend gebruikt om de actuele aantallen en casuïstiek te beschrijven. Ze

zijn niet meegenomen in de trendanalyse en worden daarom niet gebruikt om ontwikkelingen over de tijd of trendmatige veranderingen te duiden. Daarmee vormen de data een aanvullende bron naast de andere databronnen.

3.3.2 Expertmeetings

In het kader van het huidige onderzoek werden twee expertmeetings georganiseerd ter ondersteuning van de beantwoording van de onderzoeksvragen. Het doel van de expertmeetings was tweeledig. Ten eerste werden de inzichten zoals opgedaan tijdens de bijeenkomst gebruikt, waar nodig en relevant, om nader richting te geven aan de data-analyse (eerste expertmeeting). Ten tweede werden de inzichten van de professionals gespiegeld aan de (voorlopige) bevindingen uit het literatuuronderzoek en de analyses van de databases (tweede expertmeeting), met bijzondere aandacht voor de mate waarin bestaande preventie- en interventieprogramma's reeds afgestemd zijn op specifieke leeftijdsgroepen, welke mogelijkheden en effecten deze programma's volgens professionals hebben, en welke noden of lacunes nog bestaan. Op basis van deze inzichten konden werkbare aanbevelingen geformuleerd worden voor de verdere (door)ontwikkeling van dergelijke programma's, die aansluiten bij de dagelijkse praktijk en dilemma's van diverse partners in het werkveld.

Aan de expertmeetings namen in totaal 15 professionals en wetenschappers deel met uiteenlopende expertise op het gebied van jeugd, radicalisering, extremisme en terrorisme. Het betrof onder meer experts werkzaam binnen justitie- en veiligheidsorganisaties (o.a. het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming), de geestelijke gezondheidszorg, de forensische en penitentiaire sector, gemeenten en organisaties betrokken bij persoonsgerichte aanpakken van radicalisering (o.a. Landelijk Steunpunt Extremisme). Daarnaast namen academische onderzoekers deel met expertise op het gebied van jeugd, radicalisering, extremisme en (de)radicaliseringsprocessen. Door deze multidisciplinaire samenstelling konden inzichten vanuit beleid, praktijk, hulpverlening, risicotaxatie en wetenschappelijk onderzoek met elkaar worden verbonden.

Gedurende beide expertmeetings gaven de onderzoekers eerst een presentatie over de onderzoeksopzet (expertmeeting 1) dan wel voorlopige resultaten (expertmeeting 2). Vervolgens gingen de deelnemers in kleinere groepen met elkaar in gesprek over hun ervaringen met leeftijd en radicalisering in de praktijk. Tot slot vond een plenaire terugkoppeling en bespreking plaats. Gedurende de expertmeetings maakten de onderzoekers aantekeningen. Deze aantekeningen zijn vervolgens onderworpen aan een thematische analyse, waarbij de inhoud systematisch is gecodeerd en geordend rond terugkerende thema's en patronen die relevant waren voor de onderzoeksvragen. De resultaten van deze analyse zijn gebruikt ter verdieping, contextualisering en duiding van de bevindingen uit de literatuurreview en de database-analyses.

3.4 Privacy en Ethiek

In de voorbereidende fase van het onderzoek werd een uitgebreid datamanagementplan opgesteld, waarin wordt ingegaan op de ethische en verantwoorde manier van dataverzameling en -opslag. Daarenboven werd ten aanzien van het gebruik van de EDT-data en de expertmeetings een *Data Protection Impact Assessment* (hierna: DPIA) uitgevoerd, omdat het onderzoek een privacyrisico kan inhouden voor de betrokkenen. Dit volgt uit art. 35 van de Algemene

Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). Hiermee werden onder meer privacyrisico's geïdentificeerd en beoordeeld, alsook de juridische borging van de rechtmatigheid, en beveiligingsmaatregelen om zorgvuldig om te gaan met de data, opgesteld. De PIRUS-database is een volledige open-source database, en de analyse van de PIRUS-database werd niet uitgevoerd door het NSCR en valt daarmee buiten de scope van de huidige DPIA. Het onderzoeksvoorstel is in zijn totaliteit voorgelegd aan de Commissie Ethiek van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam, welke een positief advies ten aanzien van uitvoering van het onderzoek heeft uitgebracht. De EDT-dataset is na toestemming door het NIFP in gepseudonimiseerde vorm verstrekt aan het NSCR en bevat geen direct herleidbare persoonsgegevens, maar wel indirect herleidbare informatie. Daarom zijn strikte privacy- en beveiligingsmaatregelen toegepast, conform de DPIA. De dataset is opgeslagen en geanalyseerd binnen de beveiligde, ISO 27001-gecertificeerde SAL-omgeving van het NSCR, met toegang uitsluitend voor geautoriseerde onderzoekers. Alleen geaggregeerde resultaten zijn buiten deze omgeving gebracht, zonder herleidbaarheid tot individuen. De PIRUS-database bevat geanonimiseerde open-source informatie over geradicaliseerde personen in de Verenigde Staten. De analyses zijn uitgevoerd door onderzoekers van de University of Maryland met directe toegang tot de data.

4. Resultaten

4.1 Systematic scoping review

De resultatensectie van de scoping review bestaat uit twee onderdelen: (1) beschrijvende statistiek en (2) een thematische inhoudsanalyse waarin de onderzoeksbevindingen systematisch worden gepresenteerd. De inhoudsanalyse is gestructureerd aan de hand van de EDT, waarbij geïdentificeerde factoren uit de literatuur zijn gecodeerd binnen de categorieën van dit raamwerk. Factoren die niet eenduidig binnen deze categorieën konden worden ondergebracht, zijn samengevoegd onder de categorie 'overige factoren'. Met behulp van ATLAS.ti (versie 9) werd vervolgens een systematische frequentieanalyse uitgevoerd van de in de geïncludeerde studies gerapporteerde risico- en beschermende factoren. Daarbij werd niet alleen geïnventariseerd welke factoren in de literatuur voorkomen, maar ook of studies aanwijzingen rapporteren voor een samenhang of effect van deze factoren in relatie tot radicalisering of extremisme. Op deze manier kon worden nagegaan welke risico- en beschermende factoren het meest prominent naar voren komen binnen verschillende levensfasen (vroege adolescentie, adolescentie, jongvolwassenheid en volwassenheid). De weergegeven aantallen (*n*) zijn niet cumulatief, aangezien één studie meerdere factoren kon bevatten en daardoor in meerdere categorieën kon worden opgenomen.

In totaal zijn 93 studies geïncludeerd in het onderhavige onderzoek. De studies zijn uitgevoerd in verschillende landen, waarbij de Verenigde Staten (*n* = 11), het Verenigd Koninkrijk (*n* = 10), Canada (*n* = 7), maar ook Europese landen, zoals Nederland (*n* = 12), België (*n* = 7) en Frankrijk (*n* = 7) het grootste aandeel aanleverden. Een summier aantal studies is afkomstig uit Azië (*n* = 5) en het Midden-Oosten (*n* = 6) (voor een volledig overzicht, zie Bijlage 2). De meeste studies duiden risicofactoren voor radicalisering, extremisme en/of terrorisme (*n* = 83), terwijl enkele studies specifiek ingaan op het proces van deradicalisering en disengagement (*n* = 10). De geïncludeerde studies bestaan uit empirische kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken (*n* = 77) en (systematische) literatuurstudies (*n* = 16). Kwantitatief onderzoek werd voornamelijk verricht op basis van (online) (nationaal) surveyonderzoek of databanken, terwijl kwalitatief onderzoek uitgevoerd werd aan de hand van gevalsstudies en (diepte-) interviews. Sommige studies zijn op specifieke ideologieën gericht, te weten Islamitisch extremisme (*n* = 27), left-wing (*n* = 10) en/of right-wing extremisme (*n* = 26). Alle geïncludeerde studies worden met een asterisk (*) aangeduid in de literatuurlijst.

4.1.1 Risicofactoren

Leeftijdsverdeling als uitgangspunt

Voordat wordt ingegaan op leeftijdsspecifieke risicofactoren, is het van belang om eerst de ontwikkelingen in de leeftijdsverdeling van radicalisering en extremistische/terroristische betrokkenheid te schetsen. Over verschillende studies heen ontstaat een consistent beeld van zowel verjonging als een leeftijdsgebonden ontwikkelingspatroon. Enerzijds tonen studies naar terrorisme en extremistische betrokkenheid een duidelijke verschuiving naar jongere cohorten. Zo laten Harris-Hogan en Barrelle (2020) zien dat de gemiddelde leeftijd van jihadisten daalde van 31.4 jaar (2000–2004) naar 23.4 jaar na 2014, waarbij het aandeel tieners opliep tot 33%. Deze verjonging wordt onder meer in verband gebracht met de opkomst van online radicalisering,

die rekrutering en socialisatie op jongere leeftijd faciliteert. Anderzijds laten studies zien dat dit niet beperkt is tot één levensfase, maar een eigen leeftijdsdynamiek kent. Klausen et al. (2016; 2020) beschrijven een zogenoemde *terrorist age–crime curve,* waarbij eerste radicaliseringssignalen en betrokkenheid zich meestal voordoen tussen 19 en 29 jaar, gevolgd door een afname rond 33 jaar. Tegelijkertijd wijzen zij op het bestaan van 'adult-onset extremists', waarbij radicalisering pas op latere leeftijd ontstaat, vaak na belangrijke levensmijlpalen, zoals gezinsvorming of arbeidsmarktintegratie. Gecombineerd suggereren deze bevindingen dat radicalisering en extremistische betrokkenheid zich concentreren in de overgang van adolescentie naar jongvolwassenheid, maar dat het proces zich ook op latere leeftijd kan manifesteren.

Deze leeftijdsgebonden patronen vormen het uitgangspunt voor de verdere bespreking van risicofactoren, waarbij per levensfase wordt nagegaan welke mechanismen van invloed zijn op radicalisering, betrokkenheid bij extremistische groepen en terroristische misdrijven. De risicofactoren worden onderverdeeld in individuele en situationele kenmerken. Individuele kenmerken worden opgedeeld in sociaal-demografische factoren, criminele en persoonlijke historie, kritische levensgebeurtenissen, psychopathologie, ideologie en overtuiging, en motivatie. Onder situationele kenmerken vallen sociaal-contextuele factoren, zoals een sociaal netwerk, waargenomen discriminatie en ongelijkheid, en de militaire en online context.

Individuele kenmerken

Sociaal-demografische factoren

Binnen de sociaal-demografische factoren is vooral gekeken naar het effect van geslacht, migratieachtergrond, en sociaal-economische status (SES) op radicalisering. Diverse studies belichten dat mannen oververtegenwoordigd zijn bij terrorisme-gerelateerde feiten (*n* = 26). Ook systematische onderzoeken rapporteren een hoger radicaliseringsrisico bij volwassen mannen (Vergani et al., 2018; Williamson et al., 2022). Tegelijkertijd groeit echter de aandacht voor de actieve bijdrage van vrouwen aan gewelddadig extremisme en voor mogelijke genderspecifieke risicofactoren (Thijssen et al., 2024). Geslacht lijkt daarmee eerder een breed demografisch patroon dan een strikt leeftijdsspecifieke factor.

Migratieachtergrond (*n* = 19) wordt vooral in studies naar radicalisering als risicoverhogend genoemd. Daarbij lijkt een tweede of derde generatie migratieachtergrond sterker samen te hangen met radicalisering dan een eerste generatie migratieachtergrond (Miconi et al., 2020; Lösel et al., 2018). De leeftijdsspecifieke betekenis hiervan ligt vooral bij jongeren: negatieve migratie-ervaringen, sociale exclusie, discriminatie en ongelijkheid kunnen identiteitsontwikkeling bemoeilijken en aansluiting bij extreme groepen aantrekkelijker maken (Rousseau et al., 2020). Duits et al. (2022) nuanceren dit door te stellen dat de impact van migratieachtergrond vergelijkbaar kan zijn over leeftijdscohorten, omdat ervaringen zoals discriminatie niet noodzakelijk leeftijdsgebonden zijn. Over de relatie tussen de SES en radicalisering bestaat geen eenduidig beeld in de literatuur. Een SES (*n* = 14) wordt vooral besproken in relatie tot de radicalisering van jongeren. Daarbij wordt een lage SES frequent gerapporteerd als risicofactor in contexten met economische moeilijkheden en beperkte kansen, zoals Azië (Lasmawati et al., 2021; Ramasamy, 2023), het Midden-Oosten (Loza, 2006; Scull et al., 2020) en Europa (Alonso & Delgado, 2025; Mierina & Koroleva, 2015; Nivette et al., 2017). Deze bevinden worden deels ondersteund door systematische onderzoeken(Ohls et al., 2024; Vergani

et al., 2018). Toch worden slechts beperkte effecten van een lage SES op radicalisering onder jongeren tot 25 jaar gevonden in een recente meta-analyse (Emmelkamp et al., 2020). De invloed van SES lijkt daarmee vooral contextafhankelijk en minder eenduidig leeftijdsspecifiek te zijn.

Criminele historie

Een criminele voorgeschiedenis wordt in de literatuur vooral genoemd als risicofactor bij adolescenten en jongvolwassenen (*n* = 31). Het gaat daarbij om eerdere vermogens- en geweldsdelicten. Studies vinden vooral in deze leeftijdsgroepen een verband tussen eerdere criminaliteit en radicalisering en/of betrokkenheid bij terroristische misdrijven (Carlsson et al., 2020; Frissen, 2020; Harpviken, 2020). Een systematische overzichtsstudie onder jongeren bevestigt de relatie tussen eerdere delinquentie en agressie enerzijds en radicalisering anderzijds (Emmelkamp et al., 2020). Tegelijkertijd blijft de voorspellende waarde beperkt, omdat veel reguliere delinquenten niet overgaan tot terrorisme-gerelateerde misdrijven. Criminele historie moet daarom vooral worden gezien als aanvullende risicofactor bij jongeren en jongvolwassenen, niet als zelfstandige voorspeller.

Persoonlijke omstandigheden – Adverse Childhood Experiences (ACEs) en ingrijpende gebeurtenissen

Persoonlijke omstandigheden verwijzen naar ervaringen die zich doorgaans vroeg in het leven voordoen of zich voordoen als ingrijpende gebeurtenissen gedurende de levensloop. Diverse studies (*n* = 26) tonen aan dat ACEs, waaronder kindermishandeling, verwaarlozing en familiale dysfuncties, van invloed kunnen zijn op het radicaliseringsproces van adolescenten en jongvolwassenen (Logan et al., 2024; Marchment et al., 2025; Windisch et al., 2022). De verschillende vormen van ACEs worden binnen dezelfde studie vaak gelijktijdig onderzocht. Hierdoor bevat het aantal studies (*n* = 26) overlap tussen de genoemde vormen van ACE's en dient dit niet als een cumulatief aantal per ACE te worden geïnterpreteerd. Daarnaast tonen studies aan dat blootstelling aan geweld en pesterijen (*n* = 9) geassocieerd is met radicalisering onder jongeren (Harpviken, 2020). Er wordt in een aantal studies een direct positief verband gevonden tussen kritische levensgebeurtenissen, zoals verlies van betekenisgeving (*n* = 14) en vernedering (*n* = 9), en radicaliseringsprocessen, met name wanneer deze optreden in de adolescentie (Bhui et al., 2016; Campion & Colvin, 2025; Walter et al., 2021; Thijssen et al., 2023). Voor extremisme en terrorisme als gedragsuitkomst blijkt uit studies dat dezelfde vroege risicofactoren – met name ACEs – samenhangen met betrokkenheid bij (gewelddadig) extremisme op latere leeftijd (Logan et al., 2024; Windisch et al., 2022). Deze ervaringen worden in verband gebracht met een problematische levensloop, waaronder middelengebruik, delinquentie en agressie, die op hun beurt samenhangen met extremistische en terroristische gedragingen (Bhui et al., 2014; 2016; Duits et al., 2022; Rostami et al., 2025). Ook blootstelling aan geweld wordt geassocieerd met de acceptatie van geweld en betrokkenheid bij extremistische activiteiten (Campion & Colvin, 2025; Rousseau et al., 2020; Wolfowicz et al., 2020). Ook hier dient te worden benadrukt dat deze factoren een beperkte verklarende en voorspellende waarde hebben: een groot deel van de individuen met dergelijke ervaringen radicaliseert niet, wat wijst op het belang van interacties met andere individuele en contextuele factoren.

Persoonlijke omstandigheden – Werk, studie, relatiestatus

Uit diverse studies blijkt dat problemen in de schoolcontext, zoals voortijdig schoolverlaten, spijbelen en lage onderwijskwaliteit (*n* = 26), samenhangen met een verhoogd risico op radicalisering bij adolescenten en jongvolwassenen (Cachalia et al., 2016; Carlsson et al., 2020; Logan et al., 2024; Shanaah, 2023; Simi et al., 2016). Ook relatieproblemen (*n* = 8), zoals een scheiding of sociaal isolement, worden in verband gebracht met radicalisering in deze leeftijdsgroepen (Carlsson et al., 2020; Thijssen et al., 2023; 2024). Voor werkloosheid (*n* = 13) zijn de bevindingen minder eenduidig: sommige studies tonen een verband met radicalisering, terwijl andere geen significant effect vinden, met name in Westerse contexten (Isenhardt et al., 2021; Emmelkamp et al., 2020). Dit wijst op een beperkte en contextafhankelijke verklarende waarde van deze factoren. Voor extremisme en terrorisme tonen systematische studies aan dat werkloosheid, sociale instabiliteit en beperkte economische kansen samenhangen met betrokkenheid bij extremistische en terroristische activiteiten (Ohls et al., 2024; Vergani et al., 2018; Wolfowicz et al., 2020). Dit verband lijkt sterker in niet-Westerse contexten met structurele ongelijkheid (Cachalia et al., 2016; Ramasamy, 2023). Daarnaast wordt ook een lage (kwaliteit van) opleiding in verband gebracht met extremisme, hoewel hierover geen volledige consensus bestaat. Net als bij persoonlijke historie geldt dat deze factoren op zichzelf onvoldoende voorspellend zijn, en vooral in interactie met andere risicofactoren bijdragen aan extremistische betrokkenheid.

Psychopathologie

Hoewel er geen consensus bestaat over de rol van psychopathologie in terrorismegerelateerde feiten, tonen studies wel consistent aan dat verschillende psychologische factoren samenhangen met radicalisering en (gewelddadig) extremisme. In de literatuur worden met name negatieve emoties (*n* = 17), psychische problemen (*n* = 40), persoonlijkheidsstoornissen (*n* = 12) en andere psychologische kwetsbaarheden, zoals agressieregulatieproblemen en impulscontroleproblemen (*n* = 21), in verband gebracht met deze uitkomsten. Uit diverse studies blijkt dat negatieve emoties, waaronder onzekerheid, minderwaardigheidsgevoelens, angst, woede en eenzaamheid, samenhangen met radicalisering, waarbij deze relatie vooral wordt gevonden in studies naar adolescenten en jongvolwassenen (Campelo et al., 2022; Doosje et al., 2013; Echelmeyer et al., 2023; Nivette et al., 2017; Thijssen et al., 2023). Meer specifiek tonen deze studies aan dat identiteitsgerelateerde onzekerheden jongeren vatbaar maken voor radicalisering, omdat extreme ideologieën richting, structuur en betekenis bieden (Doosje et al., 2013). Deze bevindingen worden ondersteund door systematische literatuurstudies (Vergani et al., 2018; Wolfowicz et al., 2020). Tegelijkertijd richten deze studies zich primair op radicalisering als attitudinaal proces, en minder op daadwerkelijk extremistisch gedrag.

Wat betreft bredere psychische problematiek tonen studies aan dat depressieve klachten (*n* = 12), middelengebruik en gedragsproblemen (*n* = 17) consistent geassocieerd zijn met radicalisering, opnieuw vooral in adolescentie en jongvolwassenheid (Cachalia et al., 2016; Logan et al., 2024; Shanaah, 2023). In een kleiner aantal studies worden ook ernstige stoornissen, zoals psychotische, angst- en posttraumatische stressstoornissen (*n* = 4), in verband gebracht met radicalisering. Daarnaast suggereren enkele studies dat kenmerken van autismespectrumstoornissen (ASS; *n* = 2), zoals rigiditeit, zwart-wit denken en sociale moeilijkheden, kunnen bijdragen aan radicaliseringsprocessen, met name in de adolescentie, waar sociale en morele oordeelsvorming nog in ontwikkeling is (Walter et al., 2021). Tegelijkertijd

wordt benadrukt dat deze kenmerken sterk contextafhankelijk zijn en niet als zelfstandige risicofactoren kunnen worden beschouwd.

Daarnaast blijkt uit meerdere studies dat psychologische kwetsbaarheden zoals lage zelfcontrole, impulsiviteit en agressieregulatieproblemen samenhangen met radicalisering. Deze verbanden worden vooral gevonden in studies onder jongeren (Harris-Hogan & Barrelle, 2020; Pauwels & Svensson, 2017; Vergani et al., 2018), waarbij wordt aangenomen dat deze factoren samenhangen met ontwikkelingskenmerken zoals onvolledige neurologische rijping en verhoogde gevoeligheid voor sensatie en kortetermijnbeloningen. Agressieregulatieproblemen blijken bovendien een mediërende rol te spelen in het radicaliseringsproces (Duits et al., 2022; Nivette et al., 2017; Thijs et al., 2025). Wanneer gekeken wordt naar (gewelddadig) extremisme en terrorisme als uitkomstmaat, verschuift het empirische beeld deels. Studies tonen aan dat persoonlijkheidsstoornissen (*n* = 12), evenals 'dark' persoonlijkheidstrekken zoals narcisme, machiavellianisme, sadisme en psychopathie, samenhangen met zowel cognitieve radicalisering als extremistisch gedrag, onder meer bij jongvolwassenen en volwassenen (Morgades-Bamba et al., 2020; Vergani et al., 2018; Ohls et al., 2024; Wolfowicz et al., 2020). Ook gedragsproblemen zoals paranoïde cognities, relationele problemen en beperkte zelfredzaamheid worden in verband gebracht met extremisme en terrorisme in volwassen populaties (Bhui et al., 2014; 2016; Duits et al., 2022; Grimbergen & Fassaert, 2022; Rostami et al., 2025). Verder tonen studies aan dat de interactie tussen psychologische factoren het risico kan versterken. Zo blijkt dat lage zelfcontrole in combinatie met sterke extremistische overtuigingen het risico op gewelddadig extremisme significant verhoogt (Pauwels & Svensson, 2017). Ook depressieve klachten in combinatie met ervaren ongelijkheid blijken het radicaliseringsrisico bij jongeren te vergroten (Kasinathan & Parsons, 2025). Dergelijke bevindingen wijzen erop dat psychopathologie zelden op zichzelf staat, maar vooral in combinatie met andere risicofactoren relevant wordt.

Ideologie en overtuiging

Afkeur van democratische waarden (*n* = 7), legitimering van geweld om (ideologische) doelen na te streven (*n* = 20), in-group superioriteit (*n* = 13) en overige ideologisch gerelateerde factoren, zoals verwerping van de nationaliteit, lage legitimiteit van autoriteitsfiguren en religieus autoritarisme (*n* = 15), worden in verband gebracht met radicalisering en gewelddadig extremisme. Systematische reviews wijzen op een relatie tussen de verwerping van democratische waarden en (islamitische) radicalisering en extremisme (Ohls et al., 2024; Wolfowicz et al., 2020). Daarnaast hangen een 'us-versus-them'-perspectief, sociale exclusie en etnische verdeeldheid samen met sterkere in-group identificatie en gevoelens van in-group superioriteit, wat kan bijdragen aan positieve attitudes tegenover politiek gemotiveerd geweld en gewelddadig extremisme (Doosje et al., 2013; 2014; Echelmeyer et al., 2023; Emmelkamp et al., 2020; Harpviken, 2020). Ook wordt wantrouwen ten opzichte van overheidsinstanties, waaronder de politie, in verband gebracht met steun voor radicalisering en gewelddadig extremisme onder Europese jongeren (Doosje et al., 2013; Mierina & Koroleva, 2015; Nivette et al., 2021; Pauwels et al., 2020).

De literatuur suggereert daarbij dat bepaalde attitudinale kenmerken vooral leeftijdsspecifiek tot uiting komen in het radicaliseringsproces. Zo worden de verwerping van democratische waarden en autoriteitsfiguren, evenals gevoelens van in-group superioriteit, sterk geassocieerd met radicalisering tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid (Doosje et al., 2012; 2013; Emmelkamp et al., 2020). De acceptatie van geweld blijkt vooral kenmerkend voor (gewelddadig)

extremisme in de adolescentie (Bliesener et al., 2021; Kasinath & Parsons, 2025; Pederson et al., 2017), maar kan reeds in de vroege adolescentie optreden (Nivette et al., 2017) en in sommige gevallen persisteren tot in de jongvolwassenheid (Amjad & Wood, 2009; Campion & Collin, 2025). Daarnaast blijken algemene pro-extremistische en terroristische attitudes, evenals kwetsbaarheden voor activisme en radicalisering, sterker aanwezig bij jonge adolescenten (14–15 jaar) dan bij oudere adolescenten (16–18 jaar) (Boateng et al., 2025; Haghish et al., 2023; Harris-Hogan & Barrelle, 2020; Nivette et al., 2021; Pfundmair et al., 2021).

Motivaties

De literatuur laat zien dat onderliggende motivaties gedurende het radicaliseringsproces verschillen per levensfase. Spanning/sensatie (*n* = 15), status (*n* = 11) en betekenisgeving en identiteit (*n* = 26) worden met name geassocieerd met radicalisering onder adolescenten en jongvolwassenen (Campelo et al., 2018; Harris-Hogan & Barrelle, 2020; Klausen et al., 2016; 2020; Pauwels & De Waele, 2014; Pauwels & Svensson, 2017; Pfundmair et al., 2021). Vooral in de mid-adolescentie (14–15 jaar) lijken spanning en status samen te hangen met impulsiviteit en risicogedrag (Pfundmair et al., 2021). Daarnaast spelen in de (vroege) adolescentie zelfwaardering, sociale erkenning en identiteitsontwikkeling een belangrijke rol (Lasmawati et al., 2021). Wanneer maatschappelijke structuren onvoldoende tegemoetkomen aan deze behoeften, kunnen gevoelens van strain ontstaan, waardoor radicale groepen aantrekkelijk worden doordat zij betekenis, status en doelgerichtheid bieden (Campion & Collin, 2025; Hogg, 2014). De behoefte aan status wordt daarbij vooral beschreven bij jonge mannen, terwijl bij vrouwen, ongeacht leeftijd, de behoefte aan verbondenheid prominenter lijkt (Cachalia et al., 2016; Thijssen et al., 2024).

Ook kameraadschap en *social belonging* (*n* = 29) worden voornamelijk genoemd als drijfveren voor radicalisering tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid (Carlsson et al., 2020; Harpviken, 2020; Schils & Verhage, 2017). Tegelijkertijd benadrukken verschillende reviews dat de behoefte aan verbondenheid relevant blijft gedurende de gehele levensloop (Echelmeyer et al., 2023; Thijssen et al., 2024; Vergani et al., 2018). Ook bij volwassenen worden verbanden gevonden tussen kameraadschap en radicalisering (Lyons-Padilla et al., 2015; Renström et al., 2020; Rousseau et al., 2020; Thijssen et al., 2023). Religie (n = 12) wordt beschreven als een levensbeschouwelijk referentiekader dat richting geeft aan gedrag en identiteit. Dit lijkt zowel bij volwassenen (Bhui et al., 2014; Thijssen et al., 2023) als bij adolescenten van 16–18 jaar een ondersteunende, maar beperkte rol te spelen in radicalisering (Pederson et al., 2017). Overige motivaties (*n* = 12), zoals wraakgevoelens na verlies van een dierbare of woede vanwege ervaren onrecht, worden slechts sporadisch gerapporteerd (Hwang & Schulze, 2018; Thijssen et al., 2024). Daarnaast wordt uitsluitend bij vrouwen de voorstelling van een gelukkig huwelijk onder het kalifaat genoemd als motiverende factor (Campelo et al., 2022; Thijssen et al., 2024).

Samenvatting individuele kenmerken

Samenvattend wijzen de geïncludeerde studies erop dat individuele kenmerken in verschillende mate relevant zijn voor radicalisering, extremisme en terrorisme, waarbij verschillen zichtbaar zijn naar levensfase, maar niet voor alle factoren even consistent of eenduidig kunnen worden vastgesteld. De literatuur laat vooral zien dat bepaalde kenmerken in specifieke levensfasen vaker worden beschreven in relatie tot radicalisering of extremistisch gedrag.

De adolescentie en jongvolwassenheid komen het meest consistent naar voren als perioden waarin individuele kwetsbaarheden worden beschreven in relatie tot radicalisering, met name als attitudinaal of cognitief proces. In deze levensfasen worden vooral negatieve emoties, psychische problemen, agressie- en impulscontroleproblemen, identiteitsgerelateerde onzekerheden, behoefte aan betekenisgeving, status en verbondenheid, pro-extremistische attitudes, acceptatie van geweld, schoolproblemen en eerdere delinquentie frequent gerapporteerd. Met name in de vroege en midden-adolescentie worden impulsiviteit, risicogedrag en verhoogde ontvankelijkheid voor activisme en radicalisering relatief vaak beschreven. Ook sociale exclusie, ervaren onrecht en de zoektocht naar erkenning, structuur en groepsverbondenheid lijken in deze fase een belangrijke rol te spelen in de manier waarop radicalisering zich kan ontwikkelen. In de jongvolwassenheid blijven veel van deze factoren zichtbaar, maar wordt in de literatuur daarnaast vaker gewezen op de mogelijke rol van opeenstapeling van problematiek en sociale instabiliteit. Factoren zoals *adverse childhood experiences* (ACEs), blootstelling aan geweld, significatieverlies, vernedering, relatieproblemen, werkloosheid, middelengebruik en gevoelens van sociale uitsluiting worden in meerdere studies genoemd in relatie tot radicalisering en in sommige gevallen ook tot extremistisch gedrag. Tegelijkertijd zijn deze bevindingen niet steeds eenduidig en verschillen ze naar context en onderzochte populatie.

Voor extremisme en terrorisme als gedragsuitkomst is het beeld over de levensloop minder scherp af te bakenen. In vergelijking met studies naar radicalisering worden hier vaker factoren beschreven zoals persoonlijkheidsproblematiek, ‘dark’ persoonlijkheidstrekken, paranoïde cognities, relationele problematiek, beperkte zelfredzaamheid, criminele voorgeschiedenis en langdurige sociale of economische instabiliteit. Deze factoren worden vooral gerapporteerd in studies onder jongvolwassenen en volwassenen, maar de resultaten laten geen uniform leeftijdsgebonden patroon zien. Ook vroege ervaringen, zoals ACEs en blootstelling aan geweld, worden in verband gebracht met latere betrokkenheid bij gewelddadig extremisme en terrorisme, wat wijst op mogelijke doorwerking van kwetsbaarheden over de levensloop. Tegelijkertijd blijkt uit de literatuur dat veel individuele kenmerken niet exclusief verbonden zijn aan één specifieke leeftijdsfase of uitkomstmaat. Factoren zoals migratieachtergrond, sociaal-economische omstandigheden, religie en behoefte aan verbondenheid worden in verschillende levensfasen beschreven en lijken sterk afhankelijk van sociale, culturele en contextuele omstandigheden. Ook het onderscheid tussen radicalisering en extremisme of terrorisme blijft hierbij relevant: factoren die in verband worden gebracht met radicale attitudes of ideologische overtuigingen blijken niet automatisch hetzelfde te betekenen voor daadwerkelijke betrokkenheid bij extremistisch of terroristisch gedrag.

Overkoepelend benadrukken de studies dat geen van de individuele factoren op zichzelf een sterke of zelfstandige voorspeller vormt van radicalisering, extremisme of terrorisme. De bevindingen wijzen er eerder op dat individuele kenmerken moeten worden begrepen als conditionele, contextafhankelijke en vaak cumulatieve risicofactoren, waarvan de betekenis afhankelijk is van de wisselwerking met andere individuele, sociale en maatschappelijke factoren.

Situationele kenmerken

Sociaal netwerk

De literatuur laat zien dat sociale invloeden vooral tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid bijdragen aan radicalisering en extremisme. Sociale invloeden van familie en peers (*n* = 35), contacten met radicale anderen, radicalisering binnen school- en detentiecontexten en sociale exclusie/disconnectie (*n* = 50) worden in deze levensfasen het meest frequent genoemd. Radicale of racistische vrienden, *perceived peer attitudes* (PPA) en contacten met radicale groepen, zoals straatbendes of Nazi-skinheads, hangen samen met de ontwikkeling van radicale attitudes, acceptatie van geweld en extremistische intenties bij jongeren en jongvolwassenen (Alonso & Delgado, 2023; Harris-Hogan & Barrelle, 2020; Kaczkowski et al., 2022; Lucak et al., 2025; Pauwels & Heylen, 2017; Simi et al., 2016; Smith & Sullivan, 2022; Vergani et al., 2018; Vicente, 2023). Deze invloed lijkt vooral sterk tijdens de adolescentie, wanneer jongeren zich losmaken van ouderlijk gezag, gericht zijn op status binnen sociale groepen en aansluiting zoeken bij gelijkgestemden (Lucak et al., 2025). Daarnaast kunnen radicale ideeën ontstaan en worden uitgewisseld binnen schoolcontexten, terwijl contacten tussen (jonge) gedetineerden radicalisering eveneens kunnen versterken (Santos-Hermoso et al., 2023; Schils & Verhage, 2017).

Waar veel studies de nadruk leggen op adolescenten en jongvolwassenen, richt recente literatuur over intergenerationele overdracht van extremistische ideologieën zich expliciet ook op kinderen (Hwang & Schulze, 2018; Rostami et al., 2025; Schils & Verhage, 2017; Van Wieringen et al., 2025). Vooral opgroeien in gezinnen waarin radicale overtuigingen dominant aanwezig zijn, alternatieve perspectieven worden beperkt of gezinsleden betrokken zijn bij terrorisme-gerelateerde activiteiten, hangt samen met een verhoogd risico op cognitieve radicalisering bij oudere kinderen en adolescenten (Alonso & Delgado, 2023; Van Wieringen et al., 2025). Deze studies benadrukken dat kinderen al op jonge leeftijd kunnen worden blootgesteld aan extremistische normen en geweldslegitimering. Tegelijkertijd blijkt deze overdracht niet deterministisch, en kunnen prosociale activiteiten en contact met niet-radicale leeftijdsgenoten een beschermende rol spelen (Schils & Verhage, 2017; Van Wieringen et al., 2025).

Sociale exclusie of disconnectie (*n* = 50) wordt daarnaast consistent in verband gebracht met radicalisering bij adolescenten en jongvolwassenen (Cachalia et al., 2016; Campelo et al., 2022; Doosje et al., 2012; 2013; Nivette et al., 2021; Schils & Verhage, 2017). Gevoelens van uitsluiting en ervaren afstand tot de samenleving kunnen juist in deze levensfase de behoefte versterken om aansluiting te zoeken bij alternatieve of extremistische groepen. De impact hiervan lijkt echter afhankelijk van individuele gevoeligheid voor sociale uitsluiting (Renström et al., 2020).

Waargenomen discriminatie en ongelijkheid

De literatuur laat zien dat sociale tegenslagen vooral tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid samenhangen met radicalisering. Waargenomen ongelijkheid en discriminatie (*n* = 70), gevoelens van boosheid over ervaren discriminatie en ongelijkheid (*n* = 51), en grieven en relatieve deprivatie (n = 19) worden in deze levensfasen het meest frequent genoemd. Ervaringen van procedurele onrechtvaardigheid, gebrek aan overheidssteun, sociale uitsluiting en vervreemding kunnen bijdragen aan een ‘us-versus-them’-denken, sterke in-group identificatie en een verhoogd radicaliseringsrisico (Campelo et al., 2022; Doosje et al., 2012; 2013; Duits et al., 2022; Emmelkamp et al., 2020; Harpviken, 2020; Kasinathan & Parsons, 2025;

Mierina & Koroleva, 2015; Pauwels & De Waele, 2014; Pauwels & Heylen, 2020; Robert & Kaya, 2024; Schils & Verhage, 2017; Shanaah, 2023).

Met name groepsdiscriminatie lijkt in de late adolescentie (16–18 jaar) een belangrijke aanjager van (islamitische) radicalisering, vooral onder jongeren met een migratie- en moslimachtergrond (Ohls et al., 2024; Pederson et al., 2017). Daarnaast verschillen ervaren grieven per ideologische stroming: rechts-extremisten rapporteren vaker persoonlijke ervaringen van ongelijkheid, links-extremisten bredere maatschappelijke onrechtvaardigheid, terwijl jihadisten zowel persoonlijke als collectieve achterstelling van de moslimgemeenschap benadrukken (Schils & Verhage, 2017). Ook relatieve deprivatie wordt vooral beschreven bij adolescenten en jongvolwassenen (16–24 jaar), zowel in Westerse contexten als in landen met sociale en politieke instabiliteit, corruptie en hoge werkloosheid (Cachalia et al., 2016; Iqbal et al., 2024; Ramasamy, 2023; Schils & Verhage, 2017). Dit kan bijvoorbeeld ontstaan wanneer jongeren ondanks een hoog opleidingsniveau beperkte toekomstperspectieven ervaren (Shanaah, 2023). Systematische reviews tonen daarnaast aan dat jongeren onder de 25 jaar meer signalen van radicalisering vertonen na ervaringen met discriminatie, groepsbedreiging en procedurele onrechtvaardigheid (Emmelkamp et al., 2020; Vergani et al., 2020; Wolfowicz et al., 2020). Tegelijkertijd kunnen dergelijke grieven en negatieve ervaringen met overheidsinstanties ook in de volwassenheid bijdragen aan radicalisering (Bhui et al., 2016).

Online context

De literatuur laat zien dat online factoren vooral tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid samenhangen met radicalisering. Sociale (online) netwerken (*n* = 17) en het gebruiken, zoeken, ontwikkelen of verspreiden van extreme ideeën (*n* = 35) worden het meest genoemd. De online omgeving zou radicalisering kunnen faciliteren door anonimiteit, toegankelijkheid van radicale content en de mogelijkheid contact te leggen met gelijkgestemden (Ohls et al., 2024; Thijs et al., 2025). Daarnaast worden gamified online strategieën, met name door jihadistische en rechts-extremistische groepen, beschreven als mogelijke faciliterende factor voor radicalisering van jongeren (RAN, 2021; Schlegel & Kowert, 2024). Sommige studies suggereren dat jongeren online zoeken naar kameraadschap, ‘brotherhood’ of ‘sisterhood’ en rolmodellen (Alonso & Delgado, 2023), en vaker online interageren met gelijkgestemden dan volwassenen (Kenyon & Simpson, 2025). Ook actieve deelname aan sociale media en het verspreiden van propaganda worden in verband gebracht met een verhoogd radicaliseringsrisico bij jongeren (Kasinathan & Parsons, 2025). Bij jongeren met ASS lijken lagere sociale drempels in online omgevingen radicalisering en online rekrutering mogelijk te vergemakkelijken (Walter et al., 2021).

Hoewel online radicalisering ook voorkomt bij (jong)volwassenen (Kenyon & Simpson, 2025; Rousseau et al., 2020), suggereren enkele studies dat jongeren relatief vaker online of hybride (online én offline) radicaliseren, terwijl volwassenen vaker hoofdzakelijk offline radicaliseren (Klausen et al., 2016; 2020). Daarnaast wijzen sommige studies erop dat online rekrutering bij jongeren later kan overgaan in offline contacten met vrienden en familie (Oppetit et al., 2019; Pfundmair et al., 2021). Tot slot tonen recente studies aan dat minderjarigen niet uitsluitend passieve ontvangers zijn van online radicale content, maar ook zelf kunnen bijdragen aan de verspreiding van extremistische ideeën en propaganda binnen hun sociale omgeving (ICSR, 2023). Vooral online blootstelling aan xenofobe, anti-migratie- en extremistische ideeën wordt in verband gebracht met een verhoogd radicaliseringsrisico bij jongeren (Cachalia et al., 2016; Campion & Colvin, 2025; Mierina & Koroleva, 2015; Pauwels et al., 2020).

Samenvatting situationele kenmerken

Samenvattend wijzen de geïncludeerde studies erop dat situationele factoren vooral tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid samenhangen met radicalisering en extremisme. In deze levensfasen worden met name sociale invloeden van familie en peers, sociale exclusie/disconnectie, waargenomen discriminatie en ongelijkheid, relatieve deprivatie en online blootstelling aan extremistische ideeën genoemd. Jongeren lijken daarbij extra gevoelig voor groepsdruk, behoefte aan verbondenheid en status, sociale uitsluiting en online beïnvloeding. Daarnaast suggereren recente studies dat ook kinderen via intergenerationele overdracht binnen gezinnen vroeg kunnen worden blootgesteld aan extremistische normen en ideologieën. Tegelijkertijd benadrukt de literatuur dat deze situationele factoren vooral relevant zijn in interactie met individuele kwetsbaarheden en bredere sociale contexten.

Beschermende factoren

De literatuur over beschermende factoren richt zich vooral op adolescenten en jongvolwassenen, waarbij de meeste evidentie bestaat voor het belang van sociale steun, prosociale netwerken en positieve psychosociale ontwikkeling. Steun van familie en vrienden (*n* = 15), een prosociaal netwerk, positive parenting, monitoring van sociale contacten en internetgebruik, afkeur van geweld door vrienden en contact met niet-radicale leeftijdsgenoten worden consistent beschreven als beschermende factoren tegen radicalisering en als facilitatoren van deradicalisering en disengagement (Haghish et al., 2023; Lösel et al., 2018; Nivette et al., 2021; Ohls et al., 2024; Thijssen et al., 2023; 2024; Walter et al., 2021). Ook positieve zelfidentiteit, toekomstoriëntatie, psychosociale maturatie, empathie voor out-groups, afwijzing van geweld, acceptatie van wet- en regelgeving en school bonding worden frequent in verband gebracht met een afname van extremistische attitudes bij adolescenten en jongvolwassenen (Bhui et al., 2016; Feddes et al., 2015; Lasmawati et al., 2021; Lösel et al., 2018; Miconi et al., 2020; Nivette et al., 2021; Ohls et al., 2024; Pauwels & De Waele, 2014; Smith & Sullivan, 2022). Daarnaast tonen studies aan dat psychosociale maturatie, toenemende zelfcontrole, impulscontrole, conflict coping skills en afname van deviant gedrag samenhangen met een afname van gewelddadige extremistische attitudes in de overgang van late adolescentie naar jongvolwassenheid (Lasmawati et al., 2021; Lösel et al., 2018; Nivette et al., 2021).

Voor de beschermende werking van structurele stabiliteit en verantwoordelijkheden in de (jong)volwassenheid bestaat eveneens relatief veel steun in de literatuur. Een stabiele levensstijl (*n* = 8), werk en opleiding (*n* = 10), structuur/routine, ouderschap, relaties, financiële onafhankelijkheid en een stabiele baan worden regelmatig beschreven als factoren die disengagement kunnen faciliteren (Boateng et al., 2025; DeMichele et al., 2025; Gaudette et al., 2023; Lösel et al., 2018; Raets, 2024; Rousseau et al., 2020; Smith & Sullivan, 2022). Ook maturing-out en veranderende levensprioriteiten worden herhaaldelijk genoemd als factoren die vooral in de overgang van jongvolwassenheid naar volwassenheid bijdragen aan disengagement (Gaudette et al., 2023; Klausen et al., 2020; Ohls et al., 2024; Thijssen et al., 2024).

Meer specifieke of minder frequent onderzochte factoren worden vooral in individuele studies beschreven. Niet-extremistische intenties (*n* = 3), veranderingen in attitudes ten opzichte van autoriteitsfiguren (*n* = 3), het loslaten van vijandbeelden (*n* = 6) en afkeuring van geweld als middel om doelen te bereiken (*n* = 4) worden in verband gebracht met deradicalisering en minder steun voor politiek geweld (Bhui et al., 2016; Boateng et al., 2025; Feddes et al., 2015; Lösel et

al., 2018; Ohls et al., 2024; Pauwels & De Waele, 2014; Smith & Sullivan, 2022). Daarnaast worden disillusionment of teleurstelling in de 'utopische' samenleving of brotherhood/sisterhood (*n* = 7), gevoelens van schaamte, schuld en spijt, evenals fysieke of emotionele burn-out/vermoeidheid (*n* = 2), vooral in de volwassenheid beschreven als factoren die kunnen bijdragen aan disengagement en gedragsverandering (Bubolz & Simi, 2015; DeMichele et al., 2025; Gaudette et al., 2023; Pauwels et al., 2018; Sieckelinck et al., 2019; Thijssen et al., 2023; 2024). Ook factoren zoals sport, romantische relaties, ervaringen met politie en justitie, herstel van het publieke imago van minderheidsgroepen en het ontwikkelen van een culturele of alternatieve identiteit worden genoemd als mogelijk beschermend, maar zijn gebaseerd op beperktere evidentie (Asif et al., 2025; Echelmeyer et al., 2023; ICSR, 2023; Lösel et al., 2018).

Samenvatting beschermende factoren

Samenvattend richten studies naar beschermende factoren zich vooral op adolescenten en jongvolwassenen. De meeste evidentie bestaat voor het belang van sociale steun van familie en vrienden, prosociale netwerken, positive parenting, contact met niet-radicale leeftijdsgenoten, positieve identiteitsontwikkeling, psychosociale maturatie en school bonding als beschermende factoren tegen radicalisering en als facilitatoren van deradicalisering en disengagement. In de overgang naar de (jong)volwassenheid worden daarnaast structurele stabiliteit, zoals werk, opleiding, structuur/routine, ouderschap, relaties en financiële onafhankelijkheid, frequent beschreven als factoren die disengagement kunnen bevorderen. Meer specifieke factoren, zoals niet-extremistische intenties, veranderingen in attitudes ten opzichte van autoriteiten, afwijzing van geweld, disillusionment, burn-out en maturing-out, worden eveneens genoemd, maar zijn gebaseerd op beperktere evidentie. Overkoepelend suggereren de bevindingen dat vooral sociale inclusie, een positief toekomstperspectief, psychosociale ontwikkeling en stabiele sociale rollen beschermend kunnen werken tegen radicalisering en extremisme.

4.2 Analyses EDT en PIRUS

4.2.1. Beschrijving onderzoekspopulatie European Database of Terrorist Offenders (EDT)

De EDT-onderzoekspopulatie bestaat uit 283 personen die in Nederland of België veroordeeld zijn voor terroristische misdrijven. De verdeling van de onderzoeksgroep over de twee landen is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1.

Het aantal individuen met een terrorisme-veroordeling in Nederland en België.

	Nederland	**België**	**Totaal**
Terrorisme-veroordeling	183	90	273
Overleden bij een terroristisch misdrijf	1	9	10
Totaal	184	99	283

De onderzoekspopulatie heeft een gemiddelde leeftijd van 27,5 jaar ten tijde van het delict (zie Tabel 2). Figuur 1 toont de leeftijdsverdeling, waaruit blijkt dat het merendeel van de veroordeelde of overleden individuen ten tijde van het delict tussen 19 en 26 jaar oud was.

Tabel 2.

Beschrijvende statistieken van de leeftijd ten tijde van het terroristisch misdrijf van de veroordeelde/overleden individuen in de EDT.

	N	**Minimum**	**Maximum**	**Gemiddelde**	**Standaard-deviatie**	**Missing**
Leeftijd	275	13	81	27.49	9.14	8

Voor het huidige onderzoek naar leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden zijn vier leeftijdsgroepen onderscheiden (zie Tabel 3), waarbij de groep van 19 tot en met 25 jaar het grootst is met 42,8% van de totale EDT-populatie (*n* = 121).

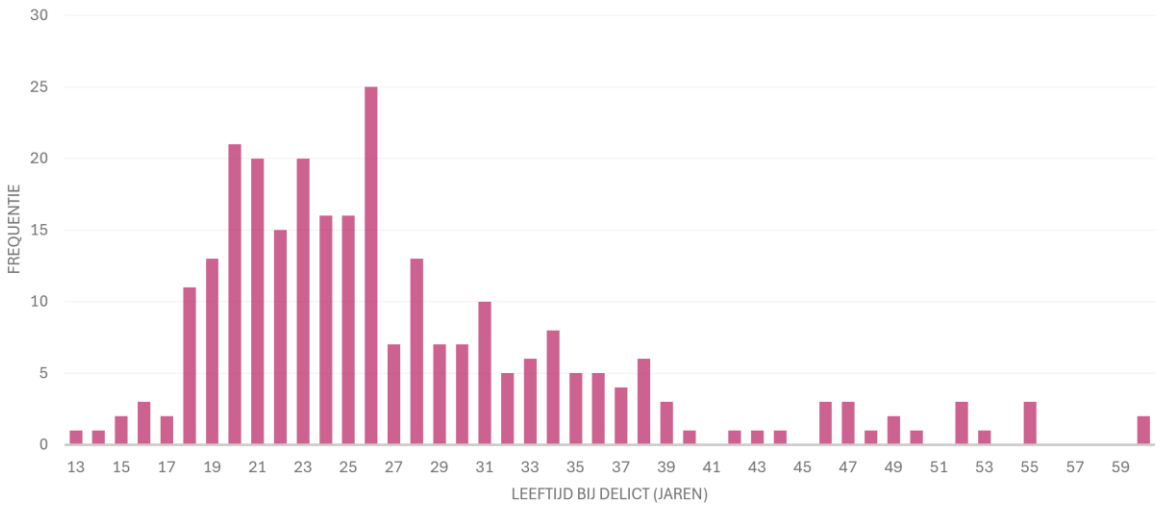
Tabel 3.

Aantal veroordeelde/overleden individuen per leeftijdsgroep.

Leeftijdsgroep	Aantal	Percentage
Tot en met 18 jaar	20	7.1%
19-25 jaar	121	42.8%
26-35 jaar	93	32.8%
36+	41	14.5%
Missing	8	2.8%
Totaal	283	100.0%

Figuur 1.

De leeftijdsverdeling van veroordeelde/overleden individuen in de EDT.

Naast leeftijd kan de onderzoekspopulatie worden beschreven aan de hand van de volgende demografische kenmerken: geslacht, migratieachtergrond, intelligentie en opleidingsniveau. Een overzicht van de demografische kenmerken en frequenties per leeftijdsgroep zijn te raadplegen in Tabel 1, van Bijlage 4.

De demografische kenmerken van de onderzoekspopulatie verschillen beperkt tussen de leeftijdsgroepen. In alle leeftijdsgroepen was het aandeel mannen hoog, met de hoogste percentages in de groepen 26–35 jaar (92.5%) en 36 jaar en ouder (90.2%). Ten aanzien van migratieachtergrond laten de gegevens wel verschillen zien tussen de leeftijdsgroepen. In de groep tot en met 18 jaar en de groep 36 jaar en ouder was relatief vaker sprake van personen

zonder migratieachtergrond, terwijl in de leeftijdsgroepen 19–25 en 26–35 jaar relatief vaker sprake was van een migratieachtergrond bij het onderzoekssubject of bij een of beide ouders. Voor intelligentie zijn beperkte verschillen tussen de leeftijdsgroepen zichtbaar. In alle leeftijdsgroepen kwam een beneden gemiddeld intelligentieniveau relatief frequent voor, terwijl een bovengemiddeld tot hoog intelligentieniveau in alle groepen relatief zeldzaam was. Binnen de leeftijdsgroep 26–35 jaar werd een gemiddeld intelligentieniveau relatief het vaakst gerapporteerd. Het hoogst gevolgde opleidingsniveau verschilt tussen de leeftijdsgroepen. Dit betreft het hoogst bereikte opleidingsniveau, ongeacht of dit diploma is behaald. In de jongste groep was vooral lager secundair onderwijs vertegenwoordigd, wat plausibel is gezien de leeftijds- en opleidingsfase. In de groep 19–25 jaar kwam hoger secundair onderwijs het meest voor, terwijl in de groep 36 jaar en ouder relatief vaker lager secundair onderwijs werd gerapporteerd. In de middelste leeftijdsgroepen (19–35 jaar) was het opleidingsniveau meer verspreid over hoger secundair en hoger onderwijs.

Daarnaast is binnen de leeftijdsgroepen gekeken naar de ideologische stroming van het gepleegde terroristische misdrijf. De EDT bevat uitsluitend veroordeelde terroristische misdrijven waarbij een ideologisch oogmerk is vastgesteld, waardoor deze variabele kan worden gekoppeld aan de leeftijdsgroepen. De variabele bevat 101 missende waarden. Uit de resultaten blijkt dat in alle leeftijdsgroepen het merendeel van de misdrijven een religieus oogmerk heeft (≤18: 93.3%; 19-25: 97.8%; 26-35: 93.2%; 36+: 66.7%). Volgens het EDT-codeboek betreft deze categorie voornamelijk jihadistisch gemotiveerde delicten (NIFP, 2024). Dit betekent dat in alle leeftijdsgroepen het overgrote deel van de misdrijven jihadistisch van aard is. Andere ideologische stromingen komen beduidend minder voor in de dataset; rechts-extremisme (5.5%), single-issue extremisme (0.5%) en andersoortige vormen van extremisme (0.5%). De onderzoekspopulatie (*n* = 283) wordt, naast de eerder beschreven kenmerken, ook gekenmerkt door het type terroristische misdrijven waarvoor personen zijn veroordeeld en op basis waarvan zij zijn geïncludeerd in de EDT. Binnen de onderzoekspopulatie komt met name betrokkenheid bij een (gewelddaddig) extremistisch of terroristisch misdrijf vaak voor (*n* = 229). Dit kan verder worden gespecificeerd aan de hand van verschillende activiteiten, waarvan de meestvoorkomende zijn; ‘participatie aan terroristische activiteiten’ (*n* = 122), ‘lidmaatschap van een terroristische organisatie’ (*n* = 91), ‘bedreiging met een terroristisch oogmerk’ (*n* = 46) en ‘voorbereiding van een terroristisch oogmerk’ (*n* = 27). Andere activiteiten, zoals financiering, training, supporten, opruiing en rekrutering komen aanmerkelijk minder vaak voor. Ook andere delictsvormen als ‘geweld tegen eigendommen/brandstichting met een extremistisch of terroristisch oogmerk’ (*n* = 16) en ‘moord met een extremistisch of terroristisch oogmerk’ (*n* = 16) komen minder voor in de EDT. Over het geheel genomen laten de resultaten zien dat de onderzochte populatie voornamelijk wordt gekenmerkt door actieve betrokkenheid bij terroristische organisaties en activiteiten. Daarbij zijn geen duidelijke kwalitatieve verschillen zichtbaar tussen de leeftijdsgroepen in het type gepleegde misdrijven.

4.2.2 Beschrijving onderzoekspopulatie Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS)

Zoals in de methodensectie al aan bod kwam, wordt binnen het huidige onderzoek enkel gewerkt met de PIRUS-data van de periode 1990-2023 (*n* = 3377). De verdeling van de onderzoeksgroep naar leeftijdsgroepen is weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4.

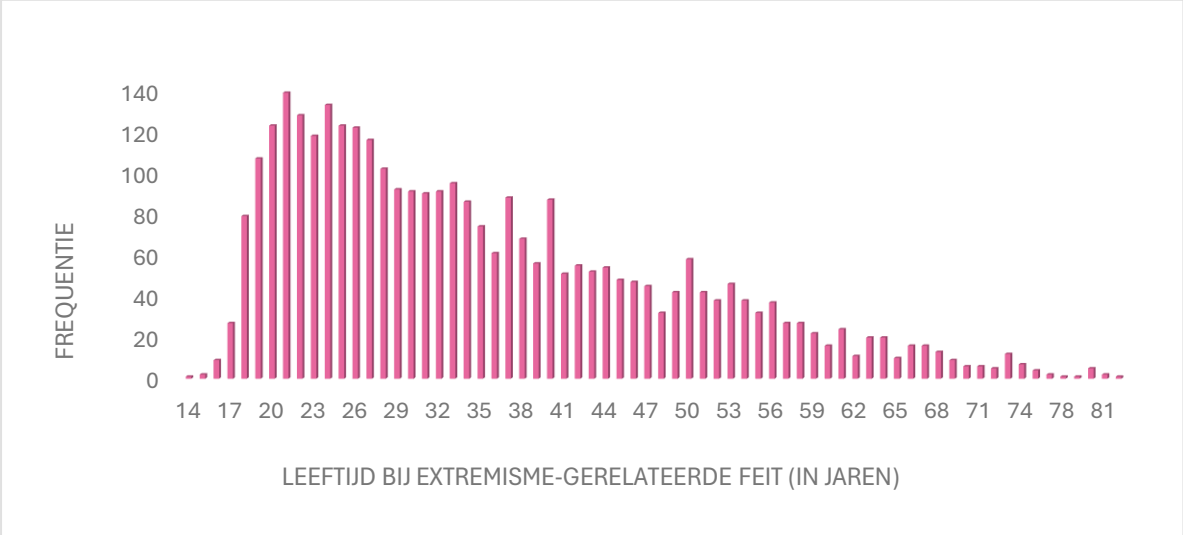
Aantal geradicaliseerde personen per leeftijdsgroep.

Leeftijdsgroep	Aantal	Percentage
Tot en met 18 jaar	118	3.5%
19-25 jaar	871	25.8%
26-35 jaar	959	28.4%
36-49 jaar	786	23.3%
50+ jaar	574	17.0%
Missing	69	2.0%
Totaal	3377	100.0%

De minimumleeftijd in de dataset is 14 jaar. De maximumleeftijd is 87 jaar. De gemiddelde leeftijd van de onderzoekspopulatie over de periode 1990-2023 is 35,2 jaar. De leeftijdscategorie 26–35 jaar vormt de grootste groep, met 28,4% van de totale onderzoekspopulatie (*n* = 959).

Figuur 2.

De leeftijdsverdeling van in PIRUS geïncludeerde individuen tussen 1990 en 2023.

Naast de leeftijdsverdeling, kunnen andere demografische factoren van de onderzoekspopulatie in kaart worden gebracht, die relevant zijn voor de analyses. Een overzicht van de demografische kenmerken uitgezet naar de leeftijdsgroepen, is te raadplegen in Tabel 2 van Bijlage 4.

Het merendeel van de PIRUS-onderzoeksgroep bestaat uit mannen, met de hoogste percentages in de groepen 19-25 jaar (91.3%) en 26-35 jaar (88.6%). Echter zijn er weinig verschillen op te merken tussen de leeftijdsgroepen wat betreft de man-vrouw ratio. Ten aanzien van de migratieachtergrond laten de gegevens wel verschillen zien tussen de leeftijdsgroepen. Zo blijken de jongere groepen (t.e.m 18 jaar; 19-25 jaar) vaker tweede generatie migrant te zijn dan de oudere groepen (50+; 0.9%). Het merendeel van de onderzoeksgroep is echter geen eerste of tweede generatie migrant, met wederom de grootste aantallen in de groepen 19-25 jaar; 26-35 jaar en 36-49 jaar. Daarnaast zijn er verschillen op te merken tussen de leeftijdsgroepen in de hoogst gevolgde opleiding (zie Tabel 2, Bijlage 4). Jongeren t.e.m. 18 jaar dienen vaak nog het secundaire onderwijs af te ronden (85.3%), terwijl personen tussen 19-25 jaar en 26-35 jaar oud een hogere kans hebben om een opleiding aan de hoge school te volgen of gevolgd te hebben (respectievelijk 45.7% en 54.1%). Dit geldt ook voor de twee oudste leeftijdsgroepen.

De PIRUS-database bevat tevens informatie over ideologische stromingen. Hieruit blijkt dat rechts-extremisme (*n* = 1968) het meest voorkomt onder de individuen in de dataset, gevolgd door islamitisch extremisme (*n* = 592). Aanhang van het links-extremisme (*n* = 402) of een *single issue*-ideologie komen minder frequent voor (*n* = 345). De resultaten wijzen op geringe verschillen in dominante ideologie tussen de verschillende leeftijdsgroepen.

Daarnaast zijn voor ruim driekwart van de onderzoekspopulatie gegevens over de criminele voorgeschiedenis voorhanden (*n* = 2646). Hieruit blijkt dat een grote groep (*n* = 1095) voorafgaand aan het radicaliseringsproces betrokken was bij niet-ideologisch gemotiveerde criminaliteit. Voor een aanzienlijk deel van de onderzoekspopulatie (*n* = 1000) is bovendien informatie beschikbaar over het specifieke type delict. De meest voorkomende niet-ideologisch gemotiveerde misdrijven zijn (zware) mishandeling (*n* = 236), diefstal (met of zonder geweld) (*n* = 163), drugsgerelateerde misdrijven (*n* = 92) en rijden onder invloed (*n* = 83). Uit de data komen de volgende drie categorieën als grootste groepen naar voren voor wat betreft het type extremistische feit: Geweld tegen personen/ gewapende overval/ mishandeling met dodelijk wapen (*n* = 848), ongeoorloofd bezit van materiaal/training/steun (*n* = 506) en samenzwering met het oog op verwonden of doden (*n* = 421).

4.3 Trendanalyses EDT en PIRUS

Om te onderzoeken of er in de afgelopen jaren sprake is van een stabilisering, stijging of daling van de leeftijd in relatie tot het plegen van terroristische misdrijven dan wel radicalisering, zijn twee trendanalyses uitgevoerd. De eerste trendanalyse betreft een analyse van de EDT-data waarbij de gemiddelde leeftijd ten tijde van het delict (terroristisch misdrijf) is uitgezet naar het jaar dat een individu is veroordeeld. De tweede trendanalyse betreft een analyse van de PIRUS-data waarbij de gemiddelde leeftijd ten tijde van de gedragingen die tot inclusie in de database hebben geleid[2] is uitgezet naar het jaar waarin die gedragingen plaatsvonden.

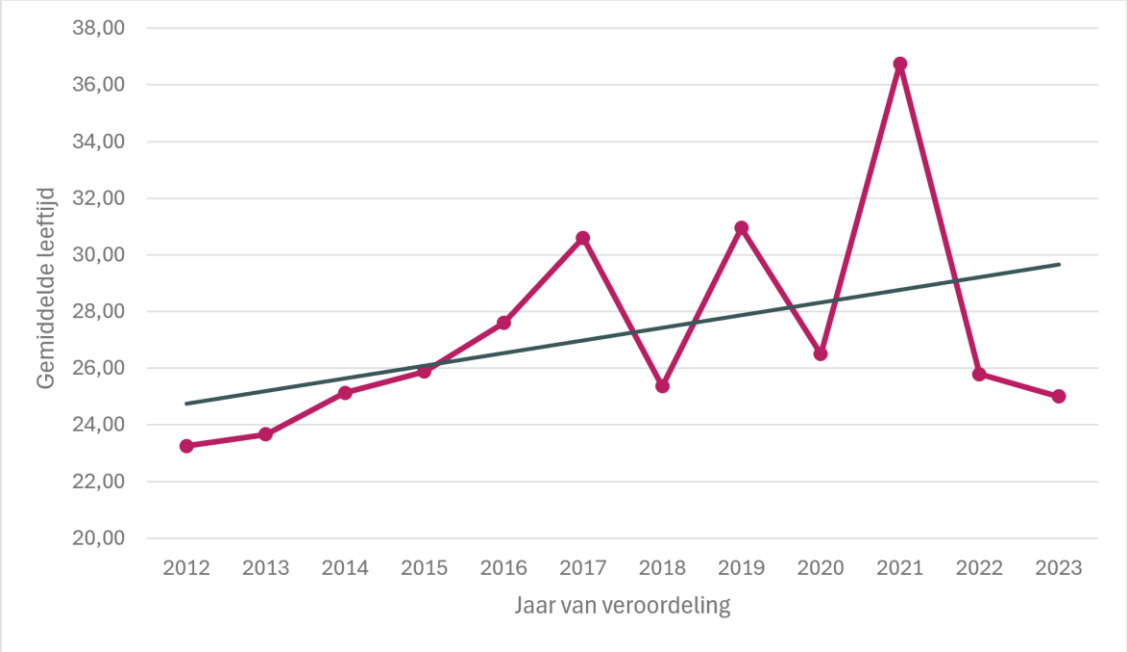
[2] In de PIRUS-database worden individuen geïncludeerd die voldoen aan een van de volgende criteria: a) gearresteerd of aangeklaagd voor een ideologisch-gemotiveerd delict, b) individu is gedood als gevolg van zijn/haar ideologische activiteiten, lid van een 'Designated Terrorist Organization', een door de Verenigde Staten aangewezen terroristische organisatie, c) individu is of werd geassocieerd met een extremistische organisatie waarvan de leider(s) of oprichter(s) wordt beschuldigd voor een ideologisch-gemotiveerd gewelddadig delict (https://www.start.umd.edu/pirus-frequently-asked-questions#q4)

4.3.1 Trendanalyse EDT

Uit de trendanalyse over de periode 2012-2023 (Figuur 3) blijkt dat de gemiddelde leeftijd ten tijde van het delict over de jaren heen fluctueert zonder een consistent stijgend of dalend patroon. De periode 2012–2017 laat een lichte toename in leeftijd zien, gevolgd door wisselende gemiddelde leeftijden met een piek in 2021 en een daling in 2022–2023 naar een niveau vergelijkbaar met voorgaande jaren. De lineaire regressie, die de individuele leeftijden in plaats van de gemiddelde leeftijd per jaar meeneemt, laat echter geen statistisch significante verandering in leeftijd over de tijd zien (B = .029, *p* = .90). Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat er in de EDT-data geen empirisch bewijs is voor een structurele trend (noch verjonging noch veroudering) van terroristische daders over de periode 2012–2023.

Figuur 3.

De ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd ten tijde van het delict over de jaren heen.

Tabel 5.

Lineaire regressie van leeftijd ten tijde van het delict op jaar van veroordeling (n = 245).

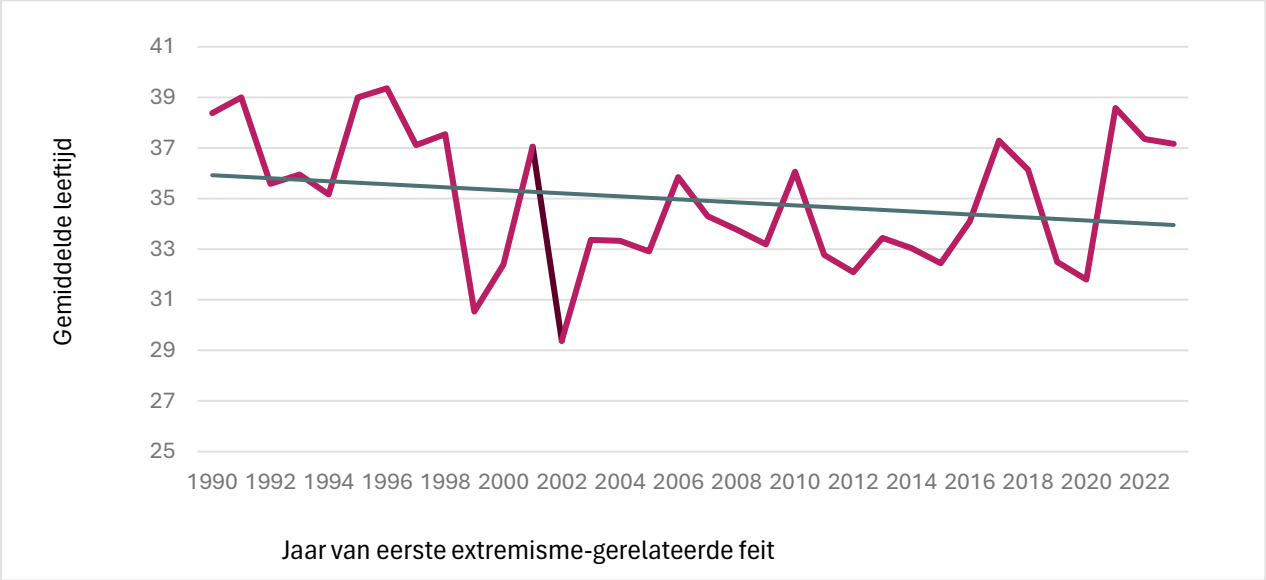
Onafhankelijke variabele	*B*	SE *B*	*β*	t	p
Jaar veroordeling	.03	.23	.01	.13	.90

4.3.2 Trendanalyse PIRUS

De trendanalyse over de periode 1990-2023 (Figuur 4) laat zien dat de gemiddelde leeftijd ten tijde van het eerste extremisme-gerelateerde feit over de jaren heen relatief consistent blijft en geen duidelijke stijgende of dalende trend vertoont. De lineaire regressie laat eveens geen significante verandering in de leeftijd over de tijd zien (B = .053, p = .066). Deze trendanalyse laat zien dat in de PIRUS-data geen empirisch bewijs kan worden gevonden voor een structurele trend (noch verjonging noch veroudering) over de periode 1990-2023.

Figuur 4.

De ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd naar jaar van eerste extremisme-gerelateerde feit over de jaren heen.

Tabel 6.

Lineaire regressie van leeftijd ten tijde van het jaar van eerste extremisme-gerelateerde feit (n = 3308).

Onafhankelijke variabele	***B***	**SE *B***	***β***	**t**	**p**
Jaar eerste feit	.05	.03	.03	1.84	.07

4.4 Vergelijkende analyses risico- en beschermende factoren tussen de leeftijdsgroepen in de EDT en PIRUS

Om te onderzoeken in hoeverre de aanwezigheid van risico- en beschermende factoren verschilt tussen de leeftijdsgroepen, zijn chi-kwadraattoetsen, kruskal-wallis toetsen en binaire logistische regressieanalyses uitgevoerd. Deze sectie presenteert de empirische bevindingen op basis van de data uit de European Database of Terrorist Offenders (EDT) en de Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS) database, en biedt inzicht in de patronen die in de data naar voren komen. De resultaten worden besproken aan de hand van zes overkoepelende categorieën: individuele kenmerken, situationele kenmerken, motivationele en ideologische kenmerken, het online domein, overige risicofactoren en beschermende factoren.[3] Daarbij worden alle significante resultaten besproken, evenals de niet-significante resultaten van variabelen die op basis van het literatuuronderzoek a priori als potentieel relevant werden beschouwd. De resultaten van beide datasets worden zoveel mogelijk geïntegreerd besproken. In enkele gevallen worden echter factoren afzonderlijk behandeld, aangezien deze uitsluitend in de EDT dan wel de PIRUS-dataset voorkomen. De resultaten van de analyses op de EDT en PIRUS-database zijn te raadplegen in Bijlage 5 en 6.

Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening te worden gehouden met de eerder genoemde verschillen tussen beide databases. Ten eerste betreft de EDT individuen die zijn veroordeeld voor terroristische misdrijven, terwijl de PIRUS-database een heterogene groep geradicaliseerde individuen omvat met uiteenlopende juridische statussen (waaronder arrestatie, aanklacht, beide of onbekend). Ten tweede zijn de opgenomen items in beide databases niet één-op-een vergelijkbaar; hoewel zij globaal grotendeels dezelfde onderwerpen bestrijken, zijn de onderliggende factoren op verschillende wijze geoperationaliseerd. Ten derde verschillen de gehanteerde leeftijdsindelingen: de EDT-populatie werd onderverdeeld in vier leeftijdsgroepen, terwijl voor PIRUS vijf leeftijdsgroepen werden onderscheiden vanwege een bredere leeftijdsverdeling, met name onder oudere individuen. In beide datasets fungeerde de groep tot en met 18 jaar als referentiecategorie.

Bij de interpretatie van de resultaten dient tevens rekening te worden gehouden met de relatief beperkte omvang van sommige leeftijdsgroepen, in het bijzonder de groep tot en met 18 jaar. Hierdoor kan een verschil in aanwezigheid van een risico- of beschermende factor wel als significant naar voren komen in de chi-kwadraattoets, maar niet in de binaire logistische regressieanalyses. Dit komt doordat regressieanalyses gevoeliger zijn voor kleine aantallen binnen bepaalde leeftijdsgroepen. Significante bevindingen uit de chi-kwadraattoetsen die niet worden bevestigd in de regressieanalyses kunnen daarom worden beschouwd als aanwijzingen voor mogelijke leeftijdsverschillen, maar rechtvaardigen terughoudendheid bij het trekken van definitieve conclusies.

Individuele kenmerken

De resultaten tonen aan dat diverse individuele kenmerken, waaronder persoonlijkheidskenmerken, persoonlijke historie, criminele voorgeschiedenis, en kritische

[3] Enkel van toepassing op de EDT.

levensgebeurtenissen significant verschillen tussen de leeftijdsgroepen in de EDT of PIRUS-database (zie Tabel 1-4 Bijlage 5 en Tabel 1-4; Bijlage 6).

Persoonlijkheidskenmerken

Binnen de EDT blijkt dat jongere veroordeelden vaker scoren op het item 'vatbaar voor beïnvloeding of controle', dat betrekking heeft op signalen van beïnvloedbaarheid door een leider of persoon die geweldsgericht extremisme of terrorisme aanmoedigt, dan oudere leeftijdsgroepen. Dit verschil tussen leeftijdsgroepen is statistisch significant ($\chi^2 = 15.18$, $p < .001$) en laat een duidelijk patroon zien waarbij deze vatbaarheid afneemt naarmate de leeftijd toeneemt. In een strengere analyse, een logistische regressie, blijkt dit leeftijdsverschil echter niet langer significant. Dit suggereert dat het gevonden verschil deels samenhangt met andere kenmerken, en dus niet op zichzelf staat als een robuust leeftijdseffect. Voor het EDT-item 'beïnvloeding, leiding of controle over anderen', dat ziet op het beïnvloeden van anderen of het uitdragen van gewelddadig extremistische of terroristische daden en/of ideologie van een persoon, wordt eveneens een significant leeftijdsverschil gevonden ($\chi^2 = 9.03$, $p = .028$), waarbij dit kenmerk eveneens vaker voorkomt bij jongere individuen. In tegenstelling tot het vorige resultaat blijft dit verschil wel overeind in de regressieanalyse: de oudste leeftijdsgroep heeft een significant lagere kans op dit kenmerk dan de jongste groep (OR = 0.13, 95%-BI [0.03–0.61]). Dit wijst erop dat jongeren niet alleen vaker beïnvloedbaar zijn, maar ook vaker actief betrokken zijn in beïnvloedingsrelaties, en dat dit laatste effect robuuster is.

De EDT-analyses laten daarnaast zien dat er significante verschillen bestaan tussen leeftijdsgroepen in de aanwezigheid van persoonlijkheidstrekken en/of symptomen van psychiatrische stoornissen ($\chi^2 = 8.02$, $p = .046$). Op itemniveau worden vergelijkbare significante verschillen gevonden, onder meer voor 'symptomen van een psychiatrische stoornis' ($\chi^2 = 8.58$, $p = .035$), 'psychiatrische stoornis aanwezig' ($\chi^2 = 10.25$, $p = .017$) en 'persoonlijkheids- of psychiatrische stoornis aanwezig' ($\chi^2 = 11.62$, $p = .009$). Deze verschillen blijven echter niet overeind in de binaire logistische regressieanalyses, waarin geen significante verschillen worden gevonden ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar). Dit laatste is in lijn met de analyses op de PIRUS-database, die eveneens geen significante verschillen laat zien tussen de leeftijdsgroepen in de aanwezigheid van een geschiedenis van mentale gezondheidsproblemen bij geradicaliseerde individuen ($\chi^2 = 2.23$, $p = .694$), wat suggereert dat leeftijd ook binnen deze dataset geen onderscheidende rol speelt in mentale gezondheidsproblematiek.

In de EDT wordt een significant leeftijdsverschil gevonden voor symptomen van een stoornis in middelengebruik ($\chi^2 = 18.39$, $p < .001$), maar dit verschil kon niet betrouwbaar worden bevestigd in de logistische regressieanalyse. Symptomen werden uitsluitend voor de individuen gescoord indien deze waren vastgesteld in een forensisch gedragskundig rapport. In de PIRUS-database wordt eveneens een significant leeftijdsverschil gevonden voor alcohol- en/of drugsmisbruik ($\chi^2 = 29.19$, $p < .001$). Daar liggen de odds op alcohol- en/of drugsmisbruik hoger in alle oudere leeftijdsgroepen dan bij de groep ≤18 jaar: ongeveer 2,5 keer hoger bij 19–25-jarigen, ruim 3,5 keer hoger bij 26–35-jarigen, ruim 4 keer hoger bij 36–49-jarigen en ongeveer 3 keer hoger bij personen van 50 jaar en ouder.

Persoonlijke historie

De analyses op de EDT laten zien dat de vier leeftijdsgroepen verschillen in de aanwezigheid van twee items met betrekking tot de persoonlijke historie, namelijk slachtofferschap van geweld

binnen de gezinssituatie (χ^2 = 9.66, p = .022) en het hebben gehad van een problematische opvoeding (χ^2 = 10.32, p = .016). Deze verschillen blijven echter niet overeind in de binaire logistische regressieanalyses, waarin geen significante verschillen worden gevonden tussen de oudere leeftijdsgroepen en de referentiegroep (≤18 jaar). Een vergelijkbaar patroon wordt gevonden in de PIRUS-database, waar de leeftijdsgroepen significant verschillen in de aanwezigheid van verbaal en/of fysiek geweld in de kindertijd (χ^2 = 19.02, p < .001), maar dit verschil niet wordt bevestigd in de logistische regressieanalyse. Daarnaast wordt in de EDT ook slachtofferschap van geweld buiten de gezinssituatie onderzocht, een factor die op basis van de literatuur als potentieel relevant werd beschouwd. Voor dit item worden echter geen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen gevonden (χ^2 = 0.63, p = .889)

Criminele historie

Een van de duidelijkste verschillen tussen leeftijdsgroepen betreft de criminele voorgeschiedenis. Zowel uit de EDT als de PIRUS-database blijkt dat ouderen aanzienlijk vaker al bekend zijn bij justitie dan minderjarigen. In de EDT-data is dit verschil significant (χ^2 = 21.63, p < .001), waarbij 26–35-jarigen ongeveer vier keer zo vaak en 36-plussers bijna zeven keer zo vaak bekend zijn binnen de justitiële keten als de jongste groep (≤18 jaar). Eenzelfde patroon wordt gevonden voor eerdere veroordelingen (χ^2 = 28.88, p < .001): de kans hierop ligt ruim zeven keer hoger voor 26–35-jarigen en zelfs bijna dertien keer hoger voor 36-plussers ten opzichte van minderjarigen. Dit wijst erop dat een crimineel verleden vooral kenmerkend is voor ouderen, en veel minder voor jongeren. Hierbij dient te worden opgemerkt dat hier een leeftijdseffect speelt; oudere individuen hebben simpelweg meer tijd gehad om in aanraking te komen met criminaliteit en justitie, waardoor de kans op een opgebouwde criminele geschiedenis toeneemt.

De PIRUS-analyses bevestigen dit beeld. Niet-ideologisch gemotiveerde criminaliteit voorafgaand aan radicalisering komt significant vaker voor bij oudere leeftijdsgroepen (χ^2 = 155.82, p < .001), met oplopende kansen naarmate de leeftijd stijgt (bijvoorbeeld OR = 3.51 voor 26–35 jaar en OR = 5.42 voor 36–49 jaar). Voor het item ‘ideologisch gemotiveerde gewelddadige plots/acties’, wat overeenstemt met eerdere criminele feiten met een ideologisch motief, worden significante verschillen gevonden tussen de vijf leeftijdsgroepen (χ^2 = 26.66, p < ,001). Hierbij is de kans op aanwezigheid van eerder ideologisch gemotiveerde gewelddadige plots/acties eveneens hoger bij de oudere leeftijdsgroepen; 19-25 jaar (OR = 2.01, 95% CI [1.46 - 2.78]), 26-35 jaar OR = 1.59, 95% CI [1.16-2.18]) en 36-49 jaar (OR = 1.84, 95% CI [1.34-2.54]). Dit onderstreept dat radicalisering bij volwassenen vaker voortbouwt op een bestaande criminele carrière, terwijl dit bij jongeren minder het geval is.

Kritische levensgebeurtenissen

In zowel de EDT als de PIRUS-database zijn kritische levensgebeurtenissen onderzocht. In de EDT wordt in de meeste gevallen geen significant verschil tussen leeftijdsgroepen gevonden op de aanwezigheid van deze gebeurtenissen, zoals bij het ervaren van een verlies voorafgaand aan het terroristisch misdrijf (χ^2 = 2.33, p = .508). Voor het item ‘financiële problemen voorafgaand aan het misdrijf’ wordt echter wel een significant verschil gevonden (χ^2 = 8.89, p = .031), waarbij de kans hierop hoger is in de oudste leeftijdsgroep (36+) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 8.71, 95% CI [1.64–46.31]). Dit ligt voor de hand, aangezien oudere cohorten doorgaans meer financiële verplichtingen hebben en bovendien meer tijd hebben gehad om bijvoorbeeld schulden op te bouwen dan jongere cohorten. In de PIRUS-database worden geen

significante verschillen tussen leeftijdsgroepen gevonden in het ervaren van traumatische gebeurtenissen, zoals blootstelling aan situaties waarin de fysieke integriteit wordt bedreigd en/of gebeurtenissen met dreiging van overlijden of ernstig letsel ($\chi^2 = 9.94$, $p = .414$).

Samenvatting individuele kenmerken

De resultaten van de analyses op de EDT en PIRUS-database laten zien dat leeftijdsverschillen vooral zichtbaar zijn in de criminele historie en middelengebruik. In zowel de EDT- als PIRUS-data rapporteren oudere leeftijdsgroepen vaker eerder justitiële betrokkenheid en (niet)-ideologisch gemotiveerde criminaliteit dan de referentiegroep (≤18 jaar). Hoewel de EDT geen significante leeftijdsverschillen in middelengebruik vindt op basis van de logistische regressie, kan op basis van de analyses van de PIRUS-database wel gesteld worden dat oudere leeftijdsgroepen vaker kampen met alcohol- en/of drugproblemen dan de referentiegroep. Voor persoonlijkheidskenmerken en jeugdgerelateerde factoren worden in de chi-kwadraat analyses wel verschillen tussen leeftijdsgroepen gevonden, maar deze worden niet consistent bevestigd in de logistische regressieanalyses en ontbreken deels in de PIRUS-data. Kritische levensgebeurtenissen verschillen niet tussen de groepen, met uitzondering van financiële problemen, die binnen de EDT-data vaker voorkomen in de oudere leeftijdsgroepen.

Situationele kenmerken

De bevindingen wijzen op significante leeftijdsverschillen in diverse situationele kenmerken, waaronder het sociale netwerk, groepsfactoren, waargenomen discriminatie en ongelijkheid, en militaire achtergrond, binnen de EDT en PIRUS-databases (zie Tabel 5-7, Bijlage 5; Tabel 5-8, Bijlage 6).

Sociaal netwerk

Binnen de EDT blijkt uit de chi-kwadraattoets dat het hebben van familie of vrienden die betrokken zijn bij extremisme/terrorisme significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen van personen die veroordeeld zijn voor terroristische misdrijven ($\chi^2 = 22.35$, $p < .001$). Dit verschil wordt bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse. De kans op het hebben van familie of vrienden die betrokken zijn bij extremisme/terrorisme is significant hoger in de leeftijdsgroep 19–25 jaar (OR = 7.19, 95% CI [1.56–33.18]) en 26–35 jaar (OR = 11.64, 95% CI [2.48–54.69]) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar). Voor de groep van 36 jaar en ouder wordt geen significant verschil gevonden. In de PIRUS-database laten de conceptueel verwante items ‘betrokkenheid van vrienden bij extremisme/terrorisme’ en ‘betrokkenheid familie bij extremisme/terrorisme’ geen significante verschillen zien tussen de leeftijdsgroepen op basis van de chi-kwadraattoetsen (resp. $\chi^2 = 6.62$, $p = .157$; $\chi^2 = 4.83$, $p = .305$). ‘Betrokkenheid significante ander bij extremisme/terrorisme’ laat daarentegen wel een significant verschil zien in de chi-kwadraattoets ($\chi^2 = 87.85$, $p < .001$). Dit verschil wordt bevestigd in de binaire logistische regressie. De odds op betrokkenheid van een significante ander bij extremisme en/of terrorisme zijn significant hoger in de leeftijdsgroepen 36-49 jaar (OR = 12.38, 95%-CI [2,98-51,34]) en 50 jaar en ouder (OR = 12.26, 95%-CI [2.93-51.36]) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar).

Daarnaast toont de chi-kwadraattoets voor het item ‘persoonlijk contact met (gewelddadige) extremisten’ een significant verschil aan tussen de leeftijdsgroepen in de EDT ($\chi^2 = 50{,}96$, $p < .001$). Dit verschil wordt bevestigd in de binaire logistische regressie, waarin de odds voor dit kenmerk in de oudste leeftijdsgroep (36 jaar en ouder) significant lager zijn dan in de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 0.12, 95% CI [0.03–0.48]). Ook voor het EDT-item ‘lidmaatschap

van een extremistische of terroristische organisatie' wordt een significant verschil tussen de leeftijdsgroepen gevonden op basis van de chi-kwadraattoets. In de binaire logistische regressie wordt een significant hogere kans gevonden voor de leeftijdsgroep 19–25 jaar ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 3.07, 95% CI [1.32–10.38]). Deze bevinding sluit aan bij het conceptueel verwant PIRUS-item 'lidmaatschap van een groep', dat eveneens een significant verschil tussen de leeftijdsgroepen laat zien op basis van de chi-kwadraattoets (χ^2 = 14.45, p < .001), maar dit verschil wordt niet bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse.

Binnen de PIRUS-database zijn tot slot enkele items opgenomen die specifiek betrekking hebben op rekrutering en toetreding tot extremistische groepen. Allereerst wordt op basis van de chi-kwadraattoets voor het item 'actieve rekrutering in een extremistische beweging of organisatie', waarbij wordt gekeken naar het actief benaderd worden door een extremistische groep of organisatie met het oog op rekrutering, een significant verschil gevonden tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 50.55, p < .001). In de regressieanalyse blijkt dit verschil alleen significant voor de leeftijdsgroep 50 jaar en ouder ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = .34, 95% CI [.16-.73]). Voor de items 'rekrutering door een vriend' (χ^2 = 12.53, p = .014) en 'rekrutering door een ander persoon' (χ^2 = 10.78, p =.029) worden eveneens significante verschillen gevonden tussen de leeftijdsgroepen. Deze verschillen komen echter niet in de binaire logistische regressieanalyse naar voren. Voor de items 'rekrutering door een familielid' (χ^2 = 8.65, p = .071) en 'rekrutering door een betrokkene of lid van een extremistische of terroristische groepering' (χ^2 = 1.31, p = 8.59) worden geen significante verschillen gevonden tussen de leeftijdsgroepen op basis van de chi-kwadraattoetsen. Tot slot laat het item 'zelf actief toenadering zoeken tot een extremistische groepering om hiervan lid te worden' een significant verschil zien tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 27.56, p < .001). Dit wordt evenzeer bevestigd op basis van de binaire regressie, maar enkel voor de groep 50 jaar en ouder (OR = .43, 95% CI [.25-.75]). Dit resultaat impliceert dat de oudste groep minder vaak actief zelf toenadering zoekt tot extreme groepen dan de referentiegroep (≤18 jaar).

Waargenomen discriminatie en ongelijkheid

De EDT bevat sociaal-contextuele risicofactoren met betrekking tot onder andere ervaren discriminatie, onrecht, negatieve ervaringen met autoriteiten en gevoelens van wantrouwen, morele verontwaardiging en haat. Over het algemeen worden geen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen gevonden. Dit geldt voor negatieve ervaringen met autoriteiten (χ^2 = 6.55, p = .088), ervaren discriminatie (χ^2 = 0.69, p = .876), ervaren grieven door onrecht (χ^2 = 3.86, p = .279) en geuite woede, morele verontwaardiging en haat (χ^2 = 3.57, p = .312). Een uitzondering vormt 'geuite gevoelens van wantrouwen en/of paranoïde gevoelens', waarvoor wel een significant verschil tussen de leeftijdsgroepen wordt gevonden op basis van de chi-kwadraattoets (χ^2 = 9.94, p = .019), maar dit verschil wordt niet bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse.

Samenvatting situationele kenmerken

Leeftijdsverschillen in situationele kenmerken manifesteren zich met name binnen het sociale netwerk, zij het niet consistent over de EDT en PIRUS-dataset. In de EDT-data komen sociale netwerkgerelateerde factoren relatief vaker voor bij jongere leeftijdsgroepen, terwijl in de PIRUS-data verschillen vooral zichtbaar zijn bij specifieke relatievormen, met name de rol van een significante ander, en dan vooral bij de oudere leeftijdsgroepen. Daarnaast wijzen PIRUS-analyses

op het belang van groepsdynamieken in de adolescentie en jongvolwassenheid: jongere individuen hebben vaker direct contact met extremistische peers, familieleden of organisaties, vertonen vaker lidmaatschap van dergelijke groepen en worden relatief vaker gerekruteerd of zoeken zelf toenadering. Daarentegen lijkt bij oudere leeftijdsgroepen eerder sprake van betrokkenheid van een significante ander bij extremisme of terrorisme. Overigens vertonen niet alle netwerk- en rekruteringsvariabelen duidelijke leeftijdspatronen, aangezien diverse PIRUS-items geen significante verschillen laten zien. Tot slot worden voor items gerelateerd aan een waargenomen discriminatie en ongelijkheid nauwelijks leeftijdsverschillen gevonden in de EDT. Samenvattend wijzen de resultaten op een beperkte en inconsistente samenhang tussen leeftijd en de onderzochte situationele kenmerken.

Motivationele en ideologische kenmerken

De databases wijzen op significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen in enkele motivationele en ideologische kenmerken. Hieronder vallen de aanwezige ideologie en overtuiging, factoren gekoppeld aan radicaliseringspaden, radicaal gedrag, en motivaties voor extremisme of terrorisme (zie Tabel 8-10, Bijlage 5; Tabel 9-11, Bijlage 6).

Ideologie en overtuiging

Binnen de EDT zijn verschillende items opgenomen die betrekking hebben op ideologische overtuigingen, waaronder steun voor geweld legitimerende ideologieën, afwijzing van democratische waarden, vijandbeelden, gebrek aan empathie ten aanzien van andere groepen en de bereidheid om te sterven voor een overtuiging. Van deze items laat alleen ‘steun voor een ideologie die het gebruik van geweld rechtvaardigt’ een significant verschil tussen de leeftijdsgroepen zien op basis van de chi-kwadraattoets ($\chi^2 = 19.36$, $p < .001$). Dit verschil wordt niet bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse. De overige ideologische variabelen, waaronder gebrek aan empathie voor mensen buiten de eigen groep ($\chi^2 = 3.74$, $p = .291$), afwijzing van democratische waarden, normen of wetten ($\chi^2 = 6.82$, $p = .078$) en vijandigheid tegenover de nationale identiteit ($\chi^2 = 7.81$, $p = .050$) laten geen significante verschillen zien.

In de PIRUS-database wordt ideologische betrokkenheid geoperationaliseerd via het uiten van radicale geloofsovertuigingen, waaronder het actief zoeken naar informatie over radicale overtuigingen en toewijding aan een radicale ideologie. Beide items laten significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen zien op basis van de chi-kwadraattoets ($\chi^2 = 32.57$, $p < .001$; $\chi^2 = 18.04$, $p < .001$). De binaire logistische regressie voor het item ‘actief zoeken naar informatie over radicale overtuigingen’ wijst evenzeer op significante verschillen en laat zien dat de *odds* lager zijn in de oudere leeftijdsgroepen ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar), namelijk 26–35 jaar (OR = 0.41, 95% CI [0.22–0.74]), 36–49 jaar (OR = 0.32, 95% CI [0.17–0.60]) en 50 jaar en ouder (OR = 0.24, 95% CI [0.17–0.48]). Voor het item ‘toewijding aan een radicale ideologie’ worden zowel hogere als lagere odds gevonden ten opzichte van de referentiegroep: 26–35 jaar (OR = 1.58, 95% CI [1.06–2.34]) en 36–49 jaar (OR = 1.67, 95% CI [1.12–2.75]) tonen hogere *odds*, terwijl de groep 50 jaar en ouder lagere *odds* laat zien (OR = 1.83, 95% CI [1.20–2.75]). Overige items van ideologische betrokkenheid in de PIRUS-database, waaronder blootstelling aan een radicale ideologie ($\chi^2 = 8.97$, $p = .062$), kennis van de uitgangspunten ($\chi^2 = 5.98$, $p = .201$) en het verspreiden van overtuigingen ($\chi^2 = 2.31$, $p = .679$), laten geen significante verschillen zien tussen de leeftijdsgroepen.

Afkeur van bestaande systemen

De PIRUS-database bevat items die betrekking hebben op afkeur van bestaande systemen. Uit de chi-kwadraattoets blijkt dat afkeur ten aanzien van de overheid of leidersfiguren in de Verenigde Staten significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 99.73, p < .001). In de binaire logistische regressie worden significante verschillen bevestigd, waarbij de odds significant hoger zijn voor de leeftijdsgroep 36-49 jaar (OR = 4.17, 95%-BI [2.34-7.41]) en 50 jaar en ouder (OR = 4.41, 95%-CI [2.46-7.91]) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar). Ook voor het item 'afkeur of boosheid ten aanzien van de Amerikaanse maatschappelijke waarden' wordt een significant verschil gevonden tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 15.95, p < .05). De binaire logistische regressie laat zien dat de odds hiervoor hoger zijn in de leeftijdsgroep 36-49 jaar (OR = 1.78, 95%- CI [1.14-2.80]) en 50 jaar en ouder (OR = 1.82, 95%-BI [1.15-2.87]) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar). Afkeur ten aanzien van buitenlandse overheden of leiders en ervaren (groepsgebonden) grieven verschillen niet significant tussen de leeftijdsgroepen (respectievelijk χ^2 = 5.72, p = .221; χ^2 = 4.09, *p* = .394).

Motivaties voor (gewelddadig) extremisme en terrorisme

In de EDT zijn diverse items opgenomen die betrekking hebben op de motivaties voor (gewelddadig) extremisme en terrorisme. Deze zijn retrospectief op basis van politiedossiers gescoord om inzicht te verkrijgen in factoren die mogelijk hebben bijgedragen aan betrokkenheid bij terroristische delicten. In de PIRUS-database ontbreekt dergelijke informatie. Uit de analyses op de EDT-data blijkt dat de leeftijdsgroepen op meerdere motivaties van elkaar verschillen. Deze verschillen zijn echter niet in alle gevallen consistent in zowel de chi-kwadraattoetsen als de binaire logistische regressieanalyses. De motivatie gebaseerd op religieuze verplichting of glorificatie, dat betrekking heeft op het ervaren van een religieuze plicht of het verheerlijken van religieuze idealen als motief voor extremistisch handelen, verschilt significant tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 29.41, *p* < .001). Dit verschil wordt in de binaire logistische regressie bevestigd voor de oudste leeftijdsgroep (36+), die een lagere *odds* heeft op deze motivatie ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 0.23, 95% CI [0.06–0.93]). Ook de motivatie om bij een groep te horen verschilt significant tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 25.69, *p* < .001), waarbij de oudste leeftijdsgroep eveneens een lagere *odds* laat zien ten opzichte van de referentiegroep (OR = 0.04, 95% CI [0.01–0.25]). Dit suggereert dat religieuze verplichting/glorificatie en de behoefte om bij een groep te horen minder prominent aanwezig zijn als motivatie bij oudere individuen (36+) dan bij de jongste groep.

Voor de motivatie gericht op spanning en avontuur wordt geen significant verschil gevonden in de chi-kwadraattoets (χ^2 = 6.17, *p* = .104), maar wel in de binaire logistische regressie, waarin de oudste leeftijdsgroep een lagere *odds* heeft op deze motivatie ten opzichte van de referentiegroep (OR = 0.19, 95% CI [0.05–0.74]). Een vergelijkbaar patroon wordt gevonden voor de motivatie gericht op betekenisgeving of zingeving in het leven, waarvoor zowel een significant verschil in de chi-kwadraattoets wordt gevonden (χ^2 = 17.82, *p* < .001) als in de regressieanalyse, waarin de oudste leeftijdsgroep opnieuw een lagere *odds* laat zien (OR = 0.15, 95% CI [0.04–0.57]). Ook hier suggereren de resultaten dat motieven gericht op spanning, avontuur, betekenisgeving en zingeving minder prominent aanwezig zijn bij oudere individuen (36+) dan bij minderjarigen. Deze motivaties lijken daarmee vooral kenmerkend voor jongere levensfasen. Tot slot wordt voor motivaties gericht op statusverwerving geen significant verschil gevonden (χ^2 = 4.29, *p* = .234).

Samenvatting motivationele en ideologische kenmerken

Leeftijdsverschillen binnen motivationele en ideologische kenmerken zijn over het algemeen beperkt en niet consistent tussen de EDT- en PIRUS-database. Waar verschillen worden gevonden, hebben deze vaak betrekking op specifieke kenmerken waarin vooral de jongste leeftijdsgroep afwijkt van de oudste leeftijdsgroep.

In de EDT worden voor wat betreft ideologische overtuiging geen significante verschillen gevonden tussen de leeftijdsgroepen. Bij de motivaties worden wel verschillen in de leeftijdsgroepen gevonden, waarbij de oudste leeftijdsgroep (36+) voornamelijk significant verschilt van de jongste leeftijdsgroep (≤18 jaar). Motivaties zoals religieuze verplichting tot een groep, spanning en avontuur, en betekenisgeving/zingeving lijken leeftijdsgebonden te zijn en komen met name vaker voor bij de jongere dadergroep.

Binnen de PIRUS-database worden relatief vaker leeftijdsverschillen waargenomen, met name ten aanzien van het actief zoeken naar radicale informatie en specifieke vormen van ideologische betrokkenheid, waarbij jongere leeftijdsgroepen vaker betrokkenheid rapporteren dan oudere. Daarnaast komen verschillen naar voren in de mate van afkeur ten opzichte van bestaande systemen: afkeur ten opzichte van de overheid of leidersfiguren in de Verenigde Staten, evenals onvrede of boosheid over Amerikaanse maatschappelijke waarden, lijkt sterker aanwezig bij oudere leeftijdsgroepen.

Online domein

Hoewel factoren die betrekking hebben op het online domein of de online leefomgeving conceptueel kunnen worden beschouwd als situationele kenmerken, worden deze in de resultaten afzonderlijk besproken. Hiervoor is gekozen vanwege de toenemende aandacht voor online radicalisering in de wetenschappelijke literatuur en de aanwezigheid van meerdere specifieke factoren in beide databases. Binnen de analyses op de EDT- en PIRUS-data is gekeken naar het gebruik van het online domein in het kader van het radicaliseringsproces en de betrokkenheid bij extremisme en terrorisme. In de EDT wordt het online domein niet expliciet gedocumenteerd, maar de EDT bevat wel twee items die hiermee verband houden: (1) het zijn van zoeker of gebruiker van gewelddadig-extremistisch materiaal en (2) het zijn van ontwikkelaar, verspreider of gebruiker van dergelijk materiaal. Uit de chi-kwadraattoets blijkt dat het item ‘zoeker of gebruiker van gewelddadig-extremistisch materiaal’ significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen ($\chi^2 = 20.64$, $p < .001$). Dit verschil wordt bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse, waarin de oudste leeftijdsgroep (36+) een lagere kans heeft op dit kenmerk ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 0.14, 95% CI [0.03–0.73]). De EDT bevat daarnaast een vervolgvraag naar het type extremistisch materiaal dat wordt geraadpleegd, waaronder internet- en sociale mediagebruik als indicatoren van het online domein. Tabel 11 (zie Bijlage 5) laat zien dat het gebruik van deze online bronnen afneemt naarmate de leeftijd toeneemt. In de jongste leeftijdsgroep (≤18 jaar) maakt een relatief groot aandeel gebruik van internet (25%) en sociale media (35%), terwijl deze percentages lager liggen in oudere leeftijdsgroepen, met name bij 36-plussers (respectievelijk 4.9% en 14.6%). Verder blijkt uit de chi-kwadraattoets dat het item ‘het zijn van ontwikkelaar, verspreider of gebruiker van gewelddadig-extremistisch materiaal’ significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen ($\chi^2 = 20.27$, $p < .001$). Dit verschil wordt bevestigd in de binaire logistische regressieanalyse, waarin de oudste

leeftijdsgroep (36+) een lagere kans heeft op dit kenmerk ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 0.07, 95% CI [0.02–0.31]).

Het bovenstaande suggereert dat online betrokkenheid, waaronder het ontwikkelen, verspreiden en gebruiken van gewelddadig-extremistische content, minder prominent aanwezig is bij oudere individuen (36+) dan bij minderjarigen. Ook het gebruik van internet en sociale media als bron van extremistisch materiaal neemt af met de leeftijd, wat erop wijst dat online radicalisering en online extremistische betrokkenheid vooral kenmerkend lijken voor jongere leeftijdsgroepen. Vergelijkbare patronen worden zichtbaar in de PIRUS-database, waarin het online domein explicieter is geoperationaliseerd. Op basis van de Kruskal-Wallis test worden significante verschillen gevonden tussen de leeftijdsgroepen in de mate waarin het internet een rol speelt in het radicaliseringsproces ($H = 55$, $p < .001$). De resultaten laten zien dat jongere leeftijdsgroepen het internet vaker als een primair middel voor radicalisering gebruiken, terwijl het bij oudere leeftijdsgroepen vaker een ondersteunende of bevestigende rol vervult. Hetzelfde geldt voor de rol van sociale media, waarbij jongere groepen vaker sociale media als een primair middel benutten dan de oudere groepen ($H = 44.96$, $p < .001$). Opvallend is echter dat voor het item 'media-radicalisering', dat betrekking heeft op de rol van traditionele media zoals boeken, films, radio en televisie, een significant verschil wordt gevonden ($H = 10.59$, $p = .031$), waarbij oudere leeftijdsgroepen zich juist vaker tot deze mediavormen wenden. Tot slot werd op basis van de Kruskal-Wallis test een significant verschil tussen de leeftijdsgroepen gevonden wat betreft het sociale mediagebruik ($H = 11.60$, $p = .021$). Hieruit blijkt dat de jongere groepen oververtegenwoordigd zijn in het frequent (ca. 1x/dag) en voortdurend (diverse malen per dag) gebruik van sociale media (zie Tabel 12, Bijlage 6).

Samenvatting online domein

Uit zowel de EDT als PIRUS-database blijkt dat het online domein relevant is in het radicaliseringsproces, maar dat de rol verschilt naargelang de leeftijd. In de EDT-data neemt het gebruik en de productie van gewelddadig-extremistisch online materiaal af met de leeftijd. In de PIRUS-data is een vergelijkbaar patroon zichtbaar, waarbij jongere groepen het internet en sociale media vaker als primair middel gebruiken en oudere groepen deze vooral ondersteunend inzetten.

Overige risicofactoren

De EDT en PIRUS-database bevatten een aantal risicofactoren die niet onder de eerder besproken categorieën kunnen worden ingedeeld, maar die wel relevant zijn om te vermelden in het kader van het huidige onderzoek. Deze factoren worden in onderhavig onderzoek ingedeeld als 'overige risicofactoren' (zie Tabel 12, Bijlage 5; Tabel 13, Bijlage 6). Binnen de EDT worden bijvoorbeeld significante leeftijdsverschillen tussen de groepen gevonden voor het item 'aanwezigheid doodswens in het jaar voorafgaand aan het delict' ($\chi^2 = 7.77$, $p = .040$). De binaire logistische regressie bevestigt dit verschil, waarbij de *odds* lager zijn voor de leeftijdsgroep 26-35 jaar ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = .08, 95%-CI [.01-.54]). Daarnaast blijkt het hebben van organisatorische vaardigheden en/of toegang tot bronnen ook te verschillen tussen de leeftijdsgroepen ($\chi^2 = 17.40$, $p < .001$). De binaire logistische regressieanalyse bevestigt dit verschil, waarbij de *odds* voor de leeftijdsgroep 26-35 jaar hoger zijn ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (OR = 3.26, 95%-CI [1.09-9.77]). Gelijkaardige bevindingen worden gevonden voor het item 'deelname aan de planning of voorbereiding van gewelddadig

extremistische of terroristische daad' dat betrekking heeft op betrokkenheid bij de planning, voorbereiding of facilitering van extremistische of terroristische activiteiten, waaronder financiering en voorbereiding voor het reizen naar strijdgebieden (χ^2 = 24.87, p < .001). Hierbij zijn de odds hoger voor de leeftijdsgroep 19-25 jaar (OR = 2.99, 95%-CI [1.02-8.74]) ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar). Ook de leeftijdsgroep 26-35 jaar verschilt significant van de referentiegroep, waarbij eveneens hogere odds worden gevonden (OR = 5.34, 95%-BI [1.68-17.01]).

Binnen de PIRUS-database worden eveneens overige risicofactoren geïdentificeerd, die verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Het item 'lone offender', dat betrekking heeft op het alleen handelen zonder directe betrokkenheid bij een groep of organisatie, verschilt significant tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 19.87, p < .001), al wordt dit verschil niet bevestigd in de binaire logistische regressie. Het item 'foreign fighter', dat ziet op het deelnemen aan of aansluiten bij een gewapend conflict in het buitenland, laat eveneens significante verschillen zien (χ^2 = 130.67, p < .001), welke wel worden bevestigd in de regressieanalyse. Hierbij verschillen de oudste leeftijdsgroepen significant van de referentiegroep (≤18 jaar), waarbij zij een lagere *odds* hebben om 'foreign fighter' te zijn: 36–49 jaar (OR = 0.20, 95%-CI [0.11–0.39]) en 50 jaar en ouder (OR = 0.06, 95%-CI [0.02–0.16]). Echter bestaan er geen significante verschillen tussen de referentiegroep en de groep 19-25 jaar en 26-35 jaar. Tot slot bevat de PIRUS een conceptueel relevant item dat de start van een radicaliseringsproces kan indiceren, namelijk 'radicalisering in detentie'.

Samenvatting overige risicofactoren

Binnen de overige risicofactoren in de EDT worden leeftijdsverschillen vooral zichtbaar bij operationele en voorbereidende betrokkenheid bij gewelddadig extremisme of terrorisme, die vaker voorkomen in de oudere leeftijdsgroepen dan in de jongste leeftijdsgroep. Daarnaast is het hebben van organisatorische vaardigheden en toegang tot bronnen eveneens vaker aanwezig in de leeftijdsgroep 26–35 jaar dan in de referentiegroep. Binnen de PIRUS-database worden eveneens leeftijdsverschillen gevonden, waarbij vooral 'foreign fighter' samenhangt met leeftijd en in sterkere mate voorkomt in de jongere leeftijdsgroep, terwijl voor 'lone offender' geen bevestiging wordt gevonden in de binaire logistische regressieanalyse.

Beschermende factoren

De EDT bevat diverse beschermende factoren die inzicht bieden in de bereidheid van veroordeelde individuen om afstand te nemen van gewelddadige ideologieën en/of te stoppen met extremistisch of terroristisch gedrag, zoals steun vanuit de omgeving, onderwijs en veranderingen in ideologische overtuigingen (zie Tabel 13, Bijlage 5). De PIRUS-database bevat geen vergelijkbare beschermende factoren, waardoor deze sectie uitsluitend betrekking heeft op de resultaten uit de EDT-analyses.

Uit de analyses blijkt dat voor meerdere beschermende factoren significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen worden gevonden op basis van de chi-kwadraattoetsen, maar dat deze niet in alle gevallen worden bevestigd in de binaire logistische regressieanalyses. Zo laat de chi-kwadraattoets zien dat steun van familie na het terroristisch misdrijf significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen (χ^2 = 14.35, p < .001), maar dit verschil wordt niet bevestigd in de regressieanalyse. Vanwege perfecte scheiding in de jongste leeftijdsgroep (≤18 jaar) konden hierbij geen betrouwbare schattingen worden verkregen. Voor het volgen van onderwijs na het

terroristisch misdrijf of tijdens resocialisatie wordt zowel in de chi-kwadraattoets ($\chi^2 = 11.95$, $p = .005$) als in de binaire logistische regressie een significant verschil gevonden. Hierbij hebben alle oudere leeftijdsgroepen een lagere kans op deze beschermende factor ten opzichte van de referentiegroep (≤18 jaar) (19–25 jaar: OR = 0.16, 95% CI [0.05–0.59]; 26–35 jaar: OR = 0.17, 95% CI [0.05–0.68]; 36+: OR = 0.04, 95% CI [0.00–0.37]). Voor de items 'veilige hechting in de kindertijd' ($\chi^2 = 7.16$, $p = .029$) en 'motivatie voor studie na het terroristisch misdrijf' ($\chi^2 = 20.45$, $p < .001$) worden wel significante verschillen gevonden in de chi-kwadraattoetsen, maar deze worden niet bevestigd in de binaire logistische regressieanalyses. Voor een aantal beschermende factoren die in de literatuur als relevant worden beschouwd voor deradicalisering en disengagement, worden op basis van de EDT-data geen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen gevonden. Dit geldt voor het afkeuren van geweld als middel om doelen te bereiken ($\chi^2 = 0.92$, $p = .838$), een verandering van het vijandbeeld ($\chi^2 = 4.10$, $p = .256$), een positieve houding ten opzichte van autoriteiten ($\chi^2 = 6.55$, $p = .088$) en steun van vrienden om te stoppen met extremistisch geweld ($\chi^2 = 1.35$, $p = .718$).

Samenvatting beschermende factoren

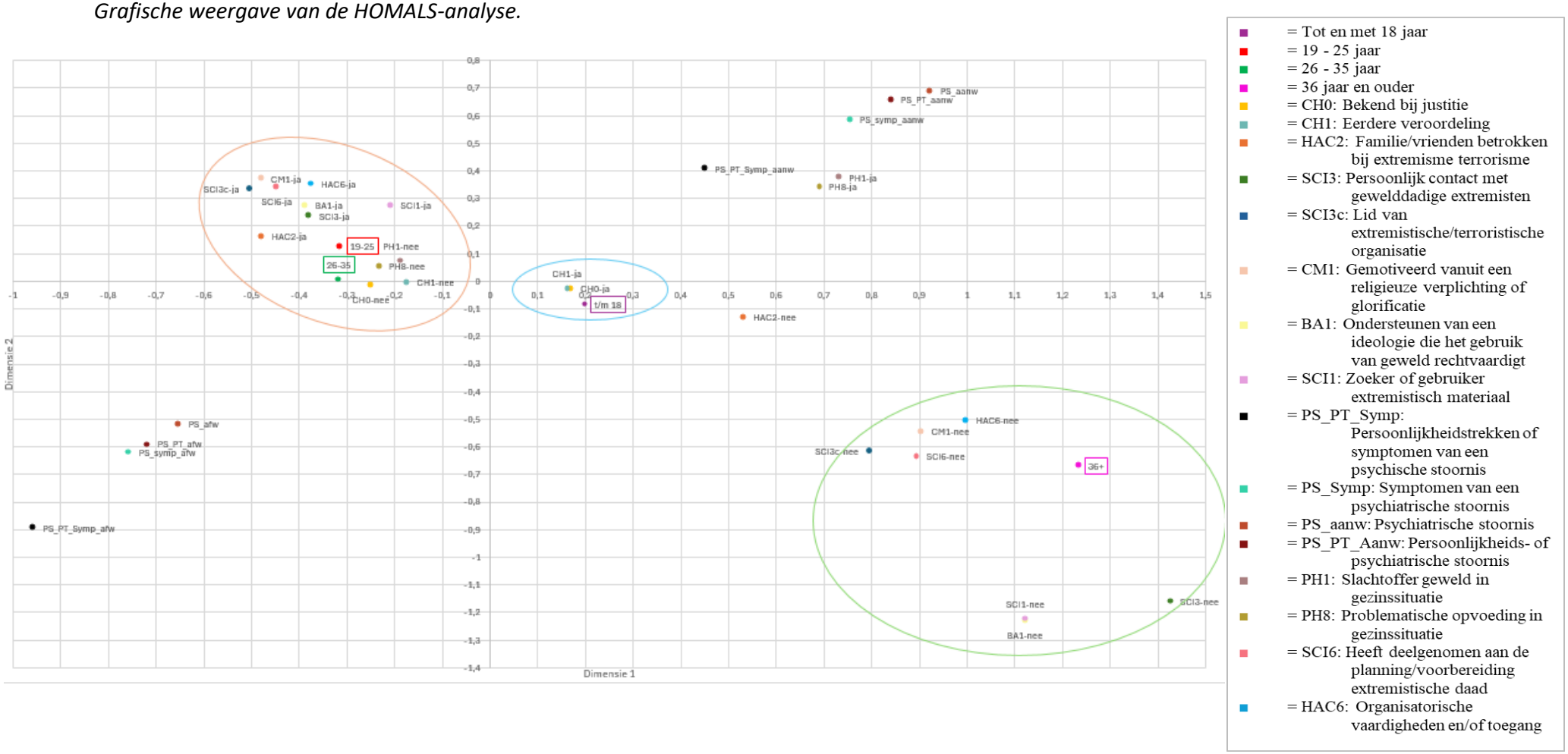
De analyses op de EDT-data laten zien dat slechts een beperkt aantal beschermende factoren significant verschilt tussen de leeftijdsgroepen. Met name het volgen van onderwijs na het terroristisch misdrijf hangt samen met leeftijd, waarbij oudere groepen minder vaak deze beschermende factor rapporteren. Andere beschermende factoren, zoals steun vanuit de omgeving, veranderingen in ideologische overtuigingen en een positieve houding ten opzichte van autoriteiten, laten over het algemeen geen significante leeftijdsverschillen zien. Dit suggereert dat beschermende factoren slechts in beperkte mate leeftijdsgebonden verschillen vertonen binnen de onderzochte EDT-populatie.

4.4 Aanvullende analyse: HOMALS (EDT)

Voor de EDT-data is aanvullend een HOMALS-analyse uitgevoerd om samenhang tussen risicofactoren en leeftijdsgroepen exploratief in kaart te brengen. De resultaten van de HOMALS-analyse zijn weergegeven in Tabel 1 van Bijlage 7. De analyse resulteert in twee onderliggende dimensies die samen een substantieel deel van de variantie in de data verklaren, waarbij Dimensie 1 het sterkst bijdraagt aan de structuur in de data (zie Figuur 5).

Figuur 5.

Grafische weergave van de HOMALS-analyse.

De HOMALS-analyse laat zien dat de onderzochte risicofactoren grofweg in twee patronen kunnen worden onderverdeeld (weergegeven als dimensies in Figuur 5). Het eerste patroon, weergegeven op de x-as, wordt vooral gekenmerkt door psychosociale en psychische factoren, zoals persoonlijkheidsproblematiek en symptomen van psychische stoornissen. Daarnaast dragen ook structurele en gedragsmatige kenmerken bij, waaronder contact met extremisten (SCI3), lidmaatschap van een extremistische groepering (SCI3c), religieus gemotiveerde betrokkenheid (CM1) en het ondersteunen van een geweld legitimerende ideologie (BA1). Risicofactoren die dicht bij elkaar liggen op deze dimensie komen vaak samen voor in de profielen van personen. Het tweede patroon, weergegeven op de y-as, wordt voornamelijk bepaald door het gebruik of zoeken van extremistisch materiaal. Omdat andere factoren slechts beperkt bijdragen aan dit patroon (deze dimensie), lijkt dit een meer specifieke en afgebakende dimensie te zijn die een secundair patroon in de data weerspiegelt.

Het resultaat van de HOMALS-analyse, weergegeven in Figuur 5, laat duidelijke verschillen zien tussen de leeftijdsgroepen. In de figuur zijn meerdere clusters van risicofactoren te zien, wat betekent dat bepaalde factoren vaak samen voorkomen en samen een onderliggend patroon vormen. Het eerste cluster van risicofactoren bevindt zich in de linkerbovenhoek van de figuur. Dit cluster bestaat uit de aanwezigheid van netwerk- en ideologische factoren, zoals contact met extremistische netwerken, lidmaatschap van een extremistische groep, het gebruik van extremistisch materiaal en het ondersteunen van een ideologie die geweld rechtvaardigt, evenals motivatie voortkomend uit religieuze plicht en/of glorificatie. Ook wordt dit cluster gekenmerkt door de afwezigheid van factoren die verband houden met de opvoedsituatie en het hebben van een criminele historie. De leeftijdsgroepen 19–25 jaar en 26–35 jaar liggen in de nabijheid van dit cluster. Dit betekent dat deze leeftijdsgroepen vaker in verband staan met deze netwerk- en ideologische factoren en hierin een vergelijkbaar profiel vertonen.

Het tweede cluster van risicofactoren bevindt zich rond het centrum van de figuur (het nulpunt van de eerste dimensie) en bestaat uit factoren die wijzen op een criminele historie, zoals eerdere contacten met justitie en eerdere veroordelingen. De jongste leeftijdsgroep (≤18 jaar) ligt in de nabijheid van dit centrum. Dit wijst erop dat deze groep geen uitgesproken profiel vertoont op deze dimensies en niet sterk wordt onderscheiden op basis van deze risicofactoren.

Het derde cluster van risicofactoren bevindt zich in de rechteronderzijde van de figuur en wordt gekenmerkt door de de afwezigheid van eerder genoemde risicofactoren, waaronder contact met extremistische netwerken, lidmaatschap van een extremistische groep, het gebruik van extremistisch materiaal en het ondersteunen van een ideologie die geweld rechtvaardigt, evenals motivatie voortkomend uit religieuze plicht en/of glorificatie. De leeftijdsgroep 36+ ligt in de nabijheid van dit cluster, wat betekent dat deze groep relatief vaker wordt gekenmerkt door de afwezigheid van deze risicofactoren. Overige factoren, zoals psychische en opvoeding gerelateerde factoren clusteren wel samen, maar vertonen geen duidelijke nabijheid tot specifieke leeftijdsgroepen, wat erop wijst dat deze factoren niet sterk leeftijdsspecifiek zijn.

4.6 Aanvullende analyse (PIRUS): 14-17-jarigen vergeleken met 18-jarigen

De laatste jaren worden in toenemende mate zorgen geuit over jongeren die zich bevinden in extremistische milieus of zich schuldig maken aan extremistische dan wel terroristische handelingen (NCTV, 2025). Omwille van deze ontwikkeling worden enkele aanvullende analyses uitgevoerd op een groep jongeren tussen de 14 en 17 jaar (*n* = 39) en een groep jongeren van 18 jaar (*n* = 79) die zich bevinden in de PIRUS-database. Voor de EDT-data kon deze aanvullende analyse niet worden uitgevoerd, vanwege de beperkte omvang van de groep tot en met 18 jaar (*n* = 20).

Om mogelijke verschillen tussen de twee leeftijdsgroepen in kaart te brengen, werden diverse vergelijkende analyses uitgevoerd (zie Tabel 14-21, Bijlage 6). Wat betreft het online domein, toont de Kruskal-Wallis test aan dat er geen significante verschillen zijn tussen beide groepen voor internet radicalisering (*H* = 2.73, *p* = .099), sociale media (*H* = .13, *p* = .720) en frequentie van sociale media (*H* = 2.45, p = .117). Wel wordt er een significant verschil gevonden voor de rol van traditionele media in het radicaliseringsproces (*H* = 4.8, *p* = .028). Uit de resultaten blijkt dat traditionele media doorgaans niet het primaire middel voor radicalisering is binnen beide groepen. Toch lijkt de groep 14-17 jaar media vaker als primair middel te benutten dan 18-jarigen. Daarnaast zijn vergelijkende analyses uitgevoerd op andere factoren, waaronder lidmaatschap van een groep of (straat)bende, betrokkenheid van vrienden bij extremisme en terrorisme en traumatische gebeurtenissen, maar hiervoor werden op basis van de chi-kwaadraattoetsen en binaire logistische regressies geen significante verschillen gevonden tussen 14-17-jarigen en 18-jarigen. De uitblijvende verschillen hangen vermoedelijk samen met de beperkte leeftijdsspreiding tussen de onderzochte groepen, waardoor leeftijdsgebonden verschillen in radicaliseringskenmerken minder duidelijk naar voren komen.

4.7 Resultaten overige databronnen

4.7.1 Informatie publicatie Nationale Politie

Zoals eerder beschreven, werd gedurende de looptijd van het huidige onderzoek door de Nationale Politie een publicatie opgesteld over radicalisering van minderjarigen. In die publicatie zijn gegevens uit zowel de basispolitiezorg als uit CTER-opsporingsonderzoeken die de politie uitvoerde naar minderjarigen verwerkt. Een deel van deze opsporingsonderzoeken vond plaats in de periode 2019-2023, maar het merendeel liep in 2024 en 2025 of was ten tijde van schrijven nog in uitvoering. De informatie betreft in totaal 161 personen die merendeels nog minderjarig waren op het moment waarop zorgen over hun mogelijke radicalisering bij de politie bekend werden. Deze subjecten zijn door de politie onderverdeeld naar ideologische oriëntatie: 100 jongeren worden in verband gebracht met rechtsextremisme, 38 met jihadisme, 14 met nihilistisch extremisme en 9 jongeren waren ‘ideologisch moeilijk te plaatsen’. De leeftijd van de 161 jongeren is vastgesteld op het moment waarop zij voor het eerst door de politie in verband werden gebracht met extremisme. Op dat moment waren 133 van hen minderjarig (83%). De jongste betrokkene was 12 jaar en de oudste 20 jaar. De gemiddelde leeftijd bedroeg 16 jaar; de mediaan lag op 15 jaar, tevens de vaakst voorkomende leeftijd (*n* = 34). De gemiddelde leeftijd was gelijk voor de verschillende ideologische oriëntaties. Daarnaast waren 42 jongeren jonger dan 15 jaar. De groep bestond vrijwel uitsluitend uit jongens (*n* = 152; 94%). De publicatie van de

Nationale Politie laat geen conclusies toe over een eventuele structurele verjonging door de tijd heen. Wel maken de gegevens zichtbaar dat in recente politieonderzoeken een aanzienlijke groep minderjarigen, waaronder ook zeer jonge minderjarigen, in verband wordt gebracht met mogelijke radicalisering en extremisme.

4.7.2 Bevindingen expertmeetings

Tijdens twee expertmeetings zijn de onderzoeksopzet, de voorlopige bevindingen uit de literatuurreview en de eerste resultaten uit de EDT- en PIRUS-analyses besproken met experts uit onderzoek en praktijk. De experts onderschreven het overkoepelende beeld dat uit het onderzoek naar voren komt, namelijk dat radicalisering, extremisme en terrorisme niet kunnen worden verklaard vanuit één afzonderlijke factor, maar voortkomen uit een samenspel van individuele kenmerken, sociale relaties, online invloeden en bredere maatschappelijke omstandigheden. Daarbij benadrukten zij dat leeftijdsverschillen steeds vanuit een ontwikkelingsperspectief moeten worden geïnterpreteerd.

Leeftijd, ontwikkeling en verjonging

De experts herkenden in sterke mate de bevinding uit de literatuurreview dat de adolescentie en jongvolwassenheid perioden zijn waarin verschillende kwetsbaarheden samenkomen. Factoren zoals impulsiviteit, beïnvloedbaarheid, identiteitsontwikkeling, behoefte aan erkenning, status en verbondenheid werden door de experts benoemd als belangrijke kenmerken van jongeren, die ook in de literatuur en de databaseanalyses naar voren kwamen. Volgens hen zijn jongeren relatief vatbaar voor beïnvloeding en handelen zij vaker impulsief, waardoor zij sneller kunnen overgaan tot risicovol of grensoverschrijdend gedrag.

Hoewel in de trendanalyses op de EDT- en PIRUS-data geen statistisch significante aanwijzingen werden gevonden voor een structurele verjonging over de onderzochte periode, wezen verschillende experts op een verjonging van de doelgroep die zij in de praktijk waarnemen. Daarbij werd verwezen naar een daling van de leeftijd van jongeren die worden aangemeld vanwege zorgen over radicalisering of extremistisch gedrag. Deze observaties sluiten aan bij de besproken politiegegevens, waaruit blijkt dat een aanzienlijke groep minderjarigen in verband wordt gebracht met mogelijke radicalisering en extremisme. Gezamenlijk suggereren deze bevindingen dat jongeren een prominente plaats innemen binnen de huidige extremisme- en radicaliseringscasuïstiek, terwijl op basis van de beschikbare gegevens terughoudendheid geboden blijft bij het trekken van conclusies over een structurele verjonging door de tijd heen.

Overlap met andere vormen van jeugdcriminaliteit

De experts wezen op duidelijke overeenkomsten tussen radicalisering en andere vormen van jeugdcriminaliteit en normoverschrijdend gedrag. Verschillende factoren die in het huidige onderzoek naar voren komen, zoals impulsiviteit, behoefte aan status, identiteitsproblematiek, *adverse childhood experiences* (ACEs), eerdere delinquentie en psychosociale kwetsbaarheden, zijn eveneens bekend uit onderzoek naar algemene jeugdcriminaliteit. Ook motivaties die door de experts werden beschreven, zoals het opzoeken van spanning, het verkennen van grenzen en de aantrekkingskracht van gedrag dat als verboden wordt beschouwd, vertonen overeenkomsten met bijvoorbeeld cybercriminaliteit. Volgens de experts roept dit de vraag op in hoeverre radicalisering op jonge leeftijd moet worden begrepen als een specifiek fenomeen, dan wel als

een uitingsvorm van bredere ontwikkelings- en criminogene processen waarin ideologie een aanvullende rol kan spelen.

De experts benadrukten daarnaast het belang van contextuele factoren, hetgeen aansluit bij de bevindingen uit de literatuurreview. In het bijzonder werd gewezen op de rol van gezin, school, sociale netwerken en bredere maatschappelijke omstandigheden. De familiecontext werd gezien als zowel een risico- als een beschermende factor. Enerzijds kunnen gezinsproblematiek, negatieve jeugdervaringen en andere kwetsbaarheden bijdragen aan radicalisering. Anderzijds kunnen ouders en andere gezinsleden een belangrijke rol spelen bij vroegsignalering, preventie en het loskomen van extremistische milieus. Tegelijkertijd werd benadrukt dat ouders regelmatig onvoldoende zicht hebben op de online activiteiten van hun kinderen en zich bij signalen van radicalisering vaak handelingsverlegen voelen. Ook scholen werden beschreven als een context waarin zowel risico- als beschermende factoren samenkomen. Scholen kunnen fungeren als plaatsen waar ideologische overtuigingen worden gedeeld, maar vervullen tegelijkertijd een belangrijke rol bij signalering, voorlichting en het versterken van weerbaarheid.

De online context

Een belangrijk aandachtspunt tijdens beide expertmeetings betrof de online context. De experts herkenden de bevinding uit de literatuur dat jongeren relatief vaak online of hybride radicaliseren en wezen erop dat online omgevingen een steeds grotere rol spelen bij identiteitsvorming, groepsvorming en de verspreiding van extremistische ideeën. Daarbij werd benadrukt dat jongeren niet uitsluitend passieve ontvangers zijn van extremistische content, maar ook actief kunnen bijdragen aan propaganda, rekrutering en de verspreiding van ideologische boodschappen. De experts wezen daarnaast op de verwevenheid van online en offline leefwerelden, de laagdrempelige toegang tot online gemeenschappen en de mogelijkheid om snel tussen verschillende online omgevingen te bewegen. Ook werden ontwikkelingen zoals gamificatie, online gemeenschappen, echo chambers en de vervagende grens tussen fictie en werkelijkheid genoemd als factoren die mogelijk bijdragen aan radicaliseringsprocessen. Volgens de experts verdienen deze online dynamieken meer aandacht binnen onderzoek naar leeftijdsgebonden radicalisering, mede omdat bestaande kennis grotendeels gebaseerd is op factoren die zijn ontwikkeld vóór de meest recente veranderingen in het online landschap.

5. Conclusie en discussie

In recente jaren is er toenemende aandacht voor radicalisering onder jongeren en hun betrokkenheid bij extremistische netwerken en terroristische activiteiten. Tegelijkertijd is nog beperkt bekend hoe leeftijd samenhangt met radicalisering, extremisme en terrorisme, welke risico- en beschermende factoren hierbij een rol spelen, en in hoeverre deze verschillen tussen leeftijdsgroepen. Daarnaast ontbreekt grotendeels inzicht in de mate waarin bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur terugkomen in empirische casuïstiek.

Het huidige onderzoek beoogt daarom meer inzicht te bieden in leeftijdsspecifieke paden naar radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven. Hiertoe zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1) Wat is bekend over de huidige leeftijdsverdeling onder individuen die radicaliseren, participeren in extremistische groepen en betrokken zijn bij terroristische misdrijven?
2) Wat volgt uit de literatuur, bestaande data en inzichten van professionals over de wijze waarop leeftijd een rol speelt bij radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven, alsmede bij de bescherming daartegen?
3) Wat zijn op basis van de bovenstaande aanknopingspunten voor een (preventieve) leeftijdsspecifieke aanpak van radicalisering en het voorkomen van betrokkenheid bij extremistische organisaties en terroristische misdrijven?

Ter beantwoording van deze vragen is gebruikgemaakt van een mixed-methods design, bestaande uit een systematic scoping review van wetenschappelijke literatuur, secundaire analyses van de European Database of Terrorist Offenders (EDT) en de Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS)-database, een samenvatting van informatie uit een recente politiepublicatie en twee expertmeetings met wetenschappers en professionals uit beleid en praktijk. In dit slothoofdstuk gaan we in op de belangrijkste onderzoeksresultaten met betrekking tot de drie overkoepelende onderzoeksvragen. Vervolgens duiden we de beperkingen van het uitgevoerde onderzoek en worden aanbevelingen voor vervolgonderzoek, beleid en praktijk geformuleerd.

5.1 Belangrijkste bevindingen

5.1.1 Leeftijdsverdeling: Geen structurele verjonging in EDT en PIRUS, maar aanzienlijke groep (jonge) minderjarigen in politiestatistieken

Een belangrijke aanleiding voor dit onderzoek was de vraag of sprake is van verjonging onder personen die radicaliseren of betrokken raken bij extremisme en terrorisme en wat de leeftijdsverdeling is (onderzoeksvraag 1). De scoping review laat zien dat verschillende studies signalen beschrijven van een verschuiving naar jongere cohorten, vooral in relatie tot online radicalisering, sociale media en recente casuïstiek rond jihadistische en rechts-extremistische milieus. In sommige studies wordt een daling van de gemiddelde leeftijd van betrokkenen gerapporteerd en wordt gewezen op een toename van adolescenten die in beeld komen vanwege extremisme of terrorisme. Tegelijkertijd laat de literatuur ook zien dat radicalisering en

extremistische betrokkenheid zich niet beperken tot minderjarigen of jongvolwassenen. Studies naar de zogenoemde *terrorist age-crime curve* wijzen op een concentratie van radicaliseringssignalen en betrokkenheid in de overgang van adolescentie naar jongvolwassenheid, maar ook op het bestaan van adult-onset radicalisering.

De bevindingen uit de verschillende databronnen laten een tweeledig beeld zien. Allereerst nuanceren de EDT- en PIRUS-analyses het beeld van een structurele verjonging. In de EDT was de gemiddelde leeftijd ten tijde van het delict 27,5 jaar. Het grootste deel van de veroordeelde of overleden individuen was ten tijde van het delict tussen 19 en 26 jaar oud. De trendanalyse over de periode 2012-2023 liet geen significante daling of stijging van de gemiddelde leeftijd zien. In de PIRUS-database lag de gemiddelde leeftijd op 35,2 jaar en de grootste leedtijdsgroep was 26-35 jaar. Ook in de PIRUS-database werd over de periode 1990-2023 geen significante verandering in leeftijd gevonden. Op basis van de trendanalyses kan dus niet worden geconcludeerd dat in de onderzochte databestanden sprake is van een structurele verjonging. Tegelijkertijd laten recente gegevens van de politie zien dat relatief veel minderjarigen, waaronder ook zeer jonge adolescenten, in beeld komen vanwege zorgen over mogelijke radicalisering of extremistische betrokkenheid (Nationale Politie, 2026). Van de 161 personen die in de analyse zijn meegenomen was 83% minderjarig op het moment dat zij voor het eerst in verband werden gebracht met extremisme. De gemiddelde leeftijd bedroeg 16 jaar, met 15 jaar als meest voorkomende leeftijd. Opvallend is dat 42 jongeren jonger waren dan 15 jaar, waaronder zeven 12-jarigen. Daarnaast betrof het vrijwel uitsluitend jongens. Hoewel deze gegevens geen betrouwbare vergelijking met eerdere jaren toelaten en daarom geen uitspraken mogelijk maken over trends of structurele verjonging over de tijd, maken zij wel zichtbaar dat zich in absolute aantallen een substantiële groep minderjarigen aandient – waaronder ook zeer jonge jongeren – bij wie zorgen bestaan over mogelijke radicalisering of extremistische betrokkenheid.

Een vergelijkbaar beeld kwam naar voren tijdens de expertmeetings, waarin professionals uit beleid en praktijk eveneens wezen op signalen van een toenemende zichtbaarheid van jonge betrokkenen binnen extremisme- en terrorismegerelateerde casuïstiek. Mogelijk zijn dergelijke ontwikkelingen nog onvoldoende zichtbaar in wetenschappelijke databestanden en literatuur, onder meer doordat signaleringspraktijken, gerechtelijke afdoeningen en database-updates niet synchroon lopen en wetenschappelijke publicaties vaak met vertraging beschikbaar komen. Het is daarom preciezer om te spreken van een toegenomen zichtbaarheid en beleidsmatige aandacht voor (zeer) jeugdige betrokkenen, en van leeftijdsspecifieke kwetsbaarheden in adolescentie en jongvolwassenheid, dan van een op basis van de huidige datasets eenduidig empirisch vastgestelde algemene verjonging.

5.1.2 Triangulatie van scoping review, EDT en PIRUS: Terugkerende leeftijdsspecifieke thema's

Wanneer de bevindingen uit de scoping review, EDT en PIRUS naast elkaar worden gelegd, ontstaat een genuanceerd beeld van leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden. Ter herhaling: voor de empirische analyses van de EDT zijn de leeftijdscategorieën ≤18 jaar, 19-25 jaar, 26-35 jaar en ≥36 jaar gehanteerd. In de PIRUS-database is de oudste categorie verder uitgesplitst naar 36-49 jaar en ≥50 jaar. Overkoepelend laten de bevindingen zien dat leeftijd vooral samenhangt met verschillen in de aard van radicaliseringsprocessen. Bij kinderen wijst de beschikbare literatuur vooral op vroege blootstelling aan extremistische ideeën, radicale gezinscontexten en

intergenerationele overdracht van overtuigingen, al blijft de empirische kennis hierover vooralsnog beperkt. Bij adolescenten en jongvolwassenen staan vooral sociale beïnvloeding, groepsvorming, identiteitsontwikkeling, belonging en online radicalisering centraal. Bij volwassenen verschuift het beeld juist meer richting cumulatieve levensloopproblematiek, eerdere criminaliteit, middelengebruik, maatschappelijke grieven en sociale instabiliteit. Tegelijkertijd komen bepaalde mechanismen, zoals ervaren onrecht, behoefte aan betekenis en sociale beïnvloeding, in meerdere levensfasen terug, zij het in verschillende vormen en met verschillende accenten. In wat nu volgt, bespreken we de verschillende factoren en hun belang in de diverse levensfasen.

Sociale bindingen, groepsdynamieken en betekenisgeving

Voor adolescenten en jongvolwassenen komt in alle bronnen naar voren dat sociale inbedding en groepsprocessen centraal staan. De scoping review laat zien dat *peers*, radicale vrienden, familieleden, schoolcontexten, sociale exclusie en behoefte aan verbondenheid vooral in deze levensfasen worden genoemd. Ook identiteit, erkenning, status, spanning, kameraadschap en zingeving komen in de literatuur frequent terug als algemene motieven die horen bij deze levensfase, maar die jongeren ook ontvankelijk kunnen maken voor extremistische groepen of ideologieën.

De EDT ondersteunt dit beeld door te laten zien dat jongere groepen vaker persoonlijk contact hebben met gewelddadige extremisten en vaker lid zijn van extremistische of terroristische organisaties. Ook motieven zoals de behoefte om ergens bij te horen, spanning en avontuur, religieuze verplichting of glorificatie en betekenisgeving/zingeving kwamen sterker naar voren bij de jongste leeftijdsgroepen dan bij oudere groepen. De PIRUS-database laat voor vrienden en familie niet steeds dezelfde significante patronen zien, maar bevestigt wel dat groepslidmaatschap, rekrutering en actieve toenadering tot extremistische bewegingen relevante leeftijdsgebonden thema's zijn. Daarnaast laat PIRUS zien dat jongere groepen vaker actief zoeken naar radicale informatie, wat past bij de in deze levensfase horende behoefte aan het verkennen (en verleggen) van grenzen. Daarmee kan worden geconcludeerd dat sociale relaties, groepsvorming en processen van identiteit en belonging vooral bij jongeren en jongvolwassenen belangrijke mechanismen vormen, al verschilt de empirische sterkte van deze patronen per dataset. Deze bevinding werd tijdens de expertmeetings bevestigd. Experts benadrukten dat jongeren vaak zoeken naar erkenning, verbondenheid, status en groepsidentiteit en dat dergelijke processen niet alleen binnen radicalisering zichtbaar zijn, maar ook voorkomen bij andere vormen van jeugdcriminaliteit en normoverschrijdend gedrag.

Het online domein en digitale radicalisering

Een tweede duidelijk overlappend thema betreft het online domein. In de scoping review wordt online radicalisering vooral in verband gebracht met adolescentie en jongvolwassenheid, mede vanwege de toegankelijkheid van online content, anonimiteit, contact met gelijkgestemden, sociale media en gamified strategieën.

De EDT laat zien dat het zoeken, gebruiken, ontwikkelen of verspreiden van gewelddadig-extremistisch materiaal afneemt naarmate de leeftijd stijgt en dat internet en sociale media relatief vaker voorkomen als bron van extremistisch materiaal bij de jongste groep. PIRUS bevestigt dit patroon nog explicieter: jongere leeftijdsgroepen gebruiken internet en sociale media vaker als primair middel in het radicaliseringsproces, terwijl oudere groepen vaker

traditionele media gebruiken of het internet eerder ondersteunend inzetten. Dit is een van de meest consistente bevindingen van het onderzoek en suggereert dat online omgevingen vooral voor jongeren en jongvolwassenen een belangrijke context vormen voor blootstelling, socialisering en actieve betrokkenheid bij extremistische narratieven. Ook tijdens de expertmeetings werd het toenemende belang van online omgevingen benadrukt. Daarbij wezen experts erop dat jongeren niet alleen ontvangers zijn van extremistische content, maar ook actief kunnen bijdragen aan propaganda en de verspreiding van ideologische boodschappen. Daarnaast werd gewezen op de laagdrempelige toegang tot online gemeenschappen, de mogelijkheid om snel tussen verschillende online omgevingen te bewegen en de vervagende grens tussen online en offline leefwerelden.

Psychologische kwetsbaarheden, persoonlijke geschiedenis en levensloopproblematiek

De scoping review laat zien dat psychologische factoren regelmatig in verband worden gebracht met radicalisering. Het gaat onder meer om negatieve emoties, psychische problemen, persoonlijkheidsstoornissen, depressieve klachten, middelengebruik, agressieregulatieproblemen, impulsiviteit en lage zelfcontrole. Vooral bij jongeren worden psychologische kwetsbaarheden vaak verbonden aan identiteitsvragen, onzekerheid en verhoogde gevoeligheid voor extreme ideologieën die structuur en betekenis bieden. Tegelijkertijd benadrukt de literatuur dat psychopathologie zelden op zichzelf staat en vooral relevant wordt in interactie met andere factoren. Ook persoonlijke geschiedenis en *adverse childhood experiences* (ACEs) vragen om een genuanceerde interpretatie. De scoping review laat zien dat kindermishandeling, verwaarlozing, problematische opvoeding en blootstelling aan geweld in verband worden gebracht met radicalisering en extremistische betrokkenheid. De EDT en PIRUS laten wel enkele verschillen zien in jeugdgerelateerde factoren, maar deze worden niet consistent bevestigd in de regressieanalyses. In de EDT werden in chi-kwadraatanalyses leeftijdsverschillen gevonden voor persoonlijkheidstrekken en symptomen van psychiatrische stoornissen, maar deze verschillen bleven niet overeind in de logistische regressieanalyses waarbij de leeftijdgroep $\leq$18 is vergeleken met leeftijden >18 jaar. Ook in PIRUS werden geen significante leeftijdsverschillen gevonden in mentale gezondheidsproblematiek. Voor middelengebruik kwam wel een duidelijker patroon naar voren: in PIRUS lagen de odds op alcohol- en/of drugsmisbruik hoger in alle oudere leeftijdsgroepen dan bij minderjarigen. Ook in de EDT werd een leeftijdsverschil gevonden voor symptomen van middelenproblematiek, al kon dit niet betrouwbaar in de regressieanalyse worden bevestigd.

Voor volwassenen komt daarnaast vaker een patroon van cumulatieve levensloopproblematiek naar voren. De scoping review wijst bij volwassenen vaker op langdurige problematiek, persoonlijkheidskenmerken, relationele problemen, sociale instabiliteit, werkloosheid en cumulatieve levensloopfactoren. De EDT en PIRUS bevestigen vooral het belang van middelengebruik en bredere sociale en maatschappelijke problematiek bij oudere groepen. Terwijl het literatuuronderzoek in de richting wijst van een afkeur van bestaande systemen onder jongeren, laat PIRUS zien dat afkeur van de overheid en maatschappelijke waarden juist sterker voorkomt bij oudere leeftijdsgroepen. Tegelijkertijd zijn factoren als online radicalisering, spanning en groepsbelonging minder prominent bij ouderen. Dit suggereert dat radicalisering bij volwassenen vaker samenhangt met opgebouwde grieven, sociale of financiële instabiliteit en bestaande levensloopproblematiek dan met de meer ontwikkelingsgebonden factoren die bij adolescenten en jongvolwassenen naar voren komen. Een belangrijke conclusie is daarom dat

psychische problematiek en ingrijpende jeugdervaringen in geen van de leeftijdsgroepen moeten worden opgevat als eenvoudige voorspellers van radicalisering, maar als mogelijke kwetsbaarheden die vooral in combinatie met andere individuele, sociale en situationele factoren betekenis krijgen.

Criminaliteit en cumulatieve problematiek

Een vierde leeftijdsspecifiek patroon betreft criminele voorgeschiedenis en cumulatieve problematiek. De scoping review noemt eerdere delinquentie vooral als risicofactor bij adolescenten en jongvolwassenen, maar benadrukt ook dat vroege problematische ervaringen kunnen doorwerken in latere levensfasen. De EDT- en PIRUS-analyses laten juist zien dat een criminele voorgeschiedenis sterker aanwezig is bij oudere groepen. Oudere EDT-daders zijn vaker bekend bij justitie en hebben vaker eerdere veroordelingen. In PIRUS komt (niet-)ideologisch gemotiveerde criminaliteit voorafgaand aan radicalisering eveneens significant vaker voor bij oudere leeftijdsgroepen. Dit verschil tussen literatuur en databestanden is inhoudelijk relevant. Waar de literatuur vooral de criminogene relevantie van delinquentie in jeugd en jongvolwassenheid benadrukt, laten de datasets zien dat opgebouwde criminele carrières vooral zichtbaar worden bij oudere betrokkenen. Dat kan worden verklaard door blootstellingsduur: oudere personen hebben simpelweg meer tijd gehad om een justitieel verleden op te bouwen. Tegelijkertijd wijst het patroon erop dat radicalisering op latere leeftijd vaker ingebed kan zijn in bredere en langer bestaande problematische levenslopen.

5.1.3 Ideologie, stromingen en context

Een van de onderzoeksvragen had betrekking op mogelijke verschillen tussen ideologische stromingen. De scoping review laat zien dat bepaalde mechanismen, zoals ervaren onrecht, groepsidentificatie, in-group/out-group-denken, wantrouwen tegenover autoriteiten en legitimering van geweld, in meerdere ideologische stromingen voorkomen. Tegelijkertijd verschillen de concrete grieven en narratieven per stroming. Zo kunnen rechts-extremistische betrokkenen andere vormen van onrecht of bedreiging centraal stellen dan jihadistische of links-extremistische betrokkenen.

De EDT- en PIRUS-data laten zien dat de ideologische samenstelling van de datasets sterk verschilt. In de EDT heeft het merendeel van de misdrijven een religieus oogmerk, wat in de praktijk vooral jihadistisch gemotiveerde delicten betreft. In PIRUS is juist rechts-extremisme dominant. Deze verschillen weerspiegelen deels contextuele, juridische en historische verschillen tussen Europa en de Verenigde Staten, maar beperken ook de vergelijkbaarheid van de bevindingen. Resultaten uit EDT kunnen niet zonder meer worden gegeneraliseerd naar rechts-extremistische radicalisering, terwijl PIRUS-bevindingen niet zonder meer toepasbaar zijn op de Europese jihadistische context. Binnen de EDT werden voor de meeste ideologische overtuigingsvariabelen geen robuuste leeftijdsverschillen gevonden. Alleen steun voor een ideologie die geweld rechtvaardigt verschilde in de chi-kwadraatanalyse, maar dit bleef niet overeind in de regressieanalyse. In PIRUS werden wel leeftijdsverschillen gevonden in het actief zoeken naar radicale informatie en in bepaalde vormen van ideologische betrokkenheid. Daarnaast bleek afkeur van de Amerikaanse overheid en maatschappelijke waarden sterker aanwezig bij oudere leeftijdsgroepen.

5.1.4 Beschermende factoren

De literatuur over beschermende factoren is minder omvangrijk dan de literatuur over risicofactoren. Toch komen enkele terugkerende thema's naar voren. Bij adolescenten en jongvolwassenen worden vooral sociale steun, prosociale netwerken, positive parenting, contact met niet-radicale leeftijdsgenoten, schoolbinding, positieve identiteitsontwikkeling, psychosociale maturatie, empathie voor out-groups, afwijzing van geweld en toekomstoriëntatie genoemd. In de overgang naar volwassenheid worden daarnaast werk, opleiding, structuur, relaties, ouderschap en financiële onafhankelijkheid genoemd als factoren die disengagement kunnen bevorderen. De EDT bevat enkele beschermende factoren, maar de empirische leeftijdsverschillen zijn beperkt. Het volgen van onderwijs na het terroristisch misdrijf of tijdens resocialisatie komt vaker voor bij de jongste groep dan bij oudere groepen. Voor steun vanuit familie of vrienden, verandering van vijandbeeld, afkeuring van geweld en positieve houding tegenover autoriteiten werden geen robuuste leeftijdsverschillen gevonden. PIRUS bevat geen vergelijkbare beschermende factoren.

De bevindingen suggereren dat beschermende factoren deels leeftijdsspecifiek kunnen worden ingevuld, maar dat de onderliggende beschermende mechanismen breder zijn. Sociale inclusie, betekenisvolle bindingen, toekomstperspectief, prosociale rollen en praktische stabiliteit lijken in meerdere levensfasen relevant. Voor jongeren ligt de nadruk eerder op opvoeding, school, peers, online weerbaarheid en identiteitsontwikkeling. Voor volwassenen ligt de nadruk eerder op re-integratie, werk, huisvesting, sociale relaties en het opbouwen van conventionele rollen.

Samenvattend

Gezamenlijk laten de bevindingen zien dat leeftijd vooral samenhangt met verschillen in de aard van radicaliseringsprocessen, passend bij de in die levensfasen gebruikelijke ontwikkeling en dynamiek. Bij adolescenten en jongvolwassenen spelen sociale beïnvloeding, groepsvorming, identiteitsontwikkeling, behoefte aan belonging en online radicalisering een grotere rol. In deze levensfasen lijken radicaliseringsprocessen sterker verweven met peers, statusdynamieken en digitale leefwerelden. Bij oudere leeftijdsgroepen verschuift het beeld juist meer richting cumulatieve levensloopproblematiek, eerdere criminaliteit, middelengebruik, sociale instabiliteit en bredere maatschappelijke grieven. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat onderliggende mechanismen zoals ervaren onrecht, behoefte aan betekenis en sociale beïnvloeding in meerdere leeftijdsgroepen terugkomen, maar per levensfase verschillend tot uiting komen. De bevindingen onderstrepen daarmee het belang van een leeftijdssensitieve benadering in onderzoek, beleid en praktijk.

5.2 Beperkingen van het onderzoek

Alvorens aanbevelingen te formuleren, is het belangrijk de beperkingen van het huidige onderzoek te benoemen. Ten eerste verschillen de gebruikte databronnen wezenlijk van elkaar. De scoping review bevat studies met uiteenlopende definities, uitkomstmaten, onderzoekspopulaties en leeftijdsindelingen. De EDT omvat personen die in Nederland en België zijn veroordeeld voor terrorismegerelateerde feiten, evenals individuen die bij het terroristische misdrijf zijn overleden. De PIRUS daarentegen omvat een bredere populatie van geradicaliseerde individuen uit de Verenigde Staten, onder wie bijvoorbeeld mensen die lid zijn van een

extremistische organisatie maar geen terroristisch misdrijf hebben gepleegd. Daarnaast bestaat de EDT-populatie grotendeels uit jihadistisch gemotiveerde casuïstiek, terwijl in PIRUS juist rechts-extremistische casuïstiek dominant is. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat de EDT en PIRUS betrekking hebben op verschillende geografische en maatschappelijke contexten. Waar de EDT bestaat uit casuïstiek uit Nederland en België, bevat PIRUS gegevens over geradicaliseerde individuen in de Verenigde Staten. Verschillen in politieke cultuur, maatschappelijke verhoudingen, migratiegeschiedenis, juridische kaders en de aard van dominante extremistische stromingen kunnen van invloed zijn op zowel radicaliseringsprocessen als de wijze waarop deze worden geregistreerd. Tot slot zijn recente signaleringsgegevens uit een politiepublicatie meegenomen. Deze data verschillen in aard van de overige databronnen: het betreft signaleringscasuïstiek uit de politiepraktijk, onder wie ook personen die niet strafrechtelijk worden vervolgd. Daarmee bieden deze cijfers vooral inzicht in recente signalen uit de praktijk, maar zijn ze niet direct vergelijkbaar met de wetenschappelijke databestanden in dit onderzoek. Door de resultaten systematisch naast elkaar te leggen en te trianguleren, is echter geprobeerd om de rode draad in de bevindingen te identificeren en juist die patronen te presenteren die consistent terugkeren over verschillende methoden, populaties en databronnen heen.

Een tweede belangrijke methodologische beperking is dat de EDT- en PIRUS-data in dit onderzoek niet konden worden vergeleken met de algemene bevolking of met reguliere criminele populaties. Daardoor blijft onduidelijk in hoeverre de gevonden factoren en leeftijdsverschillen specifiek samenhangen met radicalisering, extremisme en terrorisme, en in hoeverre zij ook voorkomen binnen bredere vormen van probleemgedrag, criminaliteit of algemene ontwikkelingsprocessen. Hierdoor kunnen de bevindingen niet zonder meer worden geïnterpreteerd als onderscheidende of voorspellende kenmerken van radicalisering.

Ten derde is de jongste groep in de EDT relatief klein. Daardoor moeten bevindingen over minderjarigen voorzichtig worden geïnterpreteerd. Verschillen tussen leeftijdsgroepen waren niet altijd sterk genoeg om in alle analyses overeind te blijven. De politiegegevens wijzen op een aanzienlijke groep minderjarigen die de afgelopen periode in beeld zijn gekomen wegens extremisme- en terrorismegerelateerde casuïstiek, maar deze groep is niet zichtbaar in de huidige analyses.

Ten vierde zijn de analyses cross-sectioneel en retrospectief. Daardoor kunnen geen causale uitspraken worden gedaan. De analyses laten alleen zien welke factoren vaker voorkomen in bepaalde leeftijdsgroepen, maar niet of deze factoren radicalisering of betrokkenheid bij terrorisme mede-veroorzaken in deze leeftijdsgroepen. Ook kan de volgorde van gebeurtenissen daardoor niet worden vastgesteld. Dit is vooral relevant bij factoren zoals psychische problematiek, sociale uitsluiting, online activiteit en groepscontacten, die zowel oorzaak, gevolg als versterkende factor kunnen zijn.

Tot slot vielen enkele actuele of opkomende fenomenen buiten de reikwijdte van dit onderzoek. Voorbeelden zijn vormen van geweld waarbij het ideologische motief ambigu of fluïde is, hybride online subculturen en nihilistische of sterk geweldsgerichte online milieus. Juist deze fenomenen lijken de afgelopen jaren zichtbaarder te worden binnen signalerings- en operationele contexten, met name onder jongere leeftijdsgroepen. Tegelijkertijd zijn deze ontwikkelingen nog relatief nieuw en daardoor nog beperkt zichtbaar in wetenschappelijke literatuur, gerechtelijke afdoeningen en bestaande databestanden zoals EDT en PIRUS, die per definitie enige vertraging

kennen in inclusie, registratie en publicatie. Hierdoor konden deze fenomenen binnen de huidige studie nog niet systematisch worden onderzocht of betrouwbaar worden getrianguleerd met bestaande empirische data. Dit onderstreept het belang van voortdurende monitoring, actualisering van databestanden en toekomstig onderzoek naar nieuwe, hybride en ideologisch minder scherp afgebakende vormen van extremistische betrokkenheid, in het bijzonder binnen online omgevingen en jongere cohorten.

5.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Op basis van de resultaten en beperkingen van het huidige onderzoek volgen verschillende aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Ten eerste is het belangrijk om onderzoek naar leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden uit te breiden met systematische vergelijkingen met controlegroepen uit de algemene bevolking en reguliere criminele populaties. Dergelijke vergelijkingen kunnen helpen bepalen in hoeverre de in dit onderzoek gevonden leeftijdsverschillen specifiek zijn voor radicalisering, extremisme en terrorisme, of breder passen binnen algemene ontwikkelingsprocessen, probleemgedrag of criminele carrières. Eerder onderzoek laat zien dat dergelijke groepsvergelijkingen belangrijke meerwaarde hebben voor het duiden van risicofactoren en het onderscheiden van algemene van meer specifieke mechanismen binnen radicalisering en extremisme (Rodermond & Weerman, 2021; Thijs et al., 2022). Juist door radicaliseringscasuïstiek systematisch te vergelijken met controlegroepen kan beter worden vastgesteld welke factoren specifiek samenhangen met radicalisering en extremisme, en welke factoren vooral onderdeel zijn van bredere ontwikkelingsprocessen, psychosociale problematiek of algemene criminaliteit.

Ten tweede is longitudinaal onderzoek cruciaal. Veel bestaande studies en databestanden maken gebruik van retrospectieve of cross-sectionele informatie. Hierdoor blijft onduidelijk hoe factoren zich over de tijd tot elkaar verhouden. Longitudinaal onderzoek kan meer inzicht geven in de volgordelijkheid van gebeurtenissen, welke sociale, culturele, economische en andere factoren bijdragen aan het vormen of afwijzen van radicale attitudes, de overgang van radicale ideeën naar groepsbetrokkenheid of gedrag, en de rol van beschermende factoren. Dit sluit aan bij systematische reviews waarin wordt benadrukt dat radicalisering niet goed kan worden begrepen vanuit losse risicofactoren, maar vraagt om onderzoek naar ontwikkelingspaden, interacties tussen factoren en verschillen tussen radicale attitudes, intenties en gedragingen (Wolfowicz et al., 2020).

Ten derde verdient het aanbeveling om meer onderzoek te doen naar radicalisering vanuit een levensloopperspectief, met aandacht voor zowel vroege als latere instroom in extremisme. Hoewel de literatuur wijst op mogelijke risico's van onder meer vroege blootstelling aan extremistische overtuigingen en online beïnvloeding, blijft empirische kennis over kinderen en jonge adolescenten beperkt. Juist omdat adolescentie wordt gekenmerkt door identiteitsontwikkeling, experimenteergedrag, gevoeligheid voor peers en verhoogde sociale beïnvloedbaarheid (Konrad et al., 2013; Steinberg, 2005), is meer onderzoek nodig naar het onderscheid tussen normatieve adolescentieontwikkeling, online exploratie en daadwerkelijk zorgwekkende radicalisering. Dergelijk onderzoek is noodzakelijk om vroegtijdige preventie, duiding en risicotaxatie beter te onderbouwen (Feddes et al., 2025; Wolfowicz et al., 2020) en om

stigmatisering van ‘pubergedrag’ tegen te gaan. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat radicalisering zich niet uitsluitend in de adolescentie ontwikkelt: ook volwassenen en oudere personen kunnen voor het eerst radicaliseren (adult-onset of late-onset radicalisering). Bij deze groep lijken factoren als criminele voorgeschiedenis, middelengebruik, financiële problemen, sociale instabiliteit en afkeer van overheid of maatschappelijke waarden een grotere rol te spelen. Vervolgonderzoek zou daarom expliciet onderscheid moeten maken tussen vroege radicalisering, jongvolwassen betrokkenheid en adult-onset radicalisering.

Ten vierde is meer onderzoek nodig naar beschermende factoren, weerbaarheid en veerkracht. De bestaande literatuur is sterk gericht op risico’s en kwetsbaarheden, terwijl nog relatief weinig bekend is over factoren en processen die radicalisering juist voorkomen, afremmen of bijdragen aan disengagement (Schuurman & Carthy, 2024). Vooral de rol van sociale steun, schoolbinding, positieve identiteitsontwikkeling, toekomstperspectief, prosociale peers, ouderschap, werk en huisvesting verdient verdere empirische onderbouwing (Bubolz & Simi, 2015; Raets, 2024; DeMichele et al., 2025). Daarnaast is meer inzicht nodig in bredere vormen van weerbaarheid, zoals cognitieve weerbaarheid, morele weerbaarheid, online weerbaarheid en het vermogen om weerstand te bieden aan groepsdruk, polarisatie en extremistische narratieven (Grossman et al., 2020; Feddes et al., 2021). Daarbij is het belangrijk om niet alleen te onderzoeken welke factoren beschermend werken, maar ook voor wie, wanneer en onder welke omstandigheden deze factoren bijdragen aan het voorkomen van radicalisering of het bevorderen van disengagement.

Ten vijfde verdient het online domein blijvende en gerichte aandacht in onderzoek, beleid en praktijk. De scoping review, EDT en PIRUS wijzen alle drie op het belang van internet en sociale media in radicaliseringsprocessen, met name onder adolescenten en jongvolwassenen. Online omgevingen fungeren niet alleen als bron van blootstelling aan extremistische content, maar ook als plek voor sociale interactie, groepsvorming, identiteitsontwikkeling, rekrutering en mobilisatie. Tegelijkertijd veranderen deze online dynamieken snel en verplaatsen zij zich voortdurend tussen platforms, besloten groepen en online subculturen. Vervolgonderzoek zou daarom specifieker moeten kijken naar hoe online en offline processen elkaar beïnvloeden en versterken. Daarbij is meer inzicht nodig in de rol van platformspecifieke dynamieken (zoals Telegram, Discord, TikTok en gamingplatforms), de betekenis van besloten online groepen en de manier waarop jongeren zelf actief deelnemen aan het maken, delen, remixen en normaliseren van extremistische content. Ook is meer kennis nodig over hoe online contact zich vertaalt naar offline groepsvorming, netwerkvorming en mogelijk handelen in de fysieke wereld. Juist omdat online radicalisering zich snel ontwikkelt en vaak verweven is met bredere online jeugdculturen, vraagt dit om blijvende monitoring en actualisering van kennis en interventies (NCTV, 2025; Sieckelinck et al., 2019; Stoeldraaijers et al., 2025), mede door adolescenten en jongvolwassenen daarbij te betrekken.

Tot slot is meer vergelijkend onderzoek nodig naar ideologische stromingen en opkomende online radicaliseringsmilieus. De EDT-populatie bestaat grotendeels uit jihadistisch gemotiveerde casuïstiek, terwijl in PIRUS rechts-extremistische casuïstiek dominant is. Daardoor is het niet altijd mogelijk leeftijdspatronen los te zien van ideologische en maatschappelijke context. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat onderliggende mechanismen zoals ervaren onrecht, behoefte aan betekenis, sociale beïnvloeding, groepsidentificatie en blootstelling aan extremistische narratieven in meerdere stromingen terugkomen, terwijl de concrete ideologische invulling kan verschillen. Vervolgonderzoek zou daarom systematischer moeten nagaan of, en zo ja, welke

leeftijdsspecifieke mechanismen ideologie-overstijgend zijn dan wel juist samenhangen met specifieke stromingen, narratieven of contexten. Daarbij is bijzondere aandacht nodig voor recent opkomende online milieus waarin ideologische grenzen diffuser zijn geworden. Denk hierbij aan online accelerationistische milieus, COM-netwerken, en andere hybride online subculturen waarin extremistische ideologie, misogynie, geweldsverheerlijking, meme-cultuur, provocatie, fatalisme en nihilisme door elkaar kunnen lopen.

5.4 Aanbevelingen voor beleid en praktijk

De derde hoofdvraag van dit onderzoek luidde: *Wat zijn op basis van het bovenstaande aanknopingspunten voor een (preventieve) leeftijdsspecifieke aanpak van radicalisering en het voorkomen van betrokkenheid bij extremistische organisaties en terroristische misdrijven?* De aanbevelingen die uit dit onderzoek voortvloeien kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën. Ten eerste zijn er aanbevelingen die voor alle leeftijdsgroepen relevant zijn, maar waarbij leeftijd expliciet moet worden meegenomen in de beoordeling, duiding en aanpak van radicalisering. Deze aanbevelingen hebben betrekking op risicotaxatie, signalering en professionele oordeelsvorming. Ten tweede zijn er aanbevelingen die specifiek voortvloeien uit de verschillen die tussen levensfasen zijn gevonden en die daarom vragen om een leeftijdsspecifieke invulling van preventie en interventie. Deze indeling sluit aan bij de centrale conclusie van dit onderzoek dat leeftijd niet moet worden gezien als een op zichzelf staande risicofactor, maar als een lens die helpt bepalen welke risico- en beschermende factoren en welke interventies in verschillende levensfasen het meest relevant zijn.

5.4.1 Algemene aanbevelingen

1. Versterk leeftijdsspecifieke expertise en handelingskaders in de praktijkketen

Allereerst laten de resultaten zien dat ook in de bredere praktijk behoefte bestaat aan meer leeftijdsspecifieke duiding en handelingsperspectief. Bepaalde gedragingen of uitingen bij jonge adolescenten, zoals provocatief gedrag, online exploratie, identiteitszoekend gedrag of sterke groepsgerichtheid, hebben niet vanzelfsprekend dezelfde betekenis als vergelijkbare gedragingen bij volwassenen. Dat maakt de interpretatie van signalen complex, zeker in een context waarin online subculturen en groepsdynamiek een grote rol spelen. Uit evaluaties, praktijkonderzoek en beleidsanalyses blijkt dat professionals binnen onderwijs, jeugdhulp, jongerenwerk, gemeenten, OM, DJI, reclassering en Zorg- en Veiligheidshuizen regelmatig behoefte ervaren aan meer leeftijdsspecifieke expertise en ondersteuning bij de duiding van radicaliseringssignalen onder jongeren (Feddes et al., 2025; Radicalisation Awareness Network [RAN], 2021; Sieckelinck et al., 2019; NCTV, 2024). Daarbij blijkt in de praktijk vooral onzekerheid te bestaan over de vraag wanneer sprake is van normatieve adolescentieontwikkeling, provocatief gedrag, online experimentatie of daadwerkelijk zorgwekkende radicalisering. Voor beleid en praktijk betekent dit dat verdere professionalisering nodig is binnen de gehele keten. Dat vraagt om ontwikkelingssensitieve handelingskaders, gerichte scholing en betere kennisuitwisseling tussen jeugd-, zorg- en veiligheidsdomein, zodat signalen van radicalisering beter kunnen worden geïnterpreteerd binnen de context van adolescentontwikkeling, gezinsdynamiek en online leefwerelden. Juist een gedeeld en leeftijdsspecifiek handelingskader kan bijdragen aan

vroegtijdigere signalering, passender interventies en het voorkomen van zowel onder- als overduiding van signalen bij jongeren.

2. Onderzoek in hoeverre bestaande risicotaxatie-instrumenten toepasbaar zijn op verschillende leeftijdsgroepen

Wanneer leeftijd een belangrijke rol speelt in de betekenis van signalen en gedragingen, rijst tevens de vraag in hoeverre bestaande risicotaxatie-instrumenten voldoende rekening houden met deze verschillen tussen levensfasen. De resultaten laten zien dat factoren die samenhangen met radicalisering verschillen tussen leeftijdsgroepen. Bij adolescenten spelen relatief vaker processen rond belonging, groepsvorming, online beïnvloeding, status, betekenisgeving en directe sociale beïnvloeding door peers of extremistische netwerken. Bij oudere leeftijdsgroepen komen juist vaker factoren naar voren zoals middelengebruik, eerdere criminaliteit, maatschappelijke afkeer, relationele instabiliteit en cumulatieve psychosociale problematiek. Deze verschillen roepen de vraag op in hoeverre bestaande risicotaxatie-instrumenten voldoende aansluiten bij minderjarigen en jongere adolescenten. Veel bestaande instrumenten binnen contraterrorisme en radicaliseringsaanpakken zijn ontwikkeld voor volwassenen. De resultaten van dit onderzoek suggereren echter dat factoren die bij jongeren relevant zijn sterker verweven zijn met normale ontwikkelingsprocessen, identiteitsvorming, online socialisatie en groepsdynamiek. Daardoor bestaat het risico dat signalen bij jongeren zowel worden overschat als onderschat. Een belangrijk aanknopingspunt voor vervolgontwikkeling ligt daarom in het kritisch toetsen en waar nodig doorontwikkelen van bestaande risicotaxatie-instrumenten voor toepassing bij minderjarigen en jongere leeftijdsgroepen. Daarbij lijkt vooral behoefte aan ontwikkelingssensitieve instrumenten waarin expliciet rekening wordt gehouden met psychosociale ontwikkeling, online gedrag, groepsdynamiek, identiteitsontwikkeling en beschermende factoren (Feddes et al., 2025; Radicalisation Awareness Network [RAN], 2021).

3. Differentieer de online aanpak naar levensfase

Het online domein vormt een van de meest consistente leeftijdsspecifieke bevindingen uit dit onderzoek. Vooral adolescenten en jongvolwassenen lijken online of hybride te radicaliseren, waarbij sociale media, gamingomgevingen, online groepsvorming, propaganda en interactie met gelijkgestemden een belangrijke rol spelen. Online omgevingen functioneren daarbij niet alleen als informatiebron, maar ook als sociale context voor belonging, status, erkenning en groepsidentificatie (Conway et al., 2019; Koehler, 2021; Stoeldraaijers et al., 2024). De resultaten suggereren echter dat de betekenis van online processen verschilt per levensfase. Bij adolescenten spelen vooral online groepsdruk, sociale beïnvloeding en identiteitsvorming een rol. Jongere groepen gebruikten internet en sociale media relatief vaker als primaire context voor blootstelling aan extremistisch materiaal en radicale interactie. Bij jongvolwassenen lijken online en offline netwerken sterker met elkaar verweven te raken. Bij volwassenen lijken online processen vaker ondersteunend aan reeds bestaande overtuigingen, grieven of offline netwerken. Bestaande preventieve programma's besteden steeds vaker aandacht aan mediawijsheid, digitale weerbaarheid en online beïnvloeding, maar evaluaties laten zien dat digitale expertise tussen domeinen nog ongelijk verdeeld is. Vooral binnen onderwijs, jongerenwerk en hulpverlening lijkt behoefte te bestaan aan meer kennis van online subculturen, gamingomgevingen, memes, platformdynamieken en online groepsprocessen (Feddes et al., 2025).

Voor beleid en praktijk betekent dit dat online preventie leeftijdsspecifiek moet worden ingericht. Bij adolescenten ligt de nadruk op mediawijsheid, online groepsdruk en digitale weerbaarheid. Bij jongvolwassenen moet daarnaast aandacht zijn voor hybride online-offline netwerken en online statusmechanismen. Voor volwassenen ligt de nadruk eerder op online escalatie, verspreiding van ideologische content en aansluiting bij bestaande sociale of ideologische netwerken.

5.4.2. Aanbevelingen voor een leeftijdsspecifieke aanpak

De voorgaande aanbevelingen zijn relevant voor alle leeftijdsgroepen. De resultaten laten echter ook zien dat de aard van radicaliseringsprocessen verschilt tussen levensfasen. Wanneer leeftijd wordt beschouwd als een lens voor het begrijpen van radicalisering, volgt daaruit dat ook preventie en interventie verschillende accenten vereisen voor adolescenten, jongvolwassenen en volwassenen.

1. Richt preventie bij adolescenten op identiteit, peers en online leefwereld

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat adolescentie de levensfase is waarin de meeste leeftijdsspecifieke mechanismen samenkomen. In zowel de scoping review als de EDT- en PIRUS-analyses kwamen bij adolescenten en jongere leeftijdsgroepen relatief vaker factoren naar voren zoals behoefte aan belonging, status, betekenisgeving, spanning en avontuur, sociale erkenning, groepsvorming en online beïnvloeding. Jongere groepen bleken daarnaast relatief vaker persoonlijk contact te hebben met extremisten, vaker lid te zijn van extremistische groepen en vaker actief radicale informatie online op te zoeken. In de EDT kwamen bovendien motieven zoals religieuze verplichting, glorificatie en zingeving sterker naar voren bij jongere groepen. Ook internet en sociale media werden juist bij jongere groepen relatief vaker genoemd als bron van extremistisch materiaal.

Deze bevindingen sluiten aan bij ontwikkelingspsychologische en sociaalpsychologische literatuur waarin adolescentie wordt beschreven als een levensfase waarin jongeren relatief gevoelig zijn voor sociale beïnvloeding, groepsdruk, statusdynamieken, identiteitsvorming en betekenisgeving (Borum, 2011; Doosje et al., 2016; Hoeben & Thomas, 2019; Konrad et al., 2013; Kruglanski et al., 2019; Steinberg, 2005). Concepten zoals ‘identity fusion’ en ‘sacred values’ benadrukken bovendien hoe sterke identificatie met groepen en overtuigingen gedragsmatige betrokkenheid kan versterken (Atran & Gómez, 2018; Pretus et al., 2018; Swann et al., 2012).

Voor beleid en praktijk betekenen deze bevindingen vooral dat bestaande preventieve structuren sterker kunnen worden ingevuld vanuit de specifieke psychosociale mechanismen die juist in adolescentie relevant blijken. Veel gemeenten beschikken reeds over lokale preventieaanpakken radicalisering, Persoonsgerichte Aanpakken (PGA’s), Zorg- en Veiligheidshuizen, jongerenwerk, schoolgerichte signalering en programma’s zoals Preventie met Gezag. Daarnaast bestaan binnen onderwijs en jeugdhulp al interventies gericht op mediawijsheid, burgerschapsvorming, sociale weerbaarheid en online veiligheid. De resultaten van dit onderzoek suggereren dat deze bestaande structuren meer expliciet zouden kunnen inzetten op processen van belonging, groepsvorming, online groepsdruk, identiteitsontwikkeling en sociale erkenning. Concreet vraagt dit bijvoorbeeld om versterking van vroegsignalering binnen scholen en jongerenwerk, meer aandacht voor online groepsdynamieken en gamingomgevingen, inzet van mentoring en positieve rolmodellen, en groepsgerichte interventies die prosociale bindingen en sociale inclusie

versterken. Daarbij geldt dat bestaande interventies vooral kansrijk lijken te zijn wanneer ze relationeel, laagdrempelig en ontwikkelingssensitief zijn ingericht, in plaats van sterk op veiligheid of ideologie gericht. Evaluaties van preventieve programma's laten zien dat informele en ervaringsgerichte werkvormen (zoals sport, kunst, groepsactiviteiten, mentoring en niet-formele educatie) kunnen bijdragen aan betrokkenheid, motivatie en sociale inclusie bij jongeren (Cherney et al., 2022; Samuel, 2018; White, 2021). Tegelijkertijd blijft de empirische evidence-base beperkt. Veel evaluaties zijn gebaseerd op kwalitatieve interviews, procesanalyses of eenmalige vragenlijsten, terwijl longitudinale follow-up en gecontroleerde effectmetingen nog relatief schaars zijn (Feddes et al., 2025).

2. Besteed bij jongvolwassenen expliciet aandacht aan overgangsfasen, sociale positie en toekomstperspectief

De resultaten laten zien dat jongvolwassenen een aparte positie innemen tussen adolescentie en volwassenheid; jongvolwassenen zijn meer dan jonge volwassenen. In deze levensfase blijven belonging, groepsvorming, online beïnvloeding en betekenisgeving belangrijk, maar daarnaast spelen overgangsfasen een grotere rol. De EDT-data laten zien dat jongvolwassenen sterk vertegenwoordigd zijn onder terroristische daders en dat deze groep relatief vaak betrokken is bij groepsprocessen, organisatieverbanden en ideologisch gemotiveerde betekenisgeving. Tegelijkertijd suggereren de resultaten dat online en offline processen in deze levensfase sterker met elkaar verweven raken dan bij jongere adolescenten. Jongvolwassenen lijken relatief vaker actief aansluiting te zoeken bij netwerken, organisaties en ideologische gemeenschappen. Bestaande interventies richten zich echter vaak op brede categorieën, waardoor jongvolwassenen zelden expliciet als aparte doelgroep worden onderscheiden. Wel bevatten verschillende programma's elementen die voor deze levensfase relevant zijn, zoals begeleiding richting onderwijs of werk, sociale participatie, vaardighedenontwikkeling en ondersteuning bij gedragsverandering (Feddes et al., 2025). Evaluaties van deze programma's laten zien dat praktische ondersteuning, langdurige begeleiding en relationele ondersteuning belangrijk kunnen zijn voor motivatie en participatie, maar ook hier ontbreekt vaak systematische langetermijnevaluatie. Voor beleid en praktijk betekent dit dat jongvolwassenen explicieter als aparte doelgroep moeten worden benaderd. Preventie en interventie zouden zich niet alleen moeten richten op overtuigingen of online gedrag, maar ook op de praktische en sociale voorwaarden voor een stabiel toekomstperspectief, zoals opleiding, werk, financiële stabiliteit, sociale relaties en maatschappelijke participatie.

3. Benader radicalisering bij volwassenen sterker vanuit cumulatieve levensloopproblematiek

Hoewel maatschappelijke aandacht vaak sterk gericht is op jongeren, laten de resultaten zien dat radicalisering en extremistische betrokkenheid zich niet beperken tot adolescentie en jongvolwassenheid. Zowel de literatuur als de PIRUS-data wijzen op adult-onset radicalisering en op radicalisering die samenhangt met cumulatieve levensloopproblematiek. Bij volwassenen en oudere betrokkenen kwamen relatief vaker langdurige psychische klachten, middelengebruik, criminele voorgeschiedenis, relationele problemen, sociale instabiliteit, financiële problematiek en maatschappelijke afkeer naar voren. Daarnaast bleek afkeur van de overheid en maatschappelijke waarden sterker aanwezig bij oudere leeftijdsgroepen. De resultaten suggereren daarmee dat radicalisering bij volwassenen vaker samenhangt met opgebouwde

grieven, sociale of financiële instabiliteit en langdurige problematiek dan met de meer ontwikkelingsgebonden factoren die bij adolescenten en jongvolwassenen naar voren komen. Dit sluit aan bij levensloopcriminologische inzichten waarin risico- en beschermende factoren over de levensloop kunnen cumuleren (Laub & Sampson, 2003). Ook het RNR-model benadrukt dat criminogene behoeften zoals middelengebruik, antisociale netwerken en sociale instabiliteit belangrijke aangrijpingspunten vormen voor interventie (Andrews & Bonta, 2010). Tegelijkertijd laat de interventieliteratuur zien dat bestaande programma's relatief sterk gericht zijn op jongeren en jihadistische radicalisering. Er bestaan aanzienlijk minder geëvalueerde interventies voor volwassenen, rechts-extremisme of anti-institutioneel extremisme (Feddes et al., 2025). Bovendien richten veel interventies zich primair op ideologische overtuigingen, terwijl de resultaten van dit onderzoek suggereren dat radicalisering bij volwassenen vaker samenhangt met bredere sociale, relationele of criminogene problematiek. Voor volwassenen ligt het belangrijkste aanknopingspunt daarom in integrale interventies die radicalisering verbinden met reguliere zorg- en re-integratiestructuren. Dat betekent meer aandacht voor psychische hulpverlening, verslavingszorg, schuldenproblematiek, werktoeleiding, relationele stabiliteit en herstel van conventionele sociale bindingen. Evaluaties van bestaande interventies suggereren bovendien dat langdurige begeleiding en opvolging juist bij volwassenen met complexe problematiek belangrijk zijn, terwijl dergelijke follow-up in de huidige praktijk nog beperkt aanwezig is (Feddes et al., 2025).

5.5 Tot slot

De aanleiding voor dit onderzoek lag in signalen dat steeds vaker zeer jonge personen in beeld komen vanwege extremisme- en terrorismegerelateerde casuïstiek, terwijl tegelijkertijd nog veel onbekend is over de rol die leeftijd daarin precies speelt. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat leeftijd een relevant analytisch perspectief vormt. Leeftijd moet daarbij niet worden gezien als een zelfstandige risicofactor, maar als een lens waarmee zichtbaar wordt welke mechanismen, beschermende factoren en interventievormen in verschillende levensfasen relevant zijn. De factoren die samenhangen met radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven manifesteren zich immers niet op dezelfde wijze bij adolescenten, jongvolwassenen en volwassenen.

De bevindingen laten zien dat bij adolescenten en jongvolwassenen vooral processen rond sociale beïnvloeding, groepsvorming, identiteitsontwikkeling, belonging en online omgevingen centraal staan. Bij oudere leeftijdsgroepen verschuift het beeld vaker richting cumulatieve levensloopproblematiek, eerdere criminaliteit, middelengebruik, sociale instabiliteit en bredere maatschappelijke grieven. Tegelijkertijd komen onderliggende mechanismen zoals ervaren onrecht, behoefte aan betekenis en sociale beïnvloeding in meerdere levensfasen terug, zij het met verschillende accenten. Leeftijd blijkt daarmee vooral van belang in de manier waarop deze factoren samenkomen en elkaar versterken binnen een specifieke levensfase.

Voor beleid en praktijk onderstrepen deze bevindingen het belang van een leeftijdssensitieve benadering van radicalisering en extremisme. De resultaten wijzen erop dat signalering, duiding en interventie er baat bij hebben wanneer rekening wordt gehouden met de ontwikkelingsfase en leefwereld van betrokkenen. Wat bij adolescenten vraagt om aandacht voor peers, online groepsdynamieken, identiteitsontwikkeling en pedagogische context, vraagt bij volwassenen

vaker om een bredere blik op levensloopproblematiek, maatschappelijke inbedding en opgebouwde grieven. Een leeftijdsspecifieke benadering vraagt daarmee niet om heel nieuwe programma's, maar mogelijk wel om aanpassing van bestaande handelingskaders, risicotaxaties en interventies, met meer oog voor verschillen tussen levensfasen.

Tegelijkertijd laat dit onderzoek zien dat belangrijke kennislacunes blijven bestaan. Dat geldt in het bijzonder voor jonge adolescenten en kinderen, voor beschermende factoren en processen van disengagement, voor de wisselwerking tussen online en offline radicalisering, en voor nieuwe hybride en ideologisch fluïde vormen van extremistische betrokkenheid die zich snel ontwikkelen, met name in online omgevingen. Ook ontbreekt nog vaak longitudinaal en vergelijkend onderzoek waarmee leeftijdsspecifieke patronen beter kunnen worden geduid ten opzichte van bredere ontwikkelingsprocessen of andere vormen van probleemgedrag. Gezamenlijk bieden de bevindingen daarmee niet alleen meer inzicht in leeftijdsspecifieke paden naar radicalisering, extremisme en terrorisme, maar ook concrete aanknopingspunten voor verdere kennisontwikkeling. Juist door leeftijd nadrukkelijker als analytische lens mee te nemen in onderzoek, beleid en praktijk ontstaat meer zicht op hoe radicaliseringsprocessen zich ontwikkelen in individuele levens, waar kwetsbaarheden en beschermende factoren samenkomen, en waar ruimte ligt voor passende preventie en interventie in verschillende fasen van de levensloop.

Dankwoord

Grote dank gaat uit naar de leden van de begeleidingscommissie, die vanuit hun eigen expertise gedurende het gehele onderzoek met ons hebben meegedacht. Hun waardevolle feedback daagde ons uit om kritisch te blijven nadenken, verdieping te zoeken en oog te houden voor volledigheid. Daarmee hebben de leden van de begeleidingscommissie een belangrijke bijdrage geleverd aan dit onderzoeksrapport.

Ook willen wij de deelnemers aan onze expertmeetings hartelijk bedanken. De gedeelde kennis, ervaringen en inzichten waren van grote waarde en hebben richting gegeven aan verschillende fases van het onderzoek.

Tot slot spreken wij onze waardering uit voor de samenwerking met de onderzoekers van de University of Maryland (Verenigde Staten), in het bijzonder Gary LaFree en Sheehan Kane. De toegang tot meer actuele gegevens uit de PIRUS-database heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan dit onderzoeksrapport.

De begeleidingscommissie bestond uit de volgende leden:

Voorzitter

Prof. dr. J. (Jessica) Asscher, Universiteit Utrecht

Leden

Dr. A.R. (Allard) Feddes, Universiteit van Amsterdam

Dr. C. (Casper) van Nassau, Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)

Medewerker Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)

Referenties

**Geïncludeerd in de review*

AIVD, Nationale Politie, & NCTV. (2024). Met de rug naar de samenleving. Een analyse van de soevereinenbeweging in Nederland. https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2024/04/09/fenomeenanalyse-soevereinenbeweging-in-nederland-met-de-rug-naar-de-samenleving

*Alonso, R., & Delgado, P. (2023). The radicalization of young jihadi convicted of membership of terrorist organization in Spain: Analyzing the pieces of the puzzle. Studies in Conflict & Terrorism, 46(5), 594–617. https://doi.org/10.1080/1057610X.2020.1780025

Alberda, D., Duits, N., Bos, K. van den, Ayanian, A.H., Zick, A., & Kempes, M. (2021). The

European Database of Terrorist Offenders (EDT): Development, Usability and Options. *Perspectives on Terrorism, 15*(2), 77-99.

*Amjad, N., & Wood, A. M. (2009). Identifying and changing the normative beliefs about aggression which lead young Muslim adults to join extremist anti-Semitic groups in Pakistan. Aggressive behavior, 35(6), 514–519. https://doi.org/10.1002/ab.20325

Andrews, J. L., Ahmed, S. P., & Blakemore, S.-J. (2021). Navigating the Social Environment in Adolescence: The Role of Social Brain Development. *Biological Psychiatry, 89*(2), 109–118. https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2020.09.012

*Asif, U., Pitre, L-C., Rosenbaum, S., Venkatesh, V., & Gadais, T. (2025). *Sport for preventing Violent Extremism: A systematic Scoping Review.* UQAM: Canada.

Atran, S. (2020). Measures of devotion to ISIS and other fighting and radicalized groups. *Current Opinion in Psychology, 35*, 103–107. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2020.02.012

Atran, S., & Gómez, Á. (2018). What motivates devoted actors to extreme sacrifice, identity fusion, or sacred values? *Behavioral and Brain Sciences, 41*, e193. https://doi.org/10.1017/S0140525X18001565

Arain, M., Haque, M., Johal, L., Mathur, P., Nel, W., Rais, A., & Sharma, S. (2013). Maturation of the adolescent brain. *Neuropsychiatric Disease and Treatment, 9*, 449–461. https://doi.org/10.2147/NDT.S39776

Avci, H., Baams, L., & Kretschmer, T. (2025). A systematic review of social media use and adolescent identity development. *Adolescent Research Review, 10*(2), 219–236. https://doi.org/10.1007/s40894-024-00251-1

Bekkers, L.M.J., Moneva, A., & Leukfeldt, E.R. (2022). Understanding cybercrime involvement: A quasi-experiment on engagement with money mule recruitment ads on Instagram. *Journal of Experimental Criminology*, online first.

Berger, J.M. (2018). Extremism. MIT Press. https://mitpress.mit.edu/9780262535878/extremism/

Bekkum, D. van (2024). Vier Belgische tieners gearresteerd voor beramen van terroristische aanslag. Geraadpleegd via https://www.volkskrant.nl/buitenland/vier-belgische-tieners-gearresteerd-voor-beramen-van-terroristische-aanslag~b163bc1b/

Bewick, V., Cheek, L., & Ball, J. (2003). Statistics review 8: Qualitative data - tests of association. *Critical Care, 30*(1), 46-53. Https://doi.org/10.1186/cc2428

*Bhui, K., Everitt, B., & Jones, E. (2014). Might depression, psychosocial adversity, and limited social assets explain vulnerability to and resistance against violent radicalisation? *PLoS One, 24* (9). doi: 10.1371/journal.pone.0105918.

*Bhui, K., Silva, M. J., Topciu, R. A., & Jones, E. (2016). Pathways to sympathies for violent protest and terrorism. The British journal of psychiatry : the journal of mental science, 209(6), 483–490. https://doi.org/10.1192/bjp.bp.116.185173

Bijleveld, C.C.J.H., & Commandeur, J.J.F. (2009). *Multivariate analyse. Een inleiding voor criminologen en andere sociale wetenschappers*. Boom Juridische uitgevers.

Blumstein, A., Cohen, J., & Farrington, D. P. (1988). Criminal career research: Its value for criminology. *Criminology, 26*(1), 1-35.

*Boateng, F. D., Pryce, D. K., Egbe, G., & Al Shaalan, S. T. (2025). Factors that Impact Attitudes Toward Terrorist Violence in Iraq. Crime & Delinquency, 0(0). https://doi.org/10.1177/00111287251330777

Borum, R. (2011). Radicalization into violent extremism I: A review of social science theories. *Journal of strategic security, 4*(4), 7-36.

Braun, V., & Clarke, V. (2013). Successful qualitative research: A practical guide for beginners.

Breetzke, G. D., & Pearson, A. L. (2015). Socially disorganized yet safe: Understanding resilience to crime in neighborhoods in New Zealand. *Journal of Criminal Justice, 43*(6), 444-452.

*Bubolz, B. F., & Simi, P. (2015). Leaving the World of Hate: Life-Course Transitions and Self-Change: Life-Course Transitions and Self-Change. American Behavioral Scientist, 59(12), 1588-1608. https://doi.org/10.1177/0002764215588814

*Cachalia, F., Salifu, U., & Ndung'u, I. (2016). The dynamics of youth radicalisation in Africa: Reviewing the current evidence (ISS Paper 296). Institute for Security Studies. https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/paper296.pdf

*Campelo, N., Oppetit, A., Thompson, C., Cohen, D., & Louet, E. (2022). A Clinical and Psychopathological Approach to Radicalization Among Adolescents. *Frontiers in psychiatry*, 13, 788154. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.788154

*Campion, K., & Colvin, E. (2025). Community, More than Conviction: Understanding Radicalisation Factors for Young People in Australia. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–18. https://doi.org/10.1080/1057610X.2025.2478957

*Carlsson, C., Rostami, A., Mondani, H., Sturup, J., Sarnecki, J., & Edling, C. (2020). A life-course analysis of engagement in violent extremist groups. *The British Journal of Criminology, 60*(1), 74–92. https://doi.org/10.1093/bjc/azz048

Cherney, A., Belton, E., Norham, S. A. B., & Milts, J. (2022). Understanding youth radicalisation: an analysis of Australian data. *Behavioral sciences of terrorism and political aggression, 14*(2), 97-119.

Decker, S. H., Melde, C., & Pyrooz, D. C. (2013). What do we know about gangs and gang members and where do we go from here? *Justice Quarterly, 30*(3), 369-402.

*DeMichele, M., Simi, P., & Blee, K. (2025). Becoming an Ex-Extremist: Stopping the Hate and Embracing a New Identity. *The British Journal of Criminology, 65* (2), 282–297, https://doi.org/10.1093/bjc/azae035

Densley, J. A. (2012). Street gang recruitment: Signaling, screening, and selection. *Social problems, 59*(3), 301-321.

Densley, J. A. (2015). Joining the gang: A process of supply and demand. *The handbook of gangs*, 235-256.

Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.). *European Database of Terrorist offenders (EDT)*. https://www.vera-2r.nl/research/eu-database

*Doosje, B., van den Bos, K., Loseman, A., Feddes, A. R., & Mann, L. (2012). “My in-group is superior!”: Susceptibility for radical right-wing attitudes and behaviors in Dutch youth. *Negotiation and Conflict Management Research, 5*(3), 253–268. https://doi.org/10.1111/j.1750-4716.2012.00099.x

*Doosje, B., Loseman, A., & van den Bos, K. (2013). Determinants of radicalization of Islamic youth in the Netherlands: Personal uncertainty, perceived injustice, and perceived group threat. *Journal of Social Issues, 69*(3), 586–604. https://doi.org/10.1111/josi.12030

*Doosje, B., Moghaddam, F. M., Kruglanski, A. W., De Wolf, A., Mann, L., & Feddes, A. R. (2016). Terrorism, radicalization and de-radicalization. *Current Opinion in Psychology, 11*, 79-84.

*Duits, N., Alberda, D. L., & Kempes, M. (2022). *Psychopathology of Young Terrorist Offenders, and the Interaction With Ideology and Grievances. Frontiers in Psychiatry, 13*, 801751. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.801751

*Echelmeyer, L., Slotboom, A. M., & Weerman, F. (2023). The putative effect of identity on extremist radicalization: A systematic review of quantitative studies. *Studies in Conflict & Terrorism,* 1-42.

*Emmelkamp, J., Asscher, J. J., Wissink, I. B., & Stams, G. J. J. (2020). Risk factors for (violent) radicalization in juveniles: A multilevel meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior, 55*, 101489.

*European Commission. (2021). *The gamification of violent extremism and lessons for prevention and countering violent extremism (P/CVE)*. Radicalisation Awareness Network (RAN).

Europol (2023). European union terrorism situation and trend report 2023

*ICSR (2023). Mapping childhood innocence? Mapping Trends in Teenage Terrorism Offenders. London: ICSR. Geraadpleegd via https://icsr.info/2023/11/15/childhood-innocence-mapping-trends-in-teenage-terrorism-offenders/

*Iqbal, M., O'Brien, K. S., & Bliuc, A. M. (2024). The Relationship between Existential Anxiety, Political Efficacy, Extrinsic Religiosity and Support for Violent Extremism in Indonesia. Studies in Conflict & Terrorism, 47(11), 1510–1518. https://doi.org/10.1080/1057610X.2022.2034221

Farrington, D. P., & Ttofi, M. M. (2011). Bullying as a predictor of offending, violence and later life outcomes. *Criminal behaviour and mental health, 21*(2), 90-98.

Farrington, D. P., Gottfredson, D. C., Sherman, L. W., & Welsh, B. C. (2003*). The Maryland scientific methods scale.* In Evidence-based crime prevention (pp. 13-21). Routledge.

Feddes, A.R., L. Mann & B. Doosje (2012). 'From extreme emotions to extreme actions: Explaining non-normative collective action and reconciliation.' In: *Behavioural and Brain Sciences, 35*, 253-268. doi:10.1017/S0140525X12001197

Friese, S., Soratto, J., & Pires, D. (2018). Carrying out a computer-aided thematic content analysis with ATLAS.ti. MMG Working Paper, (18-02).

*Frissen, T. (2021). Internet, the great radicalizer? Exploring relationships between seeking for online extremist materials and cognitive radicalization in young adults. *Computers in Human Behavior, 114,* 106549

*Grimbergen, C., & Fassaert, T. (2022). Occurrence of Psychiatric Disorders, Self-Sufficiency Problems and Adverse Childhood Experiences in a Population Suspected of Violent Extremism. *Frontiers in psychiatry, 13*, 779714. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.779714

*Haghish, E. F., Obaidi, M., Strømme, T., Bjørgo, T., & Grønnerød, C. (2023). Mental Health, Well-Being, and Adolescent Extremism: A Machine Learning Study on Risk and Protective Factors. *Research on child and adolescent psychopathology, 51*(11), 1699–1714. https://doi.org/10.1007/s10802-023-01105-5

Harrell, F. E. (2015). Binary logistic regression. In F.E. Harrel (ed.), *Regression Modeling Strategies* (pp. 219–274). Springer.

*Harris-Hogan, S., & Barrelle, K.(2020) Young Blood: Understanding the Emergence of a New Cohort of Australian Jihadists, *Terrorism and Political Violence, 32(*7), 1391-1412, DOI: 10.1080/09546553.2018.1473858

*Harpviken, A. N. (2020). Psychological vulnerabilities and extremism among Western youth: A literature review. *Adolescent Research Review, 5*(1), 1–26. https://doi.org/10.1007/s40894-019-00108-y

*Hogg, M. A. (2014). From Uncertainty to Extremism: Social Categorization and Identity Processes. *Current Directions in Psychological Science, 23*(5), 338-342. https://doi.org/10.1177/0963721414540168

*Hwang, J. C., & Schulze, K. E. (2018). Why They Join: Pathways into Indonesian Jihadist Organizations. *Terrorism and Political Violence, 30*(6), 911–932. https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1481309

*Gaudette, T., Scrivens, R., & Venkatesh, V. (2023). Disengaged but Still Radical? Pathways Out of Violent Right-Wing Extremism. *Terrorism and Political Violence, 35*(8), 1775–1800. https://doi.org/10.1080/09546553.2022.2082288

Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (2017). *Self-control and opportunity*. In Control theories of crime and delinquency (pp. 5-20). Routledge.

Hoeben, E. M., Meldrum, R. C., Walker, D. A., & Young, J. T. (2016). The role of peer delinquency and unstructured socializing in explaining delinquency and substance use: A state-of-the-art review. *Journal of Criminal Justice, 47*, 108-122.

Hoeben, E. M., & Thomas, K. J. (2019). Peers and offender decision-making. *Criminology & Public Policy, 18*(4), 759-784.

Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of abnormal child psychology, 37*, 749-775.

*Isenhardt,. A, Kamenowski, M., Manzoni, P., Haymoz, S., Jacot, C., & Baier, D. (2021) Identity Diffusion and Extremist Attitudes in Adolescence. *Frontiers in Psychology, 12*, 711466. doi: 10.3389/fpsyg.2021.711466

Janssen, H. (2024). Jongen (16) dreigt met onthoofdingen en aanslagen voor IS: werkstraf geëist. Geraadpleegd via https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4416955/jongen-16-dreigt-met-onthoofdingen-en-aanslagen-voor-is-werkstraf-geeist

Jensen, M., Seate, A., & James, P. (2018). Radicalization in the absence of extremism? *Dynamics of Asymmetric Conflict, 11*(2), 122-142.

Jonkman, H., Slotboom, A. M., Weerman, F., & van Eerten, J. J. (2022). Onderwijs, identiteitsontwikkeling bij jongeren en hun omgang met idealen: Een studie naar het ontstaan van radicalisering in de vroege adolescentie en de rol van het onderwijs hierin (p. 177).

*Kenyon, J., & Simpson, K. (2025). Developmental milestones and terrorism: Age-linked variations in risk assessment. Journal of Forensic Practice, 27(1), 7–23. https://doi.org/10.1108/JFP-11-2023-0062

*Kaczkowski, W., Swartout, K. M., Branum-Martin, L., Horgan, J. G., & Lemieux, A. F. (2022). Impact of Perceived Peer Attitudes and Social Network Diversity on Violent Extremist Intentions. Terrorism and Political Violence, 34(8), 1530–1548. https://doi.org/10.1080/09546553.2020.1808466

*Kasinathan, J., & Parsons, A. (2025). Radicalisation in adolescents: mental health considerations for violent extremism. *Australasian psychiatry : bulletin of Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists, 33*(1), 57–63. https://doi.org/10.1177/10398562241292209

King, M. & D.M. Taylor (2011). 'The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence.' In: *Terrorism and Political Violence, 23*(4), 602-622. doi:10.1080/09546553.2011.587064.

*Klausen, J., Morrill, T., & Libretti, R. (2016). The Terrorist Age-Crime Curve: An Analysis of American Islamist Terrorist Offenders and Age-Specific Propensity for Participation in Violent and Nonviolent Incidents. *Social Science Quarterly, 97*(1), 19-32. Https://doi.org/10.1111/ssqu.12249

*Klausen, J., Libretti, R., Hung, B. W. K., & Jayasumana, A. P. (2020). Radicalization Trajectories: An Evidence-Based Computational Approach to Dynamic Risk Assessment of "Homegrown" Jihadists. Studies in Conflict & Terrorism, 43(7), 588–615. https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1492819.

Koehler, D. (2021). *Violent extremism, mental health and substance abuse among adolescents: Towards a trauma psychological perspective on violent radicalization and deradicalization*. In Violent Extremism (pp. 103-120). Routledge.

Konrad, K., Firk, C., & Uhlhaas, P. J. (2013). Brain development during adolescence: Neuroscientific insights into this developmental period. *Deutsches Arzteblatt International, 110*(25), 425–431. https://doi.org/10.3238/arztebl.2013.0425

Kruglanski, A. W., Bélanger, J. J., Gunaratna, R., Kruglanski, A. W., Bélanger, J. J., & Gunaratna, R. (2019). *The Three Pillars of Radicalization: Needs, Narratives, and Networks*. Oxford University Press.

Kruglanski, A. W., Gelfand, M. J., Bélanger, J. J., Sheveland, A., Hetiarachchi, M., & Gunaratna, R. (2014). The psychology of radicalization and deradicalization: How significance quest impacts violent extremism. *Political Psychology, 35*, 69-93.

Kruglanski, A. W., Molinario, E., Jasko, K., Webber, D., Leander, N. P., & Pierro, A. (2022). Significance-Quest Theory. *Perspectives on Psychological Science, 17*(4), 1050–1071. https://doi.org/10.1177/17456916211034825

LaFree, G., Jensen, M. A., James, P. A., & Safer-Lichtenstein, A. (2018). Correlates of violent political extremism in the United States. *Criminology, 56*(2), 233-268.

*Lasmawati, A., Meliala, A. E., & Puteri, N. M. M. (2021). Adolescent, radicalism, and terrorism in Indonesia: Experts' view. *Journal of Social and Political Sciences, 4*(4), 111–124.

Le Blanc, M. (2020). On the future of the individual longitudinal age-crime curve. *Criminal behaviour and mental health, 30*(4), 183-195.

*Logan, M. K., Windisch, S., & Simi, P. (2024). Adverse Childhood Experiences (ACE), Adolescent Misconduct, and Violent Extremism: A Comparison of Former Left-Wing and Right-Wing Extremists. *Terrorism and Political Violence, 36*(1), 55–74. https://doi.org/10.1080/09546553.2022.2098725

*Lösel, F., King, S., Bender, D., & Jugl, I. (2018). Protective factors against extremism and violent radicalization: A systematic review of research. *International Journal of Developmental Science, 12*(1-2), 89–102.

*Loza, W. (2007). *The psychology of extremism and terrorism: A Middle-Eastern perspective. *Aggression and Violent Behavior, 12*(2), 141-155.

*Lucak, S. N., Peck, J. H., & Childs, K. K. (2025). Social Learning Theory and Racial Extremist Ideologies: Differing Learning Processes for Youth/Young Adults Compared to Older Adults. *Terrorism and Political Violence,* 1–19. https://doi.org/10.1080/09546553.2025.2508798

*Lyons-Padilla, Sarah, Michele J. Gelfand, Hedieh Mirahmadi, Mehreen Farooq and Marieke van Egmond. 2016. "Belonging Nowhere: Marginalization & Radicalization Risk among Muslim Immigrants." *Behavioral Science & Policy*, 1-12.

*Marchment, Z., Clemmow, C., & Gill, P. (2025). Adverse Childhood Experiences and Susceptibility to Violent Extremism, *Terrorism and Political Violence*, 1-15. DOI: 10.1080/09546553.2025.2557594

McCauley, C. & S. Moskalenko (2008). Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism. *Terrorism and Political Violence, 20*(3), 415-433. doi:10.1080/09546550802073367.

*Miconi, D., Oulhote, Y., Hassan, G., & Rousseau, C. (2020). Sympathy for violent radicalization among college students in Quebec (Canada): The protective role of a positive future orientation. *Psychology of Violence, 10*(3), 344–354.

*Mieriņa, I., & Koroļeva, I. (2015). Support for far right ideology and anti-migrant attitudes among youth in Europe: A comparative analysis. *The Sociological Review, 63*, 183–205.

Moffitt, T. E. (1993). A developmental taxonomy. *Psychological review, 100*(4), 674-701.

Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: A psychological exploration. *American psychologist, 60*(2), 161-169.

*Morgades-Bamba, C. I., Raynal, P., & Chabrol, H. (2018). Exploring the Radicalization Process in Young Women. *Terrorism and Political Violence, 32*(7), 1439–1457. https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1481051

Munn, Z., Pollock, D., Khalil, H., Alexander, L., Mclnerney, P., Godfrey, C. M., Peters, M., & Tricco, A. C. (2022). What are scoping reviews? Providing a formal definition of scoping reviews as a type of evidence synthesis. *JBI evidence synthesis*, *20*(4), 950–952. https://doi.org/10.11124/JBIES-21-00483

Nationale Politie (2026). *Online radicalisering van jongeren in politieonderzoek.* Externe publicatie.

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Health and Medicine Division; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Board on Children, Youth, and Families; Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, Backes, E. P., & Bonnie, R. J. (Eds.). (2019). *The Promise of Adolescence: Realizing Opportunity for All Youth*. National Academies Press (US). https://doi.org/10.17226/25388

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2025. https://www.nctv.nl/documenten/2025/12/09/dtn-december-2025

NCTV. (2020). *Dreigingsbeeld terrorisme Nederland, 53*.

NCTV. (2022*). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland, 57.*

Nickolson, L., Bergen, N. V., Feddes, A., Mann, L., & Doosje, B. (2021*). Extremistisch denken en doen: Een systematische studie van empirische bevindingen over het radicaliseringsproces*. Den Haag: WODC.

NIFP. (2024). Codebook European Database of Terrorist Offenders (EDT) [Niet-gepubliceerd document]. Nederland Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie.

*Nivette, A., Eisner, M., & Ribeaud, D. (2017). Developmental Predictors of Violent Extremist Attitudes: A Test of General Strain Theory. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 54*(6), 755–790.

*Nivette, A., & Echelmeyer, L., & Weerman, F., & Eisner, M., & Ribeaud, D. (2021). Understanding Changes in Violent Extremist Attitudes During the Transition to Early Adulthood. *Journal of Quantitative Criminology, 38*. 10.1007/s10940-021-09522-9.

*Ohls, I., Hosseini, D. S., Spasojević, A., Brandes, F., Bajwa, R., Ahmed, K., Gallinat, J., Karow, A., & Allroggen, M. (2024). A systematic review of the risk and protective factors for processes associated with Islamist radicalization and extremism. *Terrorism and Political Violence, 36*(8), 1027–1047. https://doi.org/10.1080/09546553.2023.2243349

*Oppetit, A., Campelo, N., Bouzar, L., Pellerin, H., Hefez, S., Bronsard, G., Bouzar, D., & Cohen, D. (2019). Do Radicalized Minors Have Different Social and Psychological Profiles From

Radicalized Adults?. *Frontiers in psychiatry, 10*, 644. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2019.00644

Paternoster, R., & Bushway, S. (2009). Desistance and the "feared self": Toward an identity theory of criminal desistance. *The Journal of Criminal Law & Criminology, 99*(4), 1103–1156.

*Pauwels, L., & De Waele, M. (2014). Youth involvement in politically motivated violence: why do social integration, perceived legitimacy, and perceived discrimination matter? *INTERNATIONAL JOURNAL OF CONFLICT AND VIOLENCE, 8*(1), 135–153.

Pauwels, L., & Schils, N. (2016). Differential online exposure to extremist content and political violence: Testing the relative strength of social learning and competing perspectives. *Terrorism and Political Violence, 28*(1), 1-29.

*Pauwels, L. J. R., & Svensson, R. (2017). How Robust Is the Moderating Effect of Extremist Beliefs on the Relationship Between Self-Control and Violent Extremism? *Crime & Delinquency, 63*(8), 1000-1016. https://doi.org/10.1177/0011128716687757

*Pauwels, L. J. R., & Heylen, B. (2020). Perceived Group Threat, Perceived Injustice, and Self-Reported Right-Wing Violence: An Integrative Approach to the Explanation Right-Wing Violence. *Journal of interpersonal violence, 35*(21-22), 4276–4302. https://doi.org/10.1177/0886260517713711

*Pedersen, W., Vestel, V., & Bakken, A. (2017). At risk for radicalization and jihadism? A population-based study of Norwegian adolescents. *Cooperation and Conflict*, *53*(1), 61–83. https://www.jstor.org/stable/48512963

*Pfundmair, M., Paulus, M., & Wagner, E. (2021). Activism and radicalism in adolescence: an empirical test on age-related differences. *Psychology, Crime & Law, 27*(8), 815–830. https://doi.org/10.1080/1068316X.2020.1850725

Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental psychology, 53*(5), 873-932, doi: 10.1037/dev0000295

Pisoiu, D., & Lippe, F. (2022). The name of the game: Promoting resilience against extremism through an online gaming campaign. First Monday.

Powell, C.: The Delphi technique: myths and realities. *J. Adv. Nurs. 41*(4), 376–382 (2003).

Pretus, C., Hamid, N., Sheikh, H., Ginges, J., Tobena, A., Davis, R., Vilarroya, O., & Atran, S. (2018). Neural and Behavioral Correlates of Sacred Values and Vulnerability to Violent Extremism. *Front Psychol, 9*, 2462. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02462

*Raets, S. (2024). Radical redemption: Reading narratives of violent extremist disengagement through a criminological lens. *Victims & Offenders.* Advance online publication. https://doi.org/10.1080/15564886.2024.2329750

*Radicalisation Awareness Network. (2021). *The gamification of violent extremism & lessons for P/CVE* (RAN Ad-Hoc Paper). European Commission. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_ad-hoc_pap_gamification_20210215_en.pdf

*Ramasamy, R. (2023). Youth radicalization and violent extremism: A study of pathways in the post-war context of Sri Lanka. *Journal of Youth Studies*. https://doi.org/10.1080/13676261.2021.2010684

*Renström, E. A., Bäck, H., & Knapton, H. M. (2020). Exploring a pathway to radicalization: The effects of social exclusion and rejection sensitivity. *Group Processes & Intergroup Relations, 23*(8), 1204–1229. https://doi.org/10.1177/1368430220917215

*Robert, M. V., & Kaya, A. (2024). Political drivers of Muslim youth radicalisation in France: religious radicalism as a response to nativism. *Journal of Contemporary European Studies, 32*(3), 625–642. https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2193734

Rolling, J., Corduan, G., Roth, M., Schroder, C. M., & Mengin, A. C. (2022). Violent Radicalization and Post-traumatic Dissociation: Clinical Case of a Young Adolescent Girl Radicalized. Frontiers in psychiatry, 13*, 793291. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2022.793291

*Rousseau, C., Miconi, D., Hassan, G., & Frounfelker, R. L. (2020). *A repeated cross-sectional study of sympathy for violent radicalization in Canadian college students. American Journal of Orthopsychiatry, 90*(4), 406–418.

*Rostami, A., Mondani, H., Beckley, A., Sarnecki, J., & Edling, C. (2025). Perspectives on Violent Extremism: Insights from Swedish Population Registers in a Global Comparison. *Terrorism and Political Violence,* 1–19. https://doi.org/10.1080/09546553.2025.2499168

Sampson, R. J., & Laub, J. H. (2003*). Desistance from crime over the life course*. In Handbook of the life course (pp. 295-309). Boston, MA: Springer US.

*Santos-Hermoso, J., González-Álvarez, J. L., Macía Vázquez, A., Pozuelo Rubio, F., & Chiclana, S. (2021). Jihadist Extremism in Spanish Prisons: Characterisation of the Inmates Linked to Jihadist Radicalisation and Analysis of Their Behaviour in Prison. *Terrorism and Political Violence, 35(*4), 733–753. https://doi.org/10.1080/09546553.2021.19729

*Schils, N., & Verhage, A. (2017). Understanding How and Why Young People Enter Radical or Violent Extremist Groups. International *Journal of Conflict and Violence, 11*, 473. https://doi.org/10.4119/ijcv-3084

Schils, N., & Pauwels, L. (2020). Violent extremism in Europe: Examining motivations and pathways. *European Journal of Criminology, 17*(5), 553-570.

*Schlegel, L., & Kowert, R. (2024). Gaming and extremism: The radicalization of digital playgrounds. *Journal of Gaming & Virtual Worlds, 16(*1), 3–21.

Schuurman, B. (2020). Research on terrorism, 2007–2016: A review of data, methods, and authorship. *Terrorism and Political Violence, 32*(5), 1011-1026.

Schuurman, B., & Carthy, S. L. (2024). Understanding (non)involvement in terrorist violence: What sets extremists who use terrorist violence apart from those who do not? *Criminology & Public Policy*, 23, 119–152. https://doi.org/10.1111/1745-9133.12626

Schwartz, S. J., Dunkel, C. S., & Waterman, A. S. (2009). Terrorism: An identity theory perspective. *Studies in Conflict & Terrorism, 32*(6), 537-559.

*Scull, N. C., Alkhadher, O., & Alawadi, S. (2020). Why people join terrorist groups in Kuwait: A qualitative examination. *Political Psychology, 41*(2), 231–247. https://doi.org/10.1111/pops.12622

*Shanaah, S. (2023). Anti-Muslim discrimination and support for violent extremism: evidence from five large-N surveys. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, 15*(2), 158–178. https://doi.org/10.1080/19434472.2021.1892799

Sieckelinck, S., & Gielen, A. J. (2018). Protective and promotive factors building resilience against violent radicalisation. RAN issue paper. Geraadpleegd via https://dare.uva.nl/search?identifier=0aa7869b-8a18-48f1-a371-12dbb1d49eb2

*Sieckelinck, S., Sikkens, E., van San, M., Kotnis, S., & De Winter, M. (2019). Transitional Journeys Into and Out of Extremism. A Biographical Approach. *Studies in Conflict & Terrorism, 42*(7), 662–682. https://doi.org/10.1080/1057610X.2017.1407075

*Simi, P., Bubolz, B. F., & Hardman, A. (2013). Military Experience, Identity Discrepancies, and Far Right Terrorism: An Exploratory Analysis. *Studies in Conflict & Terrorism, 36*(8), 654–671. https://doi.org/10.1080/1057610X.2013.802976

*Simi, P., Sporer, K., & Bubolz, B. F. (2016). Narratives of childhood adversity and adolescent misconduct as precursors to violent extremism: A life-course criminological approach. *Journal of research in crime and delinquency, 53*(4), 536-563.

*Smith, A. F., & Sullivan, C. R. (2024). Exiting far-right extremism: a case study in applying the developmental core need framework. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, 16*(3), 289–309. https://doi.org/10.1080/19434472.2022.2076718

Staring, R., Bisschop, L., Roks, R., Brein, E., & van de Bunt, H. (2023*). Drug crime and the port of Rotterdam: About the phenomenon and its approach*. In Organized Crime in the 21st Century: Motivations, Opportunities, and Constraints (pp. 43-61). Cham: Springer International Publishing.

START. (z.d.). *PIRUS: Frequently asked questions.* National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism. https://www.start.umd.edu/pirus-frequently-asked-questions

Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in Cognitive Sciences, 9*(2), 69–74. https://doi.org/10.1016/j.tics.2004.12.005

Stoeldraaijers, C., Rodermond, E., Thijs, F., Leukfeldt, R., & Weerman, F. (2024). Radicale reclame op sociale media. Een onderzoek naar online rekrutering voor en door extremistische groepen. Den Haag: WODC.

Stoeldraaijers, B., Rodermond, E., *et al.* (2026). *Online calls to offline action*. Politie & Wetenschap, Den Haag.

Swann, W. B., Jetten, J., Gómez, A., Whitehouse, H., & Bastian, B. (2012). When group membership gets personal: A theory of identity fusion. *Psychological Review, 119*(3), 441–456. https://doi.org/10.1037/a0028589

Thijs, F., Rodermond, E., Kleemans, E., & Weijer, S. van de (2022). Violent and nonviolent terrorist suspects: A comparative analysis based on data from the Netherlands. *European Journal on Criminal Policy and Research*. Online first.

*Thijs, F., Rodermond, E., & Kleemans, E. R. (2025). From Extreme Ideas to Violent and

Nonviolent Outcomes: An In-Depth Analysis of Probation Files on Terrorist Suspects in the Netherlands. Terrorism and Political Violence, 37(5), 589-609. DOI: 10.1080/09546553.2024.2344552

*Thijssen, G.; Sijtsema, J.; Bogaerts, S.; Voorde, L.v.d.; Masthoff, E. (2023). Radicalization Processes and Transitional Phases in Female and Male Detainees Residing in Dutch Terrorism Wings. *Behavioral Sciences, 13,* 877. https://doi.org/10.3390/bs13100877

*Thijssen, G., Van de Voorde, L., Sijtsema, J. J., Masthoff, E., & Bogaerts, S. (2024). A systematic review of risk and protective factors among female violent extremists. Journal for Deradicalization, 41.

Tricco, A.C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K.K., Colquhoun, H., Levac, D., et al. (2018). PRISMA Extension for Scoping Reviews (PRISMAScR): Checklist and Explanation. *Ann Intern Med, 169*, 467–473. doi: 10.7326/M18-0850

*van Wieringen, L., Krüsselmann, K., Weggemans, D. et al. Inheriting Hatred? A Systematic Review of the Intergenerational Transmission of Extremist Ideologies. *J Child Fam Stud 34*, 2010–2023 (2025). https://doi.org/10.1007/s10826-025-03122-y

Veilleux-Lepage, Y. (2020). How terror evolves: The emergence and spread of terrorist techniques. Rowman & Littlefield.

*Vergani, M., Iqbal, M., Ilbahar, E., & Barton, G. (2018). *The three Ps of radicalization: Push, pull and personal. A systematic scoping review of the scientific evidence about radicalization into violent extremism. Studies in Conflict & Terrorism, 43*(10), 854–885. https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1505686

*Vicente, Á. (2023). Social Ties and Jihadist Participation: A Mixed-Methods Approach to the Differential Recruitment of Radicalized Youth in Spain. *Terrorism and Political Violence, 35*(4), 988–1006. https://doi.org/10.1080/09546553.2021.1989415

Vidino, L., & Hughes, S. (2015). ISIS in America: From retweets to Raqqa. George Washington University Program on Extremism.

*Walter, F., Leonard, S., Miah, S., & Shaw, J. (2021). Characteristics of autism spectrum disorder and susceptibility to radicalisation among young people: a qualitative study. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 32*(3), 408–429. https://doi.org/10.1080/14789949.2020.1854831

Warr, M. (2002*). Companions in crime: The social aspects of criminal conduct*. Cambridge University Press.

Weerman, F. (2018). Criminaliteit, digitalisering en de online sociale wereld. Dezelfde processen in een nieuwe sociale context. *Tijdschrift voor Criminologie, 61*(4), 395-404.

Weerman, F. M., Lovegrove, P. J., & Thornberry, T. (2015). Gang membership transitions and its consequences: Exploring changes related to joining and leaving gangs in two countries. *European Journal of Criminology, 12*(1), 70-91.

Weimann, G. (2022). New antisemitism on TikTok. In Antisemitism on social media (pp. 167-180). Routledge.

Wells, D. (2023). The Growing Concern Over Older Far-Right Terrorists: Data from the United Kingdom. *CTC Sentinel, 16*(2). https://ctc.westpoint.edu/the-growing-concern-over-older-far-right-terrorists-data-from-the-united-kingdom/

Wikström, P. O. H. (2006). Individuals, settings, and acts of crime: Situational mechanisms and the explanation of crime. The explanation of crime: Context, mechanisms and development, 61.

Wikström, P. O. H., & Bouhana, N. (2016). Analyzing radicalization and terrorism: A situational action theory. *The handbook of the criminology of terrorism*, 175-186.

*Williamson, V., Murphy, D., Stevelink, S. A. M., Jones, E., Allen, S., & Greenberg, N. (2022). The relationship between moral injury and radicalisation: A systematic review. *Studies in Conflict & Terrorism, 45*(11), 977–1003. https://doi.org/10.1080/1057610X.2021.1961706

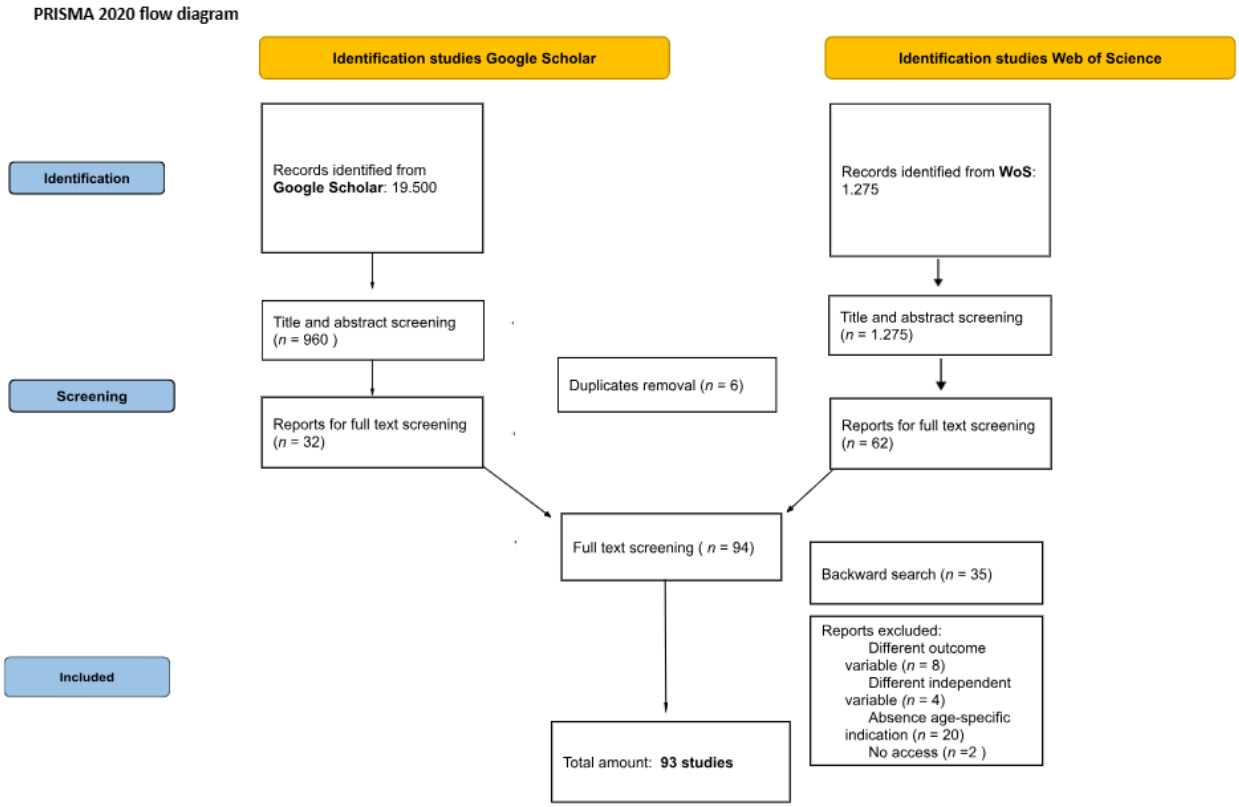
*Windisch, S., Simi, P., Blee, K., & DeMichele, M. (2022). Measuring the Extent and Nature of Adverse Childhood Experiences (ACE) among Former White Supremacists. *Terrorism and Political Violence*, *34*(6), 1207–1228. https://doi.org/10.1080/09546553.2020.1767604

Winter, C., Neumann, P., Meleagrou-Hitchens, A., Ranstorp, M., Vidino, L., & Fürst, J. (2020). Online extremism: research trends in internet activism, radicalization, and counter-strategies. *International Journal of Conflict and Violence, 14*, 1-20.

*Wolfowicz, M., Litmanovitz, Y., Weisburd, D., & Hasisi, B. (2020). A Field-Wide Systematic Review and Meta-analysis of Putative Risk and Protective Factors for Radicalization Outcomes. *Journal of Quantitative Criminology, 36(*3), 407–447. https://doi.org/10.1007/s10940-019-09439-4

Zych, I., & Naseascu, E. (2022). Is radicalization a family issue? A systematic review of family-related risk and protective factors, consequences and interventions against radicalization. *Campbell Systematic Reviews*, *18*(3), 1-68.

Bijlage 1. Flow diagram

Bron: Page et al., (2021)

This work is licensed under CC BY 4.0. To view a copy of this license, visit https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Bijlage 2. Overzichtstabel geïncludeerde studies

Studie	Titel	Leeftijdsgroep	Land
Pederson et al. (2018)	At risk for radicalization and jihadism? A population-based study of Norwegian adolescents	16-18	Noorwegen
Pauwels & de Waele (2014)	Youth Involvement in Politically Motivated Violence: Why Do Social Integration, Perceived Legitimacy, and Perceived Discrimination Matter?	Twee groepen: -18; 19-22	België
Nivette et al. (2022)	Understanding Changes in Violent Extremist Attitudes During the Transition to Early Adulthood	17-20	Zwitserland (Zürich)
Simi et al. (2016)	Narratives of Childhood Adversity and Adolescent Misconduct as Precursors to Violent Extremism: A Life-Course Criminological Approach	19-61	Verenigde Staten (V.S.)
Pfundmair et al. (2021)	Activism and radicalism in adolescence: an empirical test on age-related differences	14-19	Oostenrijk
Carlsson et al. (2020)	A life-course analysis of engagement in violent extremist groups	Leeftijd moment betrokkenheid: 16-20	Zweden
Schils & Verhage (2017)	Understanding How and Why Young People Enter Radical or Violent Extremist Groups	16-24	België
Campelo et al. (2022)	A Clinical and Psychopathological Approach to Radicalization Among Adolescents	14-20	Frankrijk
Schröder et al. (2022)	Radicalization in Adolescence: the Identification of Vulnerable Groups	9th grade (15j.)	Duitsland
Klausen et al. (2016)	The Terrorist Age-Crime Curve: An Analysis of American Islamist Terrorist Offenders and Age-Specific Propensity for Participation in Violent and Nonviolent incidents	Verschillende leeftijdsgroepen, jongste groep: 16-18	V.S.
Klausen et al. (2020)	Radicalization Trajectories: An Evidence-Based Computational Approach to Dynamic Risk Assessment of "Homegrown" Jihadists	2/3de 19-29 eerste tekenen van extremisme; daling terrorisme: ca. 33 jaar	V.S.
Sela-Shayovitz et al. (2023)	Act of Age: Minor Lone-Actor Terrorists and Their Attacks	Minderjarigen *M* = 15,6 y.o. ; Volwassenen *M*= 25,6	Israël
Frissen (2020)	Internet, the great radicalizer? Exploring relationships between seeking for online extremist materials and cognitive radicalization in young adults	15-25 (*M*=17,14)	Nederland
Cheung (2023)	Radicalism and Life Meaningfulness Among Hong Kong Youth	19-28 (*M*=23)	China (Hong Kong)
Pauwels et al. (2020)	Individual differences in political aggression: The role of social integration, perceived grievances and low self-control	16-24	België

Pauwels & Heylen (2021)	Perceived Group Threat, Perceived Injustice, and Self-Reported Right-Wing Violence: An Integrative Approach to the Explanation Right-Wing Violence	18-25	België
Nivette et al. (2017)	Developmental Predictors of Violent Extremist Attitudes: A Test of General Strain Theory	7-17	Zweden
Miconi et al. (2021)	Are there Local Differences in Support for Violent Radicalization? A Study on College Students in the Province of Quebec, Canada	16-21	Canada (Quebec)
Miconi et al. (2020)	Sympathy for Violent Radicalization Among College Students in Quebec (Canada): The Protective Role of a Positive Future Orientation	16-22	Canada (Quebec)
Miconi et al. (2024)	Multiple Group Identities and Support for Violent Radicalization Among College and University Students: Challenge or Opportunity?	Studenten (*M* = 22.8); 92% < 35	Canada
Rousseau et al. (2020)	A Repeated Cross-Sectional Study of Sympathy for Violent Radicalization in Canadian College Students	College studenten in vier groepen: 16-18; 19- 21; 22-24; 25 +	Canada
Iqbal et al. (2024)	The Relationship between Existential Anxiety, Political Efficacy, Extrinsic Religiosity and Support for Violent Extremism in Indonesia	18-24 (*M* = 21.47)	Indonesië
Ahearn et al. (2021)	What factors are truly associated with risk for radicalisation? A secondary data analysis within a UK sample	18-45	V.K.
Duits et al. (2022)	Psychopathology of Young Terrorist Offenders, and the Interaction With Ideology and Grievances	Twee groepen: 15-21 jaar tijd van terrorisme daad (*M* = 19) en 22-60 jaar (*M* = 29)	EDT (Nederland, Duitsland, België, Zweden, Oostenrijk)
Kaczkowski et al. (2022)	Impact of Perceived Peer Attitudes and Social Network Diversity on Violent Extremist Intentions	18-29	Georgië
Boateng et al. (2025)	Factors that Impact Attitudes Toward Terrorist Violence in Iraq	Universiteitsstudenten	Irak
Logan et al. (2024)	Adverse Childhood Experiences (ACE), Adolescent Misconduct, and Violent Extremism: A Comparison of Former Left-Wing and Right-Wing Extremists	Left-wing : *M* = 46; Right-wing : *M* = 43	V.S.
Windisch et al. (2022)	Measuring the Extent and Nature of Adverse Childhood Experiences (ACE) among Former White Supremacists	19-61 y.o. (*M* = 41.5)	Noord-Amerika
Vicente (2023)	Social Ties and Jihadist Participation: A Mixed-Methods Approach to the Differential Recruitment of Radicalized Youth in Spain	vnl. -18-jarigen	Spanje
Bubolz & Simi (2015)	Leaving the World of Hate: Life-Course Transitions and Self-Change	19+ (ook ouderen 46+)	V.S.
Lucak et al. (2025)	Social Learning Theory and Racial Extremist Ideologies: Differing Learning Processes for Youth/Young Adults Compared to Older Adults	Gebruikmaken van PIRUS data	V.S.

Harpviken (2020)	Psychological Vulnerabilities and Extremism Among Western Youth: A Literature Review	SLR: Adolescenten met leeftijden in individuele studies tussen 12 en 21 jaar	Westen (Noord-Amerika, Australië, Europa)
DeMichele et al. (2025)	Becoming an Ex-Extremist: Stopping the Hate and Embracing a New Identity	Verschillende leeftijdsgroepen	V.S.
Robert & Kaya (2024)	Political drivers of Muslim youth radicalisation in France: religious radicalism as a response to nativism	18-30	Frankrijk
Grimbergen & Fasaert (2022)	Occurrence of Psychiatric Disorders, Self-Sufficiency Problems and Adverse Childhood Experiences in a Population Suspected of Violent Extremism	19-39 (*M* = 27.6)	Nederland
Oppetit et al. (2019)	Do Radicalized Minors Have Different Social and Psychological Profiles From Radicalized Adults?	Adolescenten *M*= 15.82 jaar; Jongvolwassenen *M*= 23.32	Frankrijk
Hwang & Schulze (2018)	Why They Join: Pathways into Indonesian Jihadist Organizations	Vnl. jongeren (case studies)	Indonesië
Mierina & Koroleva (2015)	Support for far right ideology and anti-migrant attitudes among youth in Europe: A comparative analysis	Review: 16-25	Europese landen
Bronsard et al. (2022)	Adolescents Engaged in Radicalisation and Terrorism: A Dimensional and Categorical Assessment	*M* =17	Frankrijk
Ramasamy (2023)	Youth radicalization and violent extremism: a study of pathways in the post-war context of Sri Lanka	15-29	Sri Lanka
Scull et al. (2020)	Why People Join Terrorist Groups in Kuwait: A Qualitative Examination	27-50 (*M*=38)	Kuweit
Rolling et al. (2022)	Violent Radicalization and Post-traumatic Dissociation: Clinical Case of a Young Adolescent Girl Radicalized	Case study :17 jaar	Frankrijk
Rostami et al. (2025)	Perspectives on Violent Extremism: Insights from Swedish Population Registers in a Global Comparison	Far-right *M*=30.6/ Far-left *M*= 28.5 / Islamitische extremisten *M*= 32.7	Zweden
Sieckelinck et al. (2019)	Transitional Journeys Into and Out of Extremism. A Biographical Approach	Jongeren (verder geen leeftijden gespecificeerd)	Nederland/ Denemarken
Walter et al. (2021)	Characteristics of autism spectrum disorder and susceptibility to radicalisation among young people: a qualitative study	14-19	Engeland
Thijs et al. (2025)	From Extreme Ideas to Violent and Nonviolent Outcomes: An In-Depth Analysis of Probation Files on Terrorist Suspects in the Netherlands	16-55; *M* leeftijd start terroristische activiteiten*:* 29.1	Nederland
Morgades-Bamba et al. (2020)	Exploring the Radicalization Process in Young Women	18-29	Frankrijk

Campion & Colvin (2025)	Community, More than Conviction: Understanding Radicalisation Factors for Young People in Australia	13-27 (*M*= 20)	Australië
Alonso & Delgado (2023)	The Radicalization of Young Jihadi Convicted of Membership of Terrorist Organization in Spain: Analyzing the Pieces of the Puzzle	14-18	Spanje
Kasinathan & Parsons (2025)	Radicalisation in adolescents: mental health considerations for violent extremism.	Adolescenten, focus op -18-jarigen	Australasia
Campelo et al. (2018)	Who are the European youths willing to engage in radicalisation? A multidisciplinary review of their psychological and social profiles	SLR, *M* =35.4	Frankrijk (Europese landen)
Wolfowicz et al. (2020)	A field-wide systematic review and meta-analysis of putative risk and protective factors for radicalization outcomes	SLR/MA: 15-49	Israël
Ohls et al. (2024)	A systematic review of the risk and protective factors for processes associated with Islamist radicalization and extremism	SLR, *M* =26.5 y.o.	Duitsland
Lösel et al. (2018)	Protective factors against extremism and violent radicalization: A systematic review of research	SLR, leeftijden 12-45 (protectieve factoren)	Duitsland
Echelmeyer et al. (2023)	The putative effect of identity on extremist radicalization: A systematic review of quantitative studies	SLR, 15-46	Nederland
Cachalia et al. (2016)	The dynamics of youth radicalisation in Africa-reviewing the current evidence	Review: 15-24	Afrika
Loza (2007)	The psychology of extremism and terrorism: A Middle-Eastern perspective	Review : 17-26	Midden-Oosten
Williamson et al. (2022)	The relationship between of moral injury and radicalisation: A systematic review	Ouder dan 18	V.K.
Lyons-Padilla et al. (2015)	Belonging nowhere: marginalization and radicalization risk among Muslim Immigrants	18-35	V.S.
Feddes et al. (2015)	Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity	14-23	Nederland
Hogg (2014)	From Uncertainty to extremism: social categorization and identity processes	jongvolwassenheid	V.S.
Amjad & Wood (2009)	Identifying and changing normative beliefs about aggression which lead young Muslim adults to join extremist anti-semitic groups in Pakistan	16-21 (study 1) en 21-29 (study 2)	Pakistan
Renstrom et al. (2020)	Exploring a pathway to radicalization: the effects of social exclusion and rejection sesitivity	Verschillende steek-proeven : 24-37	Zweden
Pauwels & Svensson (2017)	How robust is the moderating effect of extremist beliefs on the relationship between self-control and violent extremism?	16-24	België
Doosje et al. (2013)	Determinants of radicalization in Islamic youth in the Netherlands: Personal Uncertainty, Perceived Injustice, and Perceived Group Threat	12-21 (*M*=17.27)	Nederland
Doosje et al. (2014)	My in-group is superior: Susceptibility for Radical Right-wing Attitudes and Behaviors in Dutch Youth	12-21 (*M*=16.64)	Nederland
Pauwels & Heylen (2020)	Perceived group threat, perceived injustice, and self-reported right wing violence: an integrative approach to the explanation right-wing violence	18-25	België

Simi et al. (2013)	Military experiences, identity discrepancies, and far-right terrorism	Volwassenheid (na militaire betrokkenheid)	V.S.
Emmelkamp et al. (2020)	Risk factors for (violent)radicalization in juveniles: a multi-level analysis	review: -25-jarigen	Nederland
Smith & Sullivan (2022)	Exiting far-right extremism: a case-study in applying developmental core need framework	Case study (de)radicaliseringstraject (start vroege-adolescentie, 11 jaar)	V.K.
Kenyon & Simpson (2024)	Developmental milestones and terrorism: age-linked variations in risk assessment	Drie groepen: -20; 21–25; 26+	V.K.
Bliesener et al. (2021)	Pathways to radicalization in adolescence: the development of ideological beliefs, acceptance of violence and extremist behavior	9th grade : meestal 15 jaar oud	Duitsland
Rousseau et al. (2021)	Collective identity, social adversity and college student sympathy for violent radicalization	College studenten (16 - 25+)	Canada (Quebec)
Isenhardt et al. (2021)	Identity diffusion and extremist attitudes in adolescence	17-18	Roemenië
Lasmawati et al. (2021)	Adolescent, radicalism, and terrorism in Indonesia	Focus vroege-adolescentie	Indonesië
Gaudette at al. (2023)	Disengaged but still radical? Pathways Out of Violent Right-Wing Extremism	27-44 (*M*=38)	V.S.
Raets (2024)	Radical redemption: reading narratives of violent extremist disengagement through a criminological lens	Verschillende leeftijden	België
Shanaah (2023)	Anti-muslim discrimination and support for violent extremism	Verschillende leeftijden	V.K.
Harris-Hogan & Barrelle (2020)	Young Blood: Understanding the Emergence of a New Cohort of Australian Jihadists	Longitudinaal onderzoek: eerste en tweede golf Jihadisten (*M*=28.2) en derde golf (*M*=23.4)	Australië
Haghish et al. (2023)	Mental health, well-being, and adolescent extremism	13-18 (*M* = 15.28)	Noorwegen
Vergani et al. (2018)	The three P's of radicalization: Push, Pull and Personal. A systematic scoping review of the Scientific Evidence about radicalization into Violent Extremism	Systematische scoping review: diverse leeftijden	Australië
Bhui et al. (2014)	Might depression, psychosocial adversity, and limited social assets explain vulnerability to and resistance against violent radicalisation?	18-45	V.K.
Bhui et al. (2016)	Pathways to sympathies for violent protest and terrorism	18-45	V.K.
den Elzen et al. (2025)	Understanding Violent Radicalization and Conspiracy Belief in Dutch Youth Aged 16–25: A Latent Profile Analysis	16-25	Nederland
Harris-Hogan et al. (2019)	The role of schools and education in countering violent extremism (CVE): applying lessons from Western countries to Australian CVE policy	Diverse leeftijden, focus op jongeren	Australië
Thijssen et al. (2024)	A Systematic Review of Risk and Protective Factors among Female Violent Extremists	SLR, diverse leeftijden	Nederland

Asif (2025)	Sport for preventing Violent Extremism: A systematic Scoping Review	focus op jongeren	Canada (Quebec)
Marchment et al. (2025)	Adverse Childhood Experiences and Susceptibility to Violent Extremism	18-87	V.K.
Rose & Vale (2023)	Childhood Innocence? Mapping trends in teenage terrorism offenders (rapport)	13-18	V.K.
Thijssen et al. (2023)	Radicalization processes and transitional phases in female and male detainees residing in Dutch terrorism wings.	23-46	Nederland
RAN (2021)	The gamification of violent extremism & lessons for P/CVE.	Focus jongeren	Luxemburg
Schlegel & Kowert (2024)	Gaming and extremism: The radicalization of digital playgrounds	Focus jongeren	V.K.
Van Wieringen et al. (2025)	Inheriting Hatred? A Systematic Review of the Intergenerational Transmission of Extremist Ideologies	SLR: Diverse leeftijden	Nederland

Bijlage 3. Analysevariabelen EDT en PIRUS

Tabel 1.

De domeinen uit het codeboek van de European Database of Terrorist Offenders.

1	Dossierinformatie
2	Demografische gegevens
3	Delict gegevens
4	Criminele historie
5	Persoonlijke historie
6	Persoonlijkheidstrekken en -stoornissen
7	Symptomen van psychische stoornissen en psychische stoornissen
8	Voorafgaand aan delict: incidenten
9	Voorafgaand aan delict: persoonlijke acties
10	Preoccupatie met wapens en geweld
11	Radicalisering/ideologie
12	Opvattingen en attitudes
13	Sociale context en intentie
14	Geschiedenis, handelingen en capaciteit
15	Toewijding en motivatie
16	Beschermend en risk-mitigerend

Noot. Overgenomen uit het Codebook European Database of Terrorist Offenders (EDT), door NIFP, 2024, p.6 (niet openbaar beschikbaar).

Tabel 2.

Analysevariabelen (risicofactoren) in de HOMALS-analyse op de EDT.

CH0	Bekend bij justitie
CH1	Eerder veroordeling

HAC2	Familie/vrienden betrokken bij extremisme/terrorisme
SCI3	Persoonlijk contact met gewelddadige extremisten
SCI3c	Lid van extremistische of terroristische organisatie
CM1	Gemotiveerd vanuit een religieuze verplichting of glorificatie
BA1	Ondersteunen een ideologie die het gebruik van geweld rechtvaardigt
SCI1	Zoeker of gebruiker van gewelddadige extremistische materialen
PS_PT_Symp_aanw	Persoonlijkheidstrekken en/of symptomen van een psychiatrische stoornis aanwezig
PS_symp_aanw	Symptomen van een psychiatrische stoornis
PS_aanw	Psychiatrische stoornis aanwezig
PS_PT_aanw	Persoonlijkheids- of psychiatrische stoornis aanwezig
PH1	Slachtoffer van geweld in gezinssituatie
PH8	Problematische opvoeding in gezinssituatie
SCI6	Heeft deelgenomen aan de planning/voorbereiding van een daad van gewelddadig extremisme of terrorisme
HAC6	Organisatorische vaardigheden en/of toegang tot bronnen

Tabel 3.

Analysevariabelen (risicofactoren) PIRUS

Radical_Friend	Nauwe vriend van de persoon die betrokken is bij radicale activiteiten.
Radical_Family	Familielid van de persoon die betrokken is bij radicale activiteiten.
Radical_Significant other	Significante andere van de persoon die betrokken is bij radicale activiteiten.
Trauma	Blootstelling aan een traumatische gebeurtenis vóór radicalisering (bijv. gebeurtenissen met daadwerkelijke of dreigende dood of ernstig letsel, of bedreiging van de fysieke integriteit van anderen, die angst, hulpeloosheid of afschuw veroorzaken)
Angry_US	Signalen dat het individu boos was op de Amerikaanse samenleving of de morele geldigheid van het Amerikaanse waardensysteem niet

	accepteerde (bijv. publieke uitspraken tegen specifiek beleid (zoals late abortus), het verbranden of ontheiligen van symbolische objecten (zoals een Amerikaanse vlag of bijbel), of het plaatsen van opruiende anti-Amerikaanse berichten op online fora)
Group_Grievances	Het individu geeft aan zich te identificeren met of zich verbonden te voelen met een specifieke groep die als bedreigd werd beschouwd (werkelijk of ingebeeld) of die onrecht is aangedaan
Internet_Radicalization	Rol van het internet in de radicalisering van het individu
Media_Radicalization	Rol van media naast het internet (boeken, films, televisieshows, radio) in de radicalisering van het individu
Social_Media	Rol van online sociale media in de radicalisering en/of mobilisatie van het individu
Social_Media_Frequency	Rol van online sociale media in de radicalisering en/of mobilisatie van het individu, en de frequentie van betrokkenheid bij dergelijke activiteiten
Prison_Radicalize	Invloed van detentie (gevangenis) op de radicalisering van het individu
Radical_Behaviors	Mate van radicalisering in het gedrag van het individu
Radical_Beliefs	Mate van radicalisering in de overtuigingen van het individu
Group_Membership	Het individu maakt deel uit van een (in)formele extremistische organisatie en/of een legale politieke beweging of activistische groep
Actively_Recruited	Het individu wordt actief gerekruteerd door een extremistische beweging
Recruiter	Het individu wordt actief gerekruteerd door een familielid, vriend, kennis of lid van een terroristische of gewelddadige extremistische groep
Actively_Connect	Het individu heeft zelf actief contact gezocht met een extremistische groep om lid te worden
Role_Group	De rol van het individu binnen de groep op het moment van publieke bekendheid
Lone_Offender	Het individu pleegde extremistische misdrijven alleen en stond niet bekend om communicatie met andere Amerikaanse extremistische daders voorafgaand aan de feiten
Abuse_Child	Verbale of fysieke mishandeling van het individu als kind
Psychological	Het individu heeft een voorgeschiedenis van psychische aandoeningen

Alcohol_Drug	Het individu heeft een voorgeschiedenis van alcohol- of drugsgebruik/misbruik
Previous_Criminal_Activity	Het individu heeft een voorgeschiedenis van niet-ideologisch gemotiveerde criminaliteit vóór radicalisering
Gang	Het individu was vóór het eerste extremistische feit betrokken bij een niet-ideologische straatbende of georganiseerde criminele groep
Military	Het individu diende in het Amerikaanse leger
Military_Status_Arrest	Het individu diende in het Amerikaanse leger ten tijde van het incident/de arrestatie
Foreign_Military	Het individu diende in een buitenlands leger

Bijlage 4. Beschrijvende statistieken EDT en PIRUS

Tabel 1.

Frequentietabel van de demografische gegevens van de EDT-onderzoeksgroep uitgezet naar de leeftijdsgroepen.

Demo-grafische kenmerken	Categorie	t/m 18	19-25	26-35	36+	Totaal
Gender	**Man**	15 (75.0%)	90 (75.0%)	86 (92.5%)	37 (90.2%)	228 (83.2%)
	Vrouw	5 (25.0%)	30 (25.0%)	7 (7.5%)	4 (9.8%)	46 (16.8%)
Migratie-achtergrond	**Geen eerste, tweede of derde generatie migrant**	9 (47.4%)	22 (19.1%)	19 (22.4%)	18 (45.0%)	68 (26.3%)
	Eerste generatie migrant	2 (10.5%)	38 (33.0%)	42 (49.4%)	14 (35.0%)	96 (37.1%)
	Tweede generatie migrant	7 (36.8%)	53 (46.1%)	24 (28.2%)	8 (20.0%)	92 (35.5%)
	Derde generatie migrant	1 (5.3%)	2 (1.7%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	3 (1.2%)
Intelligentie	**Laag**	2 (14.3%)	10 (23.3%)	7 (18.9%)	5 (33.3%)	24 (22.0%)
	Beneden gemiddeld	10 (71.4%)	8 (18.6%)	12 (32.4%)	7 (46.7%)	37 (33.9%)
	Gemiddeld	1 (7.1%)	22 (51.2%)	16 (43.2%)	3 (20.0%)	42 (38.5%)
	Boven gemiddeld	1 (7.1%)	2 (4.7%)	2 (5.4%)	0 (0.0%)	5 (4.6%)
	Hoog	0 (0.0%)	1 (2.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	1 (0.9%)

Hoogst gevolgde opleidings-niveau	**Lager onderwijs**	0 (0.0%)	1 (1.0%)	3 (3.9%)	0 (0.0%)	4 (1.7%)
	Lager secundair onderwijs	11 (55.0%)	1 (18.4%)	27 (35.1%)	14 (46.7%)	71 (30.9%)
	Hoger secundair onderwijs	8 (40.0%)	58 (56.3%)	29 (37.7%)	13 (43.3%)	108 (47.0%)
	Hoger onderwijs	1 (5.0%)	25 (24.3%)	18 (23.4%)	3 (10.0%)	47 (20.4%)

Noot. Percentages zijn berekend binnen de leeftijdsgroepen op basis van geldige gevallen.

Noot. Missende waarden zijn niet meegenomen in de berekening van de percentages. Het aantal missende waarden per variabelen was als volgt: gender (*n*=9), migratieachtergrond (*n*=24), intelligentie (*n*=174) en hoogst gevolgde opleidingsniveau (*n*=53).

Tabel 2.

Frequentietabel van de demografische gegevens van de PIRUS-onderzoeksgroep uitgezet naar de leeftijdsgroepen.

Demografisch kenmerken	**Categorie**	**t/m 18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Totaal**
Gender	**Man**	114 (96.6%)	795 (91.3%)	850 (88.6%)	685 (87.2%)	487 (84.8%)	2931 (88.6%)
	Vrouw	4 (3.4%)	76 (8.7%)	109 (11.4%)	101 (12.5%)	87 (15.2%)	377 (11.4%)
Migratie-achtergrond	**Geen eerste of tweede generatie migrant**	93 (83.8%)	664 (80.3%)	796 (85.9%)	693 (90.6%)	530 (94.3%)	2776 (87.0%)
	Eerste generatie migrant	8 (7.2%)	106 (12.8%)	110 (11.9%)	55 (7.2%)	27 (4.8%)	306 (9.6%)
	Tweede generatie migrant	10 (9.0%)	57 (6.9%)	21 (2.3%)	17 (2.2%)	5 (0.9%)	110 (3.4%)

Hoogst gevolgde opleiding (afgerond of niet afgerond)	**Geen secundair onderwijs**	0 (0.0%)	3 (0.5%)	5 (1.0%)	4 (1.2%)	2 (0.8%)	14 (0.8%)
	Secundair onderwijs	81 (85.3%)	272 (48.6%)	160 (32.6%)	113 (34.6%)	71 (27.7%	697 (40.4%)
	Hoge school	14 (14.8%)	156 (45.7%)	265 (54.1%)	138 (42.5%)	123 (48.1%)	796 (46.1%)
	Beroeps-opleiding	0 (0.0%)	18 (3.2%)	13 (2.6%)	16 (4.9%)	13 (5.1%)	60 (3.5%)
	Master-diploma	0 (0.0%)	6 (1.0%)	31 (6.3%)	33 (10.1)	19 (7.4%)	89 (5.1%)
	Doctoraat	0 (0.0%)	5 (0.9%)	16 (3.2%)	22 (6.7%)	28(10.9 %)	71 (4.1%)

Noot. Missende waarden zijn niet meegenomen in de berekening van de percentages. Het aantal missende waarden per variabelen was als volgt: gender (*n*=69), migratieachtergrond (*n*=185), werkstatus (*n*=1393) en hoogst gevolgde opleidingsniveau (*n*=1650).

Bijlage 5. Statistische resultaten EDT-analyses

Tabel 1.

Verschillen in criminele historie tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Bekend bij justitie: %Ja.	36.8%	47.9%	70.1%	80.0%	21.63 (3)	<.001***	1.57 (.579-4.28)	4.02** (1.42-11.37)	6.86** (2.04-23.04)
Eerdere veroordeling(en): %Ja.	21.1%	42.2%	66.3%	77.5%	28.88 (3)	<.001***	2.74 (.86 – 8.77)	7.37** (2.42 – 24.23)	12.92*** (3.42 – 48.81)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 2.

Verschillen in persoonlijkheidskenmerken tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Vatbaarheid voor beïnvloeding of controle: %Ja[b]	100.0%	91.4%	93.0%	59.1%	15.18	<.001***	.08	.10	.01
Beïnvloedt. leidt of controleert anderen: %Ja	72.7%	43.1%	52.0%	25.0%	9.03 (3)	.027*	.28 (.07-1.17)	.41 (.10-1.71)	.13* (.03-.61)
Uitgedrukte gevoelens van woede: %Ja	58.3%	43.4%	41.5%	65.5%	5.18 (3)	.159	.55 (.15-1.95)	.51 (.14-1.87)	1.36 (.34-5.39)

Slechte regulering van agressie/agressief gedrag: %Ja	41.7%	35.9%	33.3%	46.4%	1.46 (3)	.691	.79 (.22-2.76)	.70 (.19-2.56)	1.21 (.31-4.76)
Problemen met relaties: %Ja	63.6%	64.5%	46.5%	57.7%	3.55 (3)	.313	1.04 (.27-3.94)	.50 (.13-1.95)	.78 (.18-3.37)
Persoonlijkheids-trekken en/of symptomen van psychiatrische stoornis aanwezig: %Ja	65.0%	62.0%	58.1%	82.9%	8.02 (3)	.046*	.88 (.33-2.36)	.75 (.27-2.04)	2.62 (.77-8.92)
Persoonlijkheids-trekken aanwezig: %Ja	60.0%	55.4%	53.8%	70.7%	3.74 (3)	.291	.83 (.32-2.17)	.78 (.29-2.07)	1.61 (.53-4.93)
Persoonlijkheidsstoornis aanwezig: %Ja[b]	0.0%	9.1%	9.7%	19.5%	5.66[a]	.110	20.26	21.75	49.19
Symptomen psychiatrische stoornis: %Ja	55.0%	44.6%	39.8%	65.9%	8.58 (3)	.035*	.66 (.26-1.71)	.54 (.20-1.43)	1.58 (.53-4.70)
Psychiatrische stoornis aanwezig: %Ja	45.0%	31.4%	35.5%	58.5%	10.25 (3)	.017*	.56 (.21-1.46)	.67 (.25-1.79)	1.73 (.59-5.07)
Persoonlijkheids- of psychiatrische stoornis aanwezig: %Ja	45.0%	36.4%	38.7%	65.9%	11.62 (3)	.009**	.70 (.27-1.82)	.77 (.29-2.05)	2.36 (.79-7.03)
Symptomen van een stoornis in middelengebruik: %Ja[b]	0.0%	19.4%	32.8%	53.5%	18.39 (3)	<.001***	36.56	73.76	172.40

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Voor dit item Odds ratio handmatig berekend vanwege nulwaarden in één of meer cellen.

Tabel 3.

Verschillen in kritische levensgebeurtenissen jaar voorafgaand aan deelname terroristisch misdrijf tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Negatief verlies voorafgaand aan het terroristisch misdrijf: %Ja	29.4%	35.4%	45.9%	37.5%	2.33 (3)	.508	1.32 (.42-4.12)	2.04 (.64-6.49)	1.44 (.41-5.10)
Tegenslag op werk/school: %Ja	69.2%	37.5%	29.8%	30.0%	7.28 (3)	.063	.27* (.07-.96)	.19 (.05-.72)	.19 (.04-.87)
Financiële problemen voorafgaand aan delict: %Ja	15.4%	43.1%	37.9%	61.3%	8.89 (3)	.031*	4.16 (.86-20.13)	3.36 (.68-16.60)	8.71* (1.64-46.31)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 4.

Verschillen in persoonlijke historie tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Blootstelling aan politiek geweld of militante ideologieën die	12.5%	15.4%	24.6%	13.3%	3.02 (3)	.389	1.27 (.26-6.22)	2.28 (.47-11.22)	1.08 (.18-6.63)

geweld goedkeuren: %Ja									
Slachtoffer van geweld in de gezinssituatie: %Ja	37.5%	42.5%	26.2%	58.6%	9.66 (3)	.022*	1.23 (.41-3.70)	.59 (.19-1.87)	2.36 (.67-8.27)
Slachtoffer van geweld buiten de gezinssituatie: %Ja	38.5%	39.7%	44.8%	36.4%	.63 (3)	.889	1.06 (.32-3.52)	1.30 (.38-4.45)	.91 (.22-3.77)
Problematische opvoeding in gezinssituatie: %Ja	50.5%	45.6%	32.3%	67.9%	10.32 (3)	.016*	.84 (.29-2.43)	.48 (.16-1.45)	2.11 (.60-7.45)
Vroegere gedragsproblemen op school: %Ja	70.6%	58.5%	61.8%	65.2%	1.03 (3)	.793	.59 (.19-1.83)	.68 (.21-2.19)	.78 (.20-3.02)
Vroegere presteerproblemen op school: %Ja	66.7%	62.8%	66.2%	65.4%	.97 (3)	.973	.84 (.27-2.69)	.98 (.30-3.21)	.94 (.25-3.62)
Gedrags- en/of presteerproblemen op werk: %Ja	50.0%	43.9%	41.4%	60.7%	3.12[a]	.377	.78 (.15-4.21)	.71 (.13-3.80)	1.55 (.26-9.08)

Significantieniveaus: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Tabel 5.

Verschillen in sociaal netwerk tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Familie/vrienden betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	11.8%	49.0%	60.8%	20.7%	22.35 (3)	<.001***	7.19* (1.56-33.18)	11.64** (2.48-54.69)	1.96 (.35-11.01)
Persoonlijk contact met gewelddadige extremisten: %Ja	85.0%	91.8%	86.7%	40.0%	50.96 (3)	<.001***	1.98 (.49-8.06)	1.16 (.29-4.60)	.12** (.03-.48)
Lid van extremistische of terroristische organisatie: %Ja	44.4%	74.8%	68.8%	22.9%	33.98 (3)	<.001***	3.70* (1.32-10.38)	2.75 (.97-7.80)	.37 (.11-1.25)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 6.

Verschillen in waargenomen discriminatie en ongelijkheid tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	≤18	19-25	26-35	36+	Chi-kwadraat χ^2 (df)	*p*-waarde chi-kwadraat	OR 19-25 (95% CI)	OR 26-35 (95% CI)	OR 36+ (95% CI)
Negatieve ervaringen met autoriteiten: %Ja	38.5%	44.1%	57.4%	69.0%	6.55 (3)	.088	1.26 (.38-4.26)	2.16 (.61-7.60)	3.56 (.91-13.94)
Ervaring van miskenning: %Ja	33.3%	39.1%	48.4%	27.8%	2.21 (3)	.538	1.29 (.29-5.80)	1.88 (.40-8.88)	.77 (.14-4.33)
Ervaren discriminatie: %Ja	69.2%	60.9%	57.1%	57.9%	.69 (3)	.876	.69 (.19-2.50)	.59 (.16-2.19)	.61 (.14-2.71)

Ervaren grieven door onrecht: %Ja	55.6%	75.9%	73.8%	79.4%	3.86 (3)	.279	2.51 (.88-7.20)	2.25 (.76-6.70)	3.09 (.89-10.74)
Geuite woede. morele verontwaardiging en haat als reactie op waargenomen onrecht: %Ja	42.9%	60.0%	61.5%	72.4%	3.57 (3)	.312	2.00 (.63-6.39)	2.13 (.65-7.06)	3.50 (.92-13.31)
Geuite gevoelens van wantrouwen en/of paranoïde gevoelens: %Ja	40.0%	41.4%	30.4%	66.7%	9.94 (3)	.019*	1.06 (.33-3.37)	.66 (.20-2.20)	3.00 (.83-10.81)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 7.

Verschillen in preoccupatie met wapens. geweld en militaire aspecten tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Preoccupatie met wapens. geweld en militaire aspecten jaar voor delict: %Ja	16.7%	13.7%	18.4%	17.9%	.78[a]	.891	.79 (.19-3.24)	1.13 (.27-4.73)	1.09 (.23-5.24)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Tabel 8.

Verschillen in motivaties voor (gewelddadig) extremisme en terrorisme tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Gemotiveerd vanuit een religieuze verplichting of glorificatie: %Ja	50.0%	72.5%	63.1%	18.8%	29.41 (3)	<.001***	2.64 (.94-7.41)	1.71 (.60-4.89)	.23* (.06-.83)
Gemotiveerd vanuit crimineel opportunisme: %Ja	8.3%	13.2%	15.3%	6.9%	1.20[a]	.768	1.67 (.19-14.34)	1.98 (.23-17.28)	.82 (.07-9.93)
Gemotiveerd vanuit het belang om bij een groep te horen: %Ja	84.6%	65.8%	64.7%	19.4%	25.69 (3)	<.001***	.35 (.07-1.70)	.33 (.07-1.67)	.04*** (.01-.25)
Gemotiveerd door morele waarden of morele superioriteit: %Ja	20.0%	31.1%	34.1%	22.6%	1.68 (3)	.646	1.80 (.36-9.17)	2.07 (.39-10.99)	1.17 (.20-6.81)
Gemotiveerd door spanning en avontuur: %Ja	64.3%	41.5%	42.9%	25.0%	6.17 (3)	.104	.40 (.12-1.31)	.42 (.12-1.46)	.19* (.05-.74)
Gedwongen deelname: %Ja[b]	0.0%	3.2%	1.5%	0.0%	1.110[a]	.761	5.82	2.89	0.05
Gemotiveerd door statusverwerving: %Ja	58.3%	34.3%	31.0%	25.8%	4.29 (3)	.234	.37 (.11-1.31)	.32 (.09-1.20)	.25 (.06-1.01)

Gemotiveerd door de zoektocht naar betekenis of zingeving in het leven: %Ja	66.7%	66.2%	61.1%	22.6%	17.82 (3)	<.001***	.98 (.30-3.21)	.79 (.22-2.79)	.15** (.04-.57)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Voor dit item Odds ratio handmatig berekend vanwege nulwaarden in één of meer cellen.

Tabel 9.

Verschillen in ideologie en overtuiging tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Gebrek aan empathie voor mensen buiten de eigen groep: %Ja	52.9%	53.8%	63.3%	39.1%	3.74 (3)	.291	1.04 (.36-2.97)	1.53 (.50-4.67)	.57 (.16-2.03)
Ondersteunen een ideologie die het gebruik van geweld rechtvaardigt: %Ja	78.9%	87.0%	84.2%	53.1%	19.36 (3)	<.001***	1.78 (.52-6.08)	1.42 (.40-5.03)	.30 (.08-1.11)
Verwerping democratische waarden. normen of wetten van de	53.3%	60.2%	61.5%	35.5%	6.82 (3)	.078	1.32 (.44-3.96)	1.40 (.45-4.34)	.48 (.14-1.69)

samenleving waarin hij/zij leeft: %Ja									
Vijandigheid tegenover nationale identiteit: %Ja	35.5%	48.0%	45.5%	18.5%	7.81 (3)	.050	1.69 (.57-5.05)	1.53 (.50-4.72)	.42 (.10-1.67)
Bereidheid om te sterven voor een doel of overtuiging: %Ja	50.0%	40.3%	47.6%	27.3%	2.95 (3)	.400	.67 (.22-2.11)	.91 (.27-3.05)	.38 (.09-1.53)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 10.

Verschillen in kenmerken van radicaliseringspaden tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Radicalisering alleen gestart: %Ja	50.0%	43.7%	38.6%	66.7%	3.76 (3)	.289	.78 (.25-2.44)	.63 (.19-2.11)	2.00 (.45-8.96)
Zelfisolatie van vrienden en/of familie: %Ja	44.4%	44.9%	29.6%	32.1%	3.74 (3)	.291	1.02 (.36-2.90)	.53 (.18-1.58)	.59 (.17-2.01)
Positieve houding ouders t.o.v. radicalisering: %Ja	12.5%	4.5%	10.5%	0.0%	2.98[a]	.307	.33 (.05-2.15)	.82 (.14-5.02)	.00 (.00-)
Subject had (para)militaire. wapen-. of	25.0%	47.3%	45.3%	27.3%	6.16 (3)	.104	2.69 (.81-8.96)	2.49 (.72-8.54)	1.13 (.29-4.41)

explosieventraining: %Ja									
Deelgenomen aan ideologische training en/of blootgesteld aan extremistische leiders: %Ja	37.5%	68.4%	58.2%	16.1%	26.33 (3)	<.001***	3.61* (1.18-11.09)	2.32 (.74-7.29)	.32 (.08-1.29)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Tabel 11.

Verschillen in gebruik online domein tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Zoeker of gebruiker van gewelddadige extremistische materialen: %Ja	89.5%	88.7%	85.9%	54.8%	20.64 (3)	<.001***	.92 (.19-4.53)	.72 (.14-3.59)	.14* (.03-.73)
Ontwikkelaar, verspreider of gebruiker van gewelddadige extremistische materialen: %Ja	84.2%	69.2%	61.9%	27.6%	20.27 (3)	<.001***	.42 (.11-1.59)	.31 (.08-1.16)	.07*** (.02-.31)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 12.

Verschillen in overige kenmerken tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Het identificeren van een doelwit: %Ja	68.4%	54.0%	65.6%	68.6%	3.60 (3)	.308	.54 (.19-1.56)	.88 (.29-2.65)	1.00 (.30-3.35)
Ontmenselijking van doelwit door subject: %Ja	50.0%	28.6%	42.9%	33.3%	3.62 (3)	.305	.40 (.13-1.25)	.75 (.24-2.38)	.50 (.14-1.83)
Misdrijf genoemd jaar vóór delict: %Ja	58.3%	36.4%	45.2%	28.0%	4.02 (3)	.266	.41 (.12-1.43)	.59 (.16-2.16)	.28 (.07-1.18)
Het uitgesproken voornemen om deel te nemen aan gewelddadig extremisme of terrorisme: %Ja	61.1%	64.4%	75.8%	74.3%	3.21 (3)	.361	1.15 (.41-3.27)	1.99 (.66-6.06)	1.84 (.55-6.19)
Heeft deelgenomen aan de planning/voorbereiding van een daad van gewelddadig extremisme of terrorisme: %Ja	43.8%	69.9%	80.6%	34.4%	24.87 (3)	<.001***	2.99* (1.02-8.74)	5.34** (1.68-17.01)	.67 (.20-2.30)
Nam afscheid jaar vóór delict: %Ja	20.0%	27.0%	18.4%	14.3%	1.54[a]	.687	1.48 (.29-7.58)	.90 (.16-5.21)	.67 (.08-5.75)
Intensivering energie jaar voor delict: %Ja	84.6%	63.0%	77.1%	50.0%	6.72 (3)	.078	.31 (.06-1.54)	.61 (.12-3.36)	.18 (.03-1.02)
Doodswens genoemd jaar voor delict: %Ja	36.4%	15.2%	4.5%	11.1%	7.77[a]	.040*	.31 (.07-1.27)	.08** (.01-.54)	.22 (.04-1.22)

Leegde bankrekening jaar vóór delict: %Ja	10.0%	36.5%	29.2%	20.0%	4.41 (3)	.227	5.18 (.62-43.49)	3.71 (.43-32.06)	2.25 (.23-22.14)
Organisatorische vaardigheden en/of toegang tot bronnen: %Ja	55.6%	71.9%	80.3%	43.2%	17.40 (3)	<.001***	2.04 (.73-5.73)	3.26* (1.09-9.77)	.61 (.20-1.90)
Chronische ziekte/handicap subject: %Ja[b]	0.0%	14.3%	24.3%	24.2%	6.47 (3)	.090	23.67	45.42	45.52
Chronische ziekte/handicap in familie: %Ja	35.7%	50.9%	45.5%	34.8%	2.26 (3)	.521	1.86 (.56-6.25)	1.50 (.41-5.45)	.96 (.24-3.85)
Geestelijke ziekte/handicap in familie: %Ja	42.9%	42.9%	32.3%	37.5%	1.01 (3)	.799	1.00 (.30-3.32)	.64 (.17-2.33)	.80 (.21-3.06)
Heeft anderen gerekruteerd: %Ja	45.5%	43.1%	46.5%	25.0%	3.70 (3)	.295	.91 (.25-3.32)	1.04 (.28-3.94)	.40 (.09-1.73)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Voor dit item Odds ratio handmatig berekend vanwege nulwaarden in één of meer cellen.

Tabel 13.

Verschillen protectieve factoren tussen leeftijdsgroepen (≤18. 19–25. 26–35. 36+): kruistabel. Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**
Verandering in ideologische waarden: %Ja	41.7%	66.2%	60.5%	37.5%	6.11 (3)	.110	2.74 (.79-9.56)	2.15 (.57-8.03)	.84 (.18-3.88)

Afkeuren van geweld als middel: %Ja	66.7%	73.4%	73.2%	63.6%	.92[a]	.838	1.38 (.41-4.63)	1.36 (.38-4.89)	.88 (.17-4.47)
Verandering van het vijandsbeeld: %Ja	11.1%	43.8%	26.9%	31.3%	4.10 (3)	.256	6.22 (.70-55.77)	2.95 (.31-28.03)	3.64 (.35-37.46)
Positieve houding t.o.v. autoriteiten: %Ja	50.0%	65.5%	43.2%	42.9%	6.55 (3)	.088	1.90 (.58-6.18)	.76 (.29-2.54)	.75 (.21-2.72)
Professionele hulpverlening is aanwezig na delict: %Ja	83.3%	74.7%	71.2%	70.6%	1.27 (3)	.741	.59 (.16-2.24)	.49 (.13-1.93)	.48 (.11-2.03)
Interesse in deelname aan deradicaliserings-programma's: %Ja	91.7%	82.5%	82.9%	73.3%	1.49[a]	.699	.43 (.05-3.70)	.44 (.05-4.00)	.25 (.02-2.61)
Steun na delict vanuit gemeenschap om te stoppen met extremistisch geweld: %Ja	50.0%	38.5%	28.6%	7.7%	5.57[a]	.116	.63 (.14-2.88)	.50 (.08-2.14)	.08* (.01-.98)
Steun na delict van familie om te stoppen met extremistisch geweld: %Ja[c]	100.0%	91.3%	75.0%	65.2%	14.35[a]	.001**	0.06	0.02	0.02
Steun na delict van vrienden om te stoppen met	22.2%	25.0%	15.2%	23.5%	1.35[a]	.718	1.17 (.22-6.28)	.63 (.10-3.92)	1.08 (.16-7.42)

extremistisch geweld: %Ja									
Stabiele relatie na het delict/tijdens resocialisatie: %Ja	14.3%	14.1%	28.9%	34.5%	6.95 (3)	.073	.98 (.19-5.07)	2.44 (.48-12.44)	3.16 (.59-16.97)
Niet-gewelddadige interesses na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	57.1%	62.2%	66.7%	85.7%	4.36 (3)	.233	1.23 (.35-4.30)	1.50 (.41-5.52)	4.50 (.89-22.67)
Volgen van educatie na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	42.9%	10.8%	11.5%	2.9%	11.95[a]	.005**	.16** (.05-.59)	.17* (.05-.68)	.04** (.00-.37)
Breken met extremistisch netwerk na delict/tijdens resocialisatie: %Ja[b]	0.0%	9.5%	5.8%	2.9%	1.94	.557	14.92	9.09	4.83
Veilige hechting in kindertijd: %Ja	7.1%	0.0%	1.9%	8.6%	7.16a	.029*	.00 (.00-)	.26 (.02-4.35)	1.22 (.12-12.82)
Empathisch vermogen: %Ja[b]	0.0%	2.7%	1.9%	5.7%	1.43a	.745	4.11	3.10	9.52
Gemotiveerd voor werk na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	14.3%	24.3%	25.0%	25.7%	.81 (3)	.856	1.93 (.39-9.44)	2.00 (.40-10.14)	2.08 (.39-11.12)
Gemotiveerd voor studie na	21.4%	32.4%	9.6%	0.0%	20.45 (3)	<.001***	1.76 (.45-6.90)	.39 (.08-1.88)	.00 (.00-)

delict/tijdens resocialisatie: %Ja									
Stabiele leefsituatie na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	7.1%	13.5%	13.5%	25.7%	3.94	.266	2.03 (.24-17.27)	2.02 (.23-17.97)	4.50 (.51-39.44)
Het hebben van een stabiele baan na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	7.1%	4.1%	7.7%	11.4%	2.48[a]	.439	.55 (.05-5.70)	1.08 (.11-10.54)	1.68 (.17-16.48)
Het hebben van een stabiel inkomen na delict/tijdens resocialisatie: %Ja	14.3%	9.5%	3.8%	14.3%	3.78[a]	.241	.63 (.12-3.39)	.24 (.03-1.88)	1.00 (.17-5.88)

Significantieniveaus: * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar. omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Voor dit item Odds ratio handmatig berekend vanwege nulwaarden in één of meer cellen.

Noot c: Voor dit item is de odds ratio handmatig berekend vanwege perfecte scheiding (100%) in één of meer cellen.

Bijlage 6. Statistische resultaten PIRUS-analyses

Tabel 1.

Verschillen in criminele historie tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Niet-ideologisch gemotiveerde criminaliteit voorafgaand radicalisering: %Ja	18.3%	24.8%	44.0%	54.8%	48%	155.82 (4)	<.001***	1.47 (.88-2.56)	3.51 (2.04-6.06)	5.42 (3.13-9.38)	4.12 (2.36-7.20)
Lidmaatschap (straat)bende/ georganiseerde criminaliteit (niet-ideologisch gemotiveerd): %Ja	.08%	.06%	1.7%	.08%	.05%	8.07 (4)	.089	.68 (.08-5.85)	1.99 (.26-15.15)	.91 (.11-7.59)	.62 (.06-5.98)
Gewelddadige (ideologische gemotiveerde) acties/plots: %Ja	46.2%	63.4%	57.8%	61.3%	54.4%	26.66 (4)	<.001***	2.01 (1.46-2.78)	1.59 (1.16-2.18)	1.84 (1.34-2.54)	1.39 (.99-1.94)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 2.

Verschillen in persoonlijkheidskenmerken tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Geschiedenis van mentale gezondheidsproblemen: %Ja	22.0%	23.0%	24.0%	25.8%	23.7%	2.23 (4)	.694	1.06 (.66-1.68)	1.12 (.71-1.77)	1.23 (.76-1.96)	1.10 (.68-1.77)
Alcohol- en drugsgebruik: %Ja	7.6%	18.1%	22.8%	25.8%	20.9%	29.19 (4)	<.001***	2.68** (1.33-5.41)	3.58*** (1.79-7.19)	4.22*** (2.10-8.48)	3.20*** (1.58-6.50)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 3.

Verschillen in kritische levensgebeurtenissen tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Traumatische gebeurtenis voorafgaand terroristisch misdrijf: %Ja	17.1%	26.2%	25.2%	22.7%	23.8%	3.94 (4)	.414	1.71 (.90-3.28)	1.63 (.85-3.11)	1.42 (.74-2.74)	1.51 (.78-2.95)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 4.

Verschillen in persoonlijke historie tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Verbaal en/of fysiek misbruik kindertijd: %Ja	2.5%	6.4%	6.7%	3.6%	3.0%	19.02 (4)	<.001***	2.63 (.81-8.55)	2.74 (.85-8.87)	1.42 (.42-.4.73)	1.17 (.34-4.06)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 5.

Verschillen in sociaal netwerk tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Vriend(en) betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	75.6%	76.9%	75%	73.4%	69.3%	6.62 (4)	.157	1.08 (.64-1.82)	.97 (.57-1.64)	.89 (.52-1.52)	.73 (.42-1.26)
Familie betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	20.3%	21.1%	18.6%	22.1%	25.7%	4.83 (4)	.305	1.05 (.55-2.01)	.90 (.47-.1.72)	1.11 (.56-2.16)	1.36 (.69-2.67)
Significante andere betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	2.7%	7.7%	13.2%	25.9%	25.7%	87.85 (4)	<.001***	2.95 (.70-.12.84)	5.4* (1.30-22.56)	12.38*** (2.98-51.34)	12.26*** (2.93-51.36)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 6.

Verschillen in waargenomen discriminatie en ongelijkheid tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Afkeur overheid of leider(figuur) US: %Ja	16.5%	26.0%	29.5%	45.1%	46.5%	99.73 (4)	<.001***	1.78 (1.00-3.19)	2.12 (1.19-3.78)	4.17*** (2.34-7.41)	4.41*** (2.46-7.91)
Afkeur overheid of leider(figuur) buitenland: %Ja	8.8%	5.5%	4,6%	4.1%	3.8%	5.72 (4)	.221	.60 (.27-1.34)	.50 (.26-1.11)	.49 (.20-1.02)	.40 (.17-.96)
Afkeur/boosheid waarden Amerikaanse samenleving: %Ja	40.0%	50.2%	46.6%	54.3%	54.8%	15.95 (4)	.003**	1.51 (.97-2.37)	1.31 (.84-2.04)	1.78** (1.14-2.80)	1.82** (1.15-2.87)
Ervaren (groeps)grieven: %Ja	39.3%	41.2%	38.0%	35.7%	37.7%	4.09 (4)	.394	1.08 (.69-1.70)	.98 (.60-.1.49)	.86 (.54-1.35)	.93 (.59-1.49)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 7.

Verschillen in preoccupatie met wapens, geweld en militaire aspecten tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36+ (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Eerdere militaire ervaring Amerika[c]: %Ja	0.0%	11.3%	14.7%	18.2%	20.9%	51.90 (4)	<.001***	30.2	41.0	52.9	62.9
Amerikaans militair moment van aanslag/arrest: %Ja	0.0%	49.5%	19.1%	5.6%	0.8%	109.25 (3)	<.001***	.[b]	.24 (.14-.43)	.06 (.03-.14)	.01 (.00-.06)
Eerdere militaire ervaring buitenland[c]: %Ja	0.0%	0.0%	0.2%	0.1%	0.8%	6.54(4)	0.09[a]	.15	.66	.49	2.02

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar, omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Er zijn geen gegevens voorhanden voor de groep t.e.m. 18 jaar (*missings*), waardoor de groep 19-25 jaar automatisch als referentiegroep werd gebruikt.

Noot c: Voor dit item is de odds ratio handmatig berekend vanwege perfecte scheiding (100%) in één of meer cellen. Aangezien er 0 personen in de referentiegroep (≤18) een eerdere militaire ervaring hebben (VS of buitenland), werd de Haldane-Anscombe correctie (+0.5) toegepast om de odds te kunnen berekenen.

Tabel 8.

Verschillen in groepsfactoren tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-45 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Lidmaatschap groep: %Ja	70.3%	75.4%	73.5%	73.5%	66.8%	14.45 (4)	.007**	1.30 (.85-1.98)	1.17 (.77-1.78)	1.17 (.76-1.79)	.85*** (.55-1.31)
Actieve rekrutering: %Ja	15.0%	20.9%	12.3%	9.1%	5.6%	50.55 (4)	<.001***	1.50 (.78-2.87)	.80 (.41-1.55)	.57 (.28-1.14)	.34 (.16-.73)
Gerekruteerd betrokkene/lid terroristische /gewelddadig extremistische groep: %Ja	50.0%	41.1%	35.4%	41.9%	35.3%	1.31 (4)	.859	.67 (.21-2.32)	.55 (.16-1.89)	.72 (.19-2.75)	.55 (.12-2.46)
Gerekruteerd door familielid: %Ja	1.7%	1.8%	1.0%	0.8%	0.3%	8.65(4)	.071	1.09 (.25-4.78)	.61 (.13-2.82)	.47 (.089-2.2)	.20 (.028-1.45)
Gerekruteerd door vriend: %Ja	2.5%	2.6%	1.3%	0,8%	1.0%	12.53 (4)	.014*	1.04 (.31-3.52)	.49 (.14-1.75)	.30 (.07-1.20)	.41 (.10-1.60)
Gerekruteerd door ander persoon: %Ja	0.8%	2.0%	2.1%	0.8%	0.5%	10.78 (4)	.029*	2.33 (.31-17.66)	2.49 (.33-18.74)	.90 (.11-7.54)	.62 (.06-5.96)

Actief zelf toenadering gezocht extremistische groep: %Ja	38.4%	37.8%	33.0%	27.1%	21.3%	27.56 (4)	<.001***	.98 (.59-1.63)	.79 (.48-1.32)	.60 (.35-1.01)	.43** (.25-.75)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 9.

Verschillen in ideologie en overtuiging tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Islam/Jihadisme: %Ja	31.4%	27.2%	21.8%	10.8%	4.2%	176.19 (4)	<.001***	.82 (.54-1.24)	.61* (.40-.93)	.27*** (.17-.42)	.10*** (.05-.17)
Rechts-extremisme: %Ja	46.6%	48.0%	53.2%	69.6%	76.3%	172.41 (4)	<.001***	1.06 (.72-1.55)	1.30 (.89-.1.91)	2.62*** (1.77-3.88)	3.69*** (2.45-5.56)
Links-extremisme: %Ja	16.1%	17.6%	14.9%	7.4%	5.1%	76.35 (4)	<.001***	1.11 (.66-1.87)	.91 (.54-1.54)	.42** (.24-.73)	.28*** (.15-.51)
Single issue: %Ja	5.9%	7.2%	10.0%	12.2%	14.5%	24.92 (4)	<001***	1.24 (.55-2.77)	1.76 (.80-3.90)	2.21 (1.00-4.88)	2.68* (1.21-5.96)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 10.

Verschillen in de uiting van radicaal gedrag (maximaal) tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Banden met radicale personen: %Ja	1.8%	3.2%	2.6%	2.3%	0.9%	8.23 (4)	.084	1.86 (.44-7.91)	1.49 (.35-6.38)	1.28 (.29-5.62)	.51 (.10-2.66)
Verandering levensstijl in lijn met radicaal geloofsysteem: %Ja	0.9%	1.1%	1.3%	1.2%	2.2%	3.63 (4)	.46	1.22 (.15-9.73)	1.48 (.19-11.51)	1.36 (.17-10.80)	2.50 (.32-19.40)
Poging anderen te bekeren tot extremistische ideologie: %Ja	0.9%	0.7%	1.2%	1.5%	0.9%	2.36 (4)	.670	.81 (.10-6.80)	1.36 (.17-10.61)	1.66 (.21-12.98)	1.03 (.12-8.88)
Afstand nemen bestaande relaties familie/vrienden[b] : %Ja	0.0%	0.5%	0.3%	0.7%	0.9%	3.08 (4)	.544	1.23	.87	1.67	2.29
Legaal activisme in steun radicaal geloofsysteem: %Ja	1.8%	2.8%	5.7%	5.3%	6.4%	14.74 (4)	.005**	1.57 (.37-6.76)	3.33 (.80-13.83)	3.11 (.74-13.04)	3.77 (.89-15.88)

Financiële steun extremistische organisaties: %Ja	7.0%	6.4%	7.5%	5.2%	4.2%	8.14 (4)	.087	.89 (.41-1.92)	1.07 (.50-2.28)	.72 (.33-1.58)	.57 (.25-1.32)
Logistieke steun operaties: %Ja	2.5%	3.6%	3.9%	4.3%	4.2%	1.36 (4)	.852	1.42 (.43-4.70)	1.54 (.47-5.07)	1.73 (.52-5.74)	1.67 (.50-5.65)
Zoektocht operationele training gewelddadig extremisme: %Ja	6.1%	8.8%	5.3%	1.9%	1.5%	57.51 (4)	<.001***	1.45 (.65-3.2)	.85 (.38-1.9)	.29** (.11-.73)	.22** (.08-.63)
Actieve deelneming operationele acties zonder oogmerk te doden: %Ja	33.3%	32.2%	34.5%	35.5%	41.0%	11.93 (4)	.018*	.94 (.62-1.41)	1.04 (.69-1.6)	1.08 (.72-1.64)	1.37 (.90-2.08)
Actieve deelneming operationele acties met oogmerk te doden: %Ja	45.6%	40.6%	37.2%	41.3%	36.7%	6.89 (4)	.142	.81 (.55-1.19)	.70 (.48-1.04)	.83 (.56-1.23)	.69 (.46-1.03)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot b: Voor dit item Odds Ratio handmatig berekend vanwege nulwaarden in één of meer cellen.

Tabel 11.

Verschillen in uiting radicale (geloofs)overtuigingen (maximaal) tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Bewijs of blootstelling radicale ideologie: %Ja	21.6%	13.1%	14.3%	13.9%	11.0%	8.97 (4)	.062	.55 (.34-.90)	.60 (.37-.98)	.59 (.37-.98)	.47 (.28-.78)
Zoekt actief verdere informatie radicale overtuigingen: %Ja	13.5%	9.4%	6.0%	4.7%	3.4%	32.57 (4)	<.001***	.67 (.37-1.20)	.41** (.22-.75)	.32*** (.17-.60)	.24*** (.17-.48)
Kennis uitgangspunten radicale ideologie: %Ja	7.2%	8.5%	6.9%	6.9%	9.7%	5.98 (4)	.201	1.18 (.55-2.53)	.95 (.44-2.04)	.95 (.44-2.06)	1.43 (.66-3.09)
Verspreiden overtuigingen radicale ideologie: %Ja	17.1%	22.4%	20.6%	20.9%	21.7%	2.31 (4)	.679	1.39 (.82-2.30)	1.25 (.74-2.10)	1.28 (.76-2.16)	1.38 (.81-2.34)

Toewijding radicale ideologie: %Ja	39.6%	46.2%	51.8%	52.9%	54.0%	18.04 (4)	<.001***	1.28 (.86-1.91)	1.58 (1.06-2.34)	1.67 (1.12-2.49)	1.83 (1.2-2.75)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 12.

Verschillen in gebruik online domein tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): Kruskal-Wallis test.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Kruskal-Wallis H (df)**	***p*-waarde Kruskal-Wallis**
Internet radicalisering: %Ja						55.00 (4)	<.001***
- Rol internet - niet primair middel	61.5%	71.9%	79.9%	80.9%	76.8%		
- Rol internet - primair middel	35.9%	22.5%	14.1%	11.3%	12.1%		
Media radicalisering: %Ja						10.59 (4)	.031*
- Rol media - niet primair middel	42.6%	39.9%	44.4%	38.1%	42.9%		
- Rol media - primair middel	8.5%	5.7%	5.8%	6.8%	12.9%		
Sociale media: %Ja						44.96 (4)	<.001***
- Rol sociale media - niet primair middel	55.6%	57.9%	61.5%	63.2%	60.8%		
- Rol sociale media - primair middel	37.5%	32.4%	25.9%	21.5%	18.8%		

Frequentie sociale media: %Ja						11.60 (4)	.021*
- Amper (max. 1x/maand)	6.3%	6.2%	5.9%	6.7%	11.8%		
- Sporadisch (2-3x/maand)	6.3%	12.3%	12.7%	16.0%	10.9%		
- Occasioneel (ca. 1x/week)	15.6%	20.3%	23.2%	17.2%	32.8%		
- Frequent (ca. 1x/dag)	37.5%	29.1%	28.7%	28.2%	26.1%		
- Constant (diverse x/dag)	34.4%	32.2%	29.5%	31.9%	18.5%		

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 13.

Verschillen in overige kenmerken tussen leeftijdsgroepen (≤18, 19–25, 26–35, 36-49, 50+): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**≤18**	**19-25**	**26-35**	**36-49**	**50+**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 19-25 (95% CI)**	**OR 26-35 (95% CI)**	**OR 36-49 (95% CI)**	**OR 50+ (95% CI)**
Lone offenders: %Ja	37.8%	32.9%	38.0%	40.6%	44.9%	19.87 (4)	<.001***	.81 (.52-1.25)	1.00 (.66-1.55)	1.13 (.73-.1.74)	1.34 (.86-2.10)
Buitenlandse strijder: %Ja	14.4%	15.4%	9.5%	3.3%	1.0%	130.67 (4)	<.001***	1.08 (.63-1.86)	.62 (.36-1.09)	.20*** (.11-39)	.06*** (.02-.16)
Radicalisering detentie: %Ja	40%	59.3%	69.4%	57.0%	51.4%	5.37 (4)	.251	2.18 (.31-15.29)	3.40 (.54-21.60)	1.99 (.32-12.50)	1.59 (.27-10.70)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Aanvullende vergelijkingen leeftijdsgroepen 14-17 jaar en 18-jarigen

Tabel 14.

Verschillen in gebruik online domein tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): Kruskal-Wallis test.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Kruskal-Wallis H (df)**	***p*-waarde KrusKal-Wallis**
Internet radicalisering: %Ja			2.73 (1)	.099
- Rol internet - niet primair middel	52%	66%		
- Rol internet - primair middel	48%	30.2%		
Media radicalisering: %Ja			4.8 (1)	.028*
- Rol media - niet primair middel	44.4%	41.4%		
- Rol media - primair middel	22.2%	0.0%		
Sociale media: %Ja			.13 (1)	.720
- Rol sociale media - niet primair middel	47.6%	58.8%		
- Rol sociale media - primair middel	42.9%	35.3%		
Frequentie sociale media: %Ja			2.45 (1)	.117
- Amper (max. 1x/maand)	0.0%	9.5%		
- Sporadisch (2-3x/maand)	9.1%	4.8%		
- Occasioneel (ca. 1x/week)	9.1%	19.0%		
- Frequent (ca. 1x/dag)	27.3%	42.9%		
- Constant (diverse x/dag)	54.5%	23.8%		

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 15.

Verschillen in groepsfactoren tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat/**	**OR 18 (95% CI)**
Lidmaatschap groep: %Ja	74.4%	68.4%	.45 (1)	.502	.75 (.32-1.76)

Actieve rekrutering: %Ja	24.0%	10.9%	2.31 (1)	.13	.39 (.11-1.35)
Gerekruteerd betrokkene/lid terroristische /gewelddadig extremistische groep: %Ja	40.0%	57.1%	.34 (1)	1.00 [a]	2.00 (.19-20.61)
Gerekruteerd door familielid: %Ja	2.6%	1.3%	.26 (1)	1.00 [a]	.49 (.03-8.00)
Gerekruteerd door vriend: %Ja	5.1%	1.3%	1.57 (1)	.25 [a]	.24 (.021-2.70)
Gerekruteerd door ander Persoon[b]: %Ja	0.0%	1.3%	.50 (1)	1.00 [a]	.66
Actief zelf toenadering gezocht extremistische groep: %Ja	50.0%	34.0%	1.58 (1)	.21	.51 (.18-1.46)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar, omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Noot b: Voor dit item is de odds ratio handmatig berekend vanwege perfecte scheiding (100%) in één of meer cellen. Aangezien er 0 personen in de referentiegroep (14-17) gerekruteerd werden door een ander persoon, werd de Haldane-Anscombe correctie (+0.5) toegepast om de odds te kunnen berekenen.

Tabel 16.

Verschillen in criminele historie tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat/**	**OR 18 (95% CI)**
Niet-ideologisch gemotiveerde criminaliteit voorafgaand radicalisering: %Ja	16.7%	19.0%	.08 (1)	.78	1.18 (.37-.371)

Lidmaatschap (straat)bende/ georganiseerde criminaliteit (niet-ideologisch gemotiveerd): %Ja	2.6%	0.0%	2.04 (1)	.331 [a]	.00 (.00-.)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar, omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Tabel 17.

Verschillen in persoonlijkheidskenmerken tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 18 (95% CI)**
Geschiedenis van mentale gezondheidsproblemen: %Ja	23.1%	21.5%	.04 (1)	.85	.91 (.37-2.30)
Alcohol- en druggebruik: %Ja	7.7%	7.6%	.00 (1)	.96	.99 (.23-4.17)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 18.

Verschillen in kritische levensgebeurtenissen tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 18 (95% CI)**
Traumatische gebeurtenis voorafgaand terroristisch misdrijf: %Ja	22.2%	15.4%	.44 (1)	.507	.64 (.17-2.44)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Tabel 19.

Verschillen in persoonlijke historie tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2(df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 18 (95% CI)**
Verbaal en/of fysiek misbruik kindertijd: %Ja	2.6%	2.5%	.00 (1)	1.000[a]	.99 (.09-11.23)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar, omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halto

Tabel 20.

Verschillen in sociaal netwerk tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 18 (95% CI)**
Vriend(en) betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	80.0%	73.2%	.49 (1)	.46	.68 (.23-2.00)
Familie betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	31.6%	15.6%	2.12 (1)	.16	.40 (.11-1.41)
Significante andere betrokken bij extremisme en terrorisme: %Ja	4.3%	2.0%	.33 (1)	.53 [a]	.50 (.03-7.51)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Noot a: Voor dit item is de Pearson χ^2-test niet betrouwbaar, omdat ≥2 cellen een verwachte frequentie <5 hebben. Daarom is de p-waarde gebaseerd op de Fisher-Freeman-Halton Exact test.

Tabel 21.

Verschillen in waargenomen discriminatie en ongelijkheid tussen leeftijdsgroepen (14-17, 18): kruistabel, Chi-kwadraat en binaire logistische regressie.

Risicofactor	**14-17**	**18**	**Chi-kwadraat χ^2 (df)**	***p*-waarde chi-kwadraat**	**OR 18 (95% CI)**
Afkeur overheid of leider(figuur) US: %Ja	15.4%	16.9%	.03 (1)	.86	1.12 (.32-3.90)
Afkeur overheid of leider(figuur) buitenland: &Ja	6,9%	9,7%	.19 (1)	.66	1.45 (.27-7.64)
Afkeur/boosheid waarden Amerikaanse samenleving: %Ja	34.6%	42.2%	.44 (1)	.51	1.39 (.53-3.56)
Ervaren (groeps)grieven: %Ja	39.3%	39.3%	.00 (1)	1.00	1.00 (.40-2.51)

Significantieniveaus: * p < .05 ; ** p < .01 ; *** p < .001

Bijlage 7. Resultaten HOMALS-analyse (EDT)

Tabel 1.

Discriminatiecoëfficiënten van de HOMALS-analyse per item.

EDT-item	Dimensie 1	Dimensie 2
CH0	,040	,000
CH1	,026	,000
HAC2	,201	,017
SCI3	,422	,250
SCI3c	,338	,181
CM1	,350	,151
BA1	,319	,311
SCI1	,193	,244
PS_PT_Symp_aanw	,461	,394
PS_Symp_aanw	,571	,365
PS_aanw	,588	,345
PS_PT_aanw	,597	,383
PH1	,165	,042
PH8	,171	,038
SCI6	,316	,167
HAC6	,326	,132
Leeftijdsgroepen	,298	,072

Het NSCR is onderdeel van de institutenorganisatie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

Bezoekadres:
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres:
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
W www.nscr.nl

nscr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving